

پیوست سه

متن لایحه برنامه چهارم توسعه

مصوب مجلس شورای اسلامی – دوره ششم

ارجاع شده

به مجمع تشخیص مصلحت نظام

بخش اول

رشد اقتصاد ملی دانایی محور

در تعامل با اقتصاد جهانی

فصل اول

بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

◀ ماده ۱

به منظور ایجاد ثبات در میزان استفاده از عواید ارزی حاصل از نفت در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و تبدیل دارایی‌های حاصل از فروش نفت به دیگر انواع ذخایر و سرمایه‌گذاری و فراهم کردن امکان تحقق فعالیتهای پیش‌بینی شده در برنامه، دولت مکلف است با ایجاد "حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت" اقدامهای زیر را معمول دارد:

الف - از سال ۱۳۸۴ مازاد عواید حاصل از نفت نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در جدول شماره (۸) این قانون در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان "حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت" نگهداری می‌شود.

ب - معادل مانده "حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت خام موضوع ماده (۶۰) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ با اصلاحات آن در پایان سال ۱۳۸۳ و همچنین مانده مطالبات دولت از اشخاص ناشی از تسهیلات اعطایی از محل موجودی حساب یاد شده در ابتدای سال ۱۳۸۴ از طریق شبکه بانکی به "حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت" واریز می‌گردد.

ج - استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی برای تأمین مصارف بودجه عمومی دولت صرفاً در صورت کاهش عواید ارزی حاصل از نفت نسبت به ارقام جدول شماره (۸) این قانون و عدم امکان تأمین اعتبارات مصوب از محل سایر منابع درآمدهای عمومی و واگذاری دارایی‌های مالی مجاز خواهد بود. در چنین صورتی، دولت می‌تواند در فواصل زمانی سه ماهه از موجودی حساب ذخیره ارزی پرداخت نماید. معادل ریالی این وجوه به حساب درآمد عمومی دولت واریز می‌گردد. استفاده از حساب ذخیره ارزی برای تأمین کسری ناشی از عواید غیرنفتی بودجه عمومی ممنوع است.

د - به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) مانده موجودی حساب ذخیره ارزی برای سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح‌های تولیدی و کارآفرینی صنعتی، معدنی، کشاورزی، حمل و نقل، خدمات (از جمله گردشگری و ...)، فناوری و اطلاعات و خدمات فنی-مهندسی بخش غیردولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تأیید وزارتخانه‌های تخصصی ذی‌ربط رسیده است از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات با تضمین کافی استفاده نماید.

ه - حداقل ده درصد (۱۰٪) از منابع قابل تخصیص حساب ذخیره ارزی به بخش غیردولتی در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گیرد تا به صورت ارزی، ریالی جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌های موجه بخش کشاورزی و سرمایه در گردش طرح‌هایی که با هدف توسعه صادرات انجام می‌شود توسط بانک کشاورزی در اختیار بخش غیردولتی قرار گیرد.

اصل و سود این تسهیلات به صورت ارزی به حساب ذخیره ارزی واریز می‌گردد.

و- آئین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۴ ماده ۲

به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه‌ای در طی سالهای برنامه :

الف- دولت مکلف است سهم اعتبارات هزینه‌ای تأمین شده از محل درآمدهای غیر نفتی دولت را به‌گونه‌ای افزایش دهد که تا پایان برنامه چهارم، اعتبارات هزینه‌ای دولت به طور کامل از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیر نفتی تأمین گردد.

ب- تأمین کسری بودجه از طریق استقراض از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سیستم بانکی ممنوع می‌باشد.

◀ ماده ۳

به منظور تنظیم روابط بین دولت و شرکت ملی نفت ایران و اعمال مالکیت دولت بر منابع نفت و گاز کشور، موارد ذیل مقرر می‌گردد:

الف- مالکیت منابع نفتی ایران با دولت جمهوری اسلامی ایران است که این حق مالکیت، بر اساس "قانون نفت مصوب ۱۳۶۶" از طریق وزارت نفت اعمال می‌شود.

ب- نفت تولیدی حاصل از عملیات نفتی شرکت ملی نفت ایران در منابع نفتی جمهوری اسلامی ایران و نیز عملیات شرکت‌های دولتی تابعه و وابسته به آن و همچنین نفت تولیدی حاصل از عملیات نفتی پیمانکاران طرف قرارداد با شرکت‌های یاد شده در این منابع، با وضع حقوق دولتی مقرر در این ماده، متعلق به شرکت ملی نفت ایران است و این شرکت مکلف است حقوق دولتی را به ترتیب مقرر در این قانون مقدم بر سایر هزینه‌های خود حسب مورد پرداخت و یا با خزانه‌داری کل کشور تسویه کند.

ج- حقوق دولتی نفت که پس از استخراج و فروش به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور می‌شود عبارتست از:

۱- بهره مالکانه که برای نفت خام معادل پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد حاصل از فروش آن تعیین می‌شود.

۲- بهره مالکانه گاز طبیعی که به ازای استخراج هر متر مکعب گاز طبیعی ۸۵ ریال تعیین می‌شود. این رقم سالانه متناسب با تغییر نرخ رسمی تسعیر ارز اصلاح خواهد شد.

۳- حقوق ویژه درصدی از درآمد حاصل از فروش نفت خام حداقل ۲۷ درصد (۲۷٪) پس از کسر یارانه مذکور در بند "ه" این ماده است که در لوایح بودجه سنواتی منظور می‌شود. درصد یاد شده فوق، متناسب با قیمت فروش نفت خام (بر مبنای مفاد تبصره ۳ این بند) با پیشنهاد مشترک وزارت نفت، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید و می‌بایست به نحوی تعیین شود که منابع لازم برای تداوم تولید، توسعه ظرفیت، بازپرداخت تعهدات و انجام سرمایه‌گذاری‌های منظور در برنامه را برای ارتقای قدرت

رقابت اقتصادی و حفظ جایگاه ایران در بازارهای نفت و گاز و تأمین نیازهای داخلی فراهم آورد و عملیات شرکت همراه با سود متعارف باشد.

تبصره ۱- بهره مالکانه نفت خام تولیدی از میدانهای خشکی و دریایی مشترک با کشورهای همسایه و میدانهای دریایی به ترتیب معادل هشتاد و نود درصد (۸۰٪ و ۹۰٪) نصاب فوق خواهد بود.

تبصره ۲- بابت گاز تزریقی به میدانهای نفتی بهره مالکانه دریافت نمی‌شود. بابت گاز سوزانده شده از اول سال ۱۳۸۸ بهره مالکانه دریافت خواهد شد.

تبصره ۳- مبنای محاسبه حقوق دولتی نفت خام برای محموله‌های صادراتی معادل درآمد حاصل از فروش در مبادی اولیه صادرات بوده و برای نفت خام تحویلی به پالایشگاههای داخلی در هر ماه برابر نود و پنج درصد (۹۵٪) متوسط بهای محموله‌های صادراتی از مبادی اولیه در همان ماه خواهد بود.

د- به دولت اجازه داده می‌شود، به منظور صیانت از منابع تجدید ناپذیر و صرفه‌جویی در مصرف و بهینه‌سازی مصرف انرژی، ده درصد (۱۰٪) از درآمد محاسباتی ناشی از افزایش مقادیر صادرات نفت خام و فرآورده‌های پالایش نفتی نسبت به مقادیر مشابه سال ۱۳۸۳ و قیمت سال ۱۳۸۳، به‌عنوان جایزه افزایش صادرات به شرکت ملی نفت ایران اختصاص دهد تا صرف سرمایه‌گذاری و کمک به طرحهای بهینه‌سازی انرژی شود. جایزه صادراتی با درج در قوانین بودجه سنواتی از محل حقوق ویژه، موضوع جزء (۳) بند (ج) این ماده تأمین و پرداخت می‌گردد.

ه- در مواردی و تا زمانی که طبق مقررات قانونی و تصمیم مراجع ذیصلاح، فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی برای مصارف داخلی کشور، به قیمتی کمتر از بهای تمام شده (قیمت منطقه‌ای با اضافه کردن هزینه‌های انتقال، توزیع و فروش، مالیات و عوارض تکلیفی و سود متعارف انتقال و توزیع)، عرضه می‌شود مابه‌التفاوت قیمت‌های تکلیفی فروش با قیمت تمام شده به عنوان یارانه حامل‌های انرژی محسوب و توسط شرکتهای ذی‌ربط حسب مورد در دفاتر قانونی آنان به حساب بدهی دولت منظور می‌شود. شرکت ملی نفت ایران موظف است با انتقال این بدهیها به حساب خود با شرکتهای طرف معامله خود تسویه حساب کرده و کل بدهیها را در دفاتر قانونی خود جمعاً به بدهکار "حساب دولت" (خزانه‌داری کل کشور) منظور کند.

تسویه این بدهی دولت به شرکت ملی نفت ایران، در هر سال مالی در مرحله نخست به ترتیب مقرر در جزء (۳) بند "ج" این ماده انجام شده و در صورت عدم تکافو، از سود سهم دولت و بهره مالکانه گاز در همان سال کاسته شده و بدهی دولت بابت یارانه حاملهای انرژی تسویه می‌شود.

چنانچه اقلام فوق‌الذکر جبران تأمین یارانه فوق‌الذکر را ننماید، مابه‌التفاوت آن در لوایح بودجه سالانه منظور و از محل منابع بودجه عمومی دولت قابل تأمین و پرداخت خواهد بود.

تبصره - در طول سالهای برنامه چهارم و تا زمانی که قیمت فروش داخلی بنزین کمتر از قیمت تمام شده عرضه بنزین وارداتی باشد، مابه‌التفاوت (یارانه) آن در لوایح بودجه سالانه منظور و از محل بودجه عمومی دولت قابل تأمین و پرداخت خواهد بود.

و- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود که با تصویب هیئت وزیران از محل منابع ارزی موضوع بند "ح" این ماده نسبت به واردات فرآورده‌های نفتی مورد نیاز کشور اقدام کرده و تا پایان سال مالی با مراعات این قانون نسبت به تسویه حساب با خزانه‌داری کل کشور اقدام کند.

ز- سی درصد (۳۰٪) از سود خالص (سود ویژه) سالانه شرکت ملی نفت ایران پس از کسر مالیات بر عملکرد بر طبق قانون "مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحیه‌های آن" به عنوان سهم دولت به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) و بقیه به عنوان اندوخته‌های قانونی و سرمایه‌ای شرکت و افزایش سرمایه دولت در آن شرکت منظور می‌شود.

ح- برای تسهیل امور جاری خزانه‌داری کل کشور، شرکت ملی نفت ایران مکلف است صد درصد (۱۰۰٪) وجوه حاصل از صادرات نفت خام را به ترتیب مورد عمل در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به عنوان علی‌الحساب بهره مالکانه، حقوق ویژه، مالیات عملکرد شرکت ملی نفت ایران و سود سهم دولت در این شرکت از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کرده و در مقاطع سه ماهه بر اساس مفاد این ماده با خزانه‌داری کل کشور تسویه حساب کند.

ط- شرکت ملی نفت ایران مکلف است سرمایه‌گذاریهای لازم در اجرای وظایف قانونی خود را با تأکید بر طرحهای افزایش بازیافت نفت خام، نگهداشت سطح تولید از مخازن فعلی نفت و گاز، اکتشاف و

توسعه ظرفیت تولید نفت و گاز و ایجاد تأسیسات مرتبط با اولویت میدانهای مشترک با کشورهای همسایه در چارچوب بودجه مصوب شرکت اجرا کند. پرداخت هزینه‌های یاد شده و بازپرداخت کلیه تعهدات شرکت که قبل و بعد از اجرای این لایحه ایجاد شده و یا می‌شود اعم از ریالی و ارزی بایستی از محل منابع داخلی و سایر منابع شرکت ملی نفت ایران انجام شود و تجهیز منابع از داخل و خارج از کشور برای انجام سرمایه‌گذاریهای بالا نیز بر عهده شرکت ملی نفت ایران است.

ی- در دوره زمانی اجرای این قانون کلیه قوانین و مقررات خاص و عام مغایر با این ماده ملغی‌الاثراست و روابط مالی و حقوقی فیما بین دولت (وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی) و شرکت ملی نفت ایران در مورد دریافت انواع مالیاتها و عوارض صرفاً طبق احکام مقرر در این ماده، قانون "مالیاتها مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن" و قانون "اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و چگونگی برقراری عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا و ارایه‌دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی مصوب ۱۳۸۱" خواهد بود و پرداخت هر مبلغ توسط شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای دولتی تابعه و وابسته به آن که طبق مقررات قانونی که پس از تصویب این قانون وضع می‌گردد در بدهکار "حساب دولت" (خزانه‌داری کل کشور) موضوع بند "ج" این ماده منظور می‌شود.

ک- آیین‌نامه اجرایی این ماده از جمله تعاریف مذکور در آن، حقوق ویژه و سازوکار تسویه حساب بین خزانه‌داری کل کشور و شرکت ملی نفت ایران به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت و امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ل- کلیه احکامی که در این ماده منظور شده است براساس قراردادی خواهد بود که بین شرکت ملی نفت ایران و دولت با نمایندگی وزارت نفت و نظارت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور منعقد می‌گردد.

کلیه وجوه حاصل از فروش صادرات نفت خام موضوع این قرارداد مستقیماً از طرف خریداران به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز می‌گردد.

شرکت ملی نفت ایران موظف است سیاهه فروش و دو نسخه از هر قرارداد فروش یا تحویل نفت خام به هر صورت را به وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تحویل نماید.

◀ ماده ۴

به منظور به حداکثر رساندن بهره‌وری از منابع تجدید ناپذیر انرژی، شکل‌دهی مازاد اقتصادی، انجام اصلاحات اقتصادی، بهینه‌سازی و ارتقای فناوری در تولید، مصرف و نیز تجهیزات و تأسیسات مصرف‌کننده انرژی و برقراری عدالت اجتماعی، دولت مکلف است ضمن فراهم آوردن مقدمات از جمله گسترش حمل و نقل عمومی و عملیاتی کردن سیاستهای مستقیم جبرانی اقدامهای ذیل را از ابتدای برنامه چهارم به اجرا گذارد:

الف - نسبت به قیمت‌گذاری نفت کوره، نفت گاز و بنزین بر مبنای قیمت‌های عمده فروشی خلیج فارس، اقدام کرده و از محل منابع حاصله اقدامات ذیل را به عمل آورد:

- ۱- کمک مستقیم و جبرانی از طریق نظام تأمین اجتماعی به اقشار آسیب پذیر.
- ۲- مقاوم‌سازی ساختمانها و مسکن شهری و روستایی در مقابل زلزله و بهینه‌سازی ساخت و سازها در مصرف انرژی.
- ۳- کمک به گسترش و بهبود کیفیت حمل و نقل عمومی (درون شهری و برون شهری، راه‌آهن و جاده‌ای)، تولید خودروهای دوگانه سوز و همچنین توسعه عرضه گاز طبیعی فشرده با قیمت‌های یارانه‌ای به حمل و نقل عمومی درون شهری.
- ۴- کاهش نقاط حادثه‌خیز جاده‌ای و تجهیز شبکه فوریت‌های پزشکی پیش بیمارستانی و بیمارستانی کشور.
- ۵- اجرای طرحهای بهینه‌سازی و کمک به اصلاح و ارتقای فناوری وسایل، تجهیزات کارخانجات و سامانه‌های مصرف‌کننده انرژی در جهت کاهش مصرف انرژی و آلودگی هوا و توانمندسازی مردم در کاربرد فناوریهای کم مصرف.

تبصره ۱- نفت گاز برای تأمین آب بخش کشاورزی با قیمت نفت سفید یارانه‌ای به صورت سهمیه‌ای عرضه خواهد شد.

تبصره ۲- در مورد مصرف نفت گاز ماشین‌آلات بخش کشاورزی، هر ساله معادل یارانه مربوطه در اختیار وزارت جهاد کشاورزی قرار می‌گیرد تا بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد در اختیار بخش کشاورزی قرار گیرد.

ب- قیمت گاز طبیعی برای صنایع بر مبنای کمترین سطح قیمت آن در صنایع کشورهای همجوار، توسط دولت در ابتدای برنامه تعیین می‌شود.

ج- در انرژی برق از خانوارهای کم مصرف حمایت صورت گیرد.

تبصره- عرضه نفت سفید و گاز مایع برای مصارف تجاری و صنعتی به قیمت بدون یارانه (مطابق روال بند الف این ماده) خواهد بود.

د- آیین‌نامه اجرایی این تبصره به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۵

برقراری هرگونه تخفیف، ترجیح و یا معافیت از پرداخت مالیات (اعم از مستقیم یا غیرمستقیم) و حقوق ورودی علاوه بر آنچه که در قوانین مربوطه تصویب شده است برای اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون در طی سالهای این برنامه ممنوع می‌باشد.

◀ ماده ۶

به منظور تحقق اهداف و شاخصهای کمی مربوط به ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید مندرج در جدول شماره ۲-۲ (بخش هفتم این قانون):

الف- تمامی دستگاههای اجرایی ملی و استانی مکلفاند در تدوین اسناد ملی، بخشی، استانی و ویژه سهم ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد تولید مربوطه را تعیین کرده و الزامات و راهکارهای

لازم برای تحقق آنها را برای تحول کشور از یک اقتصادی نهاده محور به یک اقتصاد بهره‌ور محور با توجه به محورهای زیر مشخص نمایند به طوری که سهم بهره‌وری کل عوامل در رشد تولید ناخالص داخلی حداقل به سی و یک و سه دهم درصد (۳۱/۳٪) برسد:

۱- هدف‌گذاریهای هر بخش و زیربخش با شاخصهای ستانده به نهاده مشخص گردد به طوری که متوسط رشد سالانه بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید به مقادیر حداقل ۳/۵، ۱ و ۲/۵ درصد برسد.

۲- سهم رشد بهره‌وری کل عوامل و اهداف بهره‌وری کار، سرمایه بخشها و زیربخشهای کشور براساس همکاری دستگاههای اجرایی کشور و انجمنهای علمی و صنفی مربوطه و توافق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌گردد.

ب- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نسبت به بررسی عملکرد دستگاههای اجرایی در زمینه شاخصهای بهره‌وری و رتبه‌بندی دستگاههای اجرایی اقدام نموده و تخصیص منابع مالی برنامه چهارم توسعه و بودجه‌های سنواتی را با توجه به برآوردهای مربوط به ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین میزان تحقق آنها به عمل آورده و نظام نظارتی فعاليتها، عملیات و عملکرد مدیران و مسئولین را براساس ارزیابی بهره‌وری متمرکز نماید.

ج- به منظور تشویق واحدهای صنعتی، کشاورزی، خدمات دولتی و غیردولتی و در راستای ارتقای بهره‌وری با رویکرد ارتقای کیفیت تولیدات و خدمات و تحقق راهبردهای بهره‌وری در برنامه، به دولت اجازه داده می‌شود جایزه ملی بهره‌وری را با استفاده از الگوهای تعالی سازمانی طراحی و توسط سازمان ملی بهره‌وری ایران طی سالهای برنامه چهارم به واحدهای بهره‌ور در سطوح مختلف اهدا نماید.

د- آیین‌نامه اجرایی این ماده متضمن چگونگی تدوین شاخصهای موثر در سنجش بهره‌وری در دستگاههای اجرایی، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

◀ ماده ۷

به منظور تداوم برنامه خصوصی سازی و توانمندسازی بخش غیردولتی در توسعه کشور به دولت اجازه داده می شود:

الف- از همه روشهای امکانپذیر، اعم از مقرراتزدایی، واگذاری مدیریت (نظیر اجاره، پیمانکاری عمومی و پیمان مدیریت) و مالکیت (نظیر اجاره به شرط تملیک، فروش تمام یا بخشی از سهام، واگذاری اموال) تجزیه به منظور واگذاری، انحلال و ادغام شرکتها استفاده شود.

ب- ضمن حفظ امور سیاستگذاری و برنامه ریزی کلان و نظارت در بخشهای حمل و نقل، ارتباطات (پست و مخابرات) و فناوری اطلاعات، ایجاد، توسعه، نگهداری و بهره برداری از مبادی، شبکه ها، مراکز و پایانه ها را با رعایت تضمین و استمرار ارائه خدمات مناسب و رعایت خط مشی های دولت به بخشهای تعاونی و خصوصی واگذار نماید.

◀ ماده ۸

به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره وری و اداره مطلوب شرکتهائی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتها، تصویب آئین نامه های مالی و معاملاتی، تصویب آئین نامه های استخدامی و بیمه، رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجائی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارائیهای شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف- کلیه امور مربوط به سیاستگذاری و اعمال وظایف حاکمیت دولت تا پایان سال دوم برنامه از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی ربط محول می گردد.

ب- شرکتهای دولتی صرفاً در قالب شرکتهای مادر تخصصی و شرکتهای عملیاتی (نسل دوم) سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این گونه

شرکتها از نظر سیاستها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های تخصصی مربوطه خواهند بود.

تبصره ۱- تشکیل شرکتهای دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است و تبدیل شرکتهائی که سهام شرکتهای دولتی در آنها کمتر از ۵۰ درصد (۵۰٪) است به شرکت دولتی ممنوع است.

تبصره ۲- مشارکت و سرمایه‌گذاری شرکتهای دولتی به استثنای بانکها، مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه در سایر شرکتهای موضوع این ماده مستلزم کسب مجوز از هیئت وزیران است.

تبصره ۳- شرکتهایی که سهم دولت و شرکتهای دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است، غیردولتی بوده و مشمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکتهای دولتی نمی‌باشند.

تبصره ۴- دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت دو سال پس از شروع اجرای برنامه چهارم توسعه، بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، شرکتهائی که ماهیت حاکمیتی دارند، به شکل سازمانی مناسب تغییر وضعیت داده و به دستگاه اجرائی مرتبط منتقل نماید.

تبصره ۵- شرکتهای دولتی که تا ابتدای سال ۱۳۸۳ بنا به تشخیص سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارائی راکد و غیرفعال بوده‌اند، اجازه شروع فعالیت ندارند و منحل اعلام می‌شود.

تبصره ۶- دولت موظف است تا پایان سال اول برنامه کلیه دفاتر و شعب شرکتهای دولتی مستقر در خارج از کشور را منحل نماید. موارد ضروری بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای عالی اداری خواهد رسید.

ج - شرکتهای دولتی که با تصویب هیئت وزیران مشمول واگذاری به بخش غیر دولتی می‌شوند صرفاً طی مدت تعیین شدن در هیئت واگذاری برای واگذاری مشمول مقررات حاکم بر شرکتهای دولتی نخواهند بود و در چارچوب قانون تجارت اداره می‌شوند.

د - ادامه فعالیت شرکتهای دولتی تنها در شرایط زیر ممکن است:

۱- فعالیت آنها انحصاری باشد.

۲- بخش غیردولتی انگیزه‌ای برای فعالیت در آن زمینه را نداشته باشد.

ه- تبدیل وضعیت کارکنان شرکت‌های موضوع تبصره (۴) بند (ب) این ماده با رعایت حقوق مکتسبه به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در قالب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

و- نقل و انتقال سهام در ارتباط با اجرای این ماده (ناشی از ادغام، انحلال و تجدید سازمان) از پرداخت مالیات معاف است.

ز- حق مالکیت دولت در شرکت‌های مادر تخصصی (به استثنای شرکت‌هایی که ریاست مجمع آنها با رئیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصاد و دارایی یا سازمان مالکیت شرکت‌های دولتی که به استناد این قانون زیرنظر رئیس‌جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت) اعمال شود، دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکت‌ها به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید. بار مالی احتمالی تشکیل سازمان مذکور از ردیف‌های متمرکز در اختیار رئیس‌جمهور تأمین می‌گردد. کلیه شرکت‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام بوده و یا دارای قانون خاص هستند مشمول این بند می‌باشند.

تبصره - اساسنامه این سازمان با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ح- شرکت‌های مادر تخصصی نیز با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قابل واگذاری هستند و مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی در آنها مجاز است. نحوه و روش مشارکت بخش‌های خصوصی و تعاونی در شرکت‌های مادر تخصصی بنا به پیشنهاد مجمع عمومی شرکت ذی‌ربط و تأیید هیئت عالی واگذاری به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ط- دولت مکلف است حداکثر تا سال سوم برنامه، نسبت به اصلاح ساختار و سودآوری شرکت‌های دولتی که به استناد صورتهای مالی سال اول برنامه زیان‌ده هستند اقدام و درغیر این صورت آنها را منحل کند.

ی- در کلیه مواردی که به موجب قوانین، اجازه تصویب اساسنامه سازمانها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت از جمله دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۵) این قانون و همچنین نهادها و مؤسسات

عمومی غیردولتی به دولت داده شده است، اصلاح و تغییر اساسنامه با پیشنهاد دستگاه ذی ربط و تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با هیئت وزیران می باشد.

تبصره - هیئت دولت موظف است تا پایان سال دوم برنامه اساسنامه کلیه بانکها و شرکتهای دولتی را براساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به نحوی اصلاح نماید که اختیارات و چگونگی انتخاب اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و بازرسان با رعایت مواد (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۱۶)، (۱۱۸)، (۱۱۹)، (۱۲۴) و (۱۲۵) قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ همسان گردد.

ک - مفاد ماده (۶۲) قانون برنامه سوم توسعه در مورد کلیه شرکتهای دولتی از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکتهائی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است نافذ بوده و در صورتی که تجدید ارزیابی دارائیهای آنها مطابق ماده مزبور انجام شده باشد از زمان تجدید ارزیابی قابل اعمال در حسابهای مربوط می باشد و شرکتهائی که تجدید ارزیابی آنها در دوران برنامه سوم توسعه میسر نشده باشد، مجازند تا آخر سال دوم برنامه چهارم توسعه برای یک بار طبق مفاد ماده فوق الذکر نسبت به تجدید ارزیابی دارائیهای ثابت خود اقدام نمایند.

ل - مقررات (آئین نامه ها و دستورالعملهای) مغایر با تصمیمات هیئت وزیران در چارچوب اختیارات موضوع این ماده ملغی الاثر است.

م - دولت موظف است منابع لازم جهت اجرای بخش انرژیهای نو موضوع ماده (۶۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت را از محل بند (الف) ماده (۴) برنامه تأمین نماید.

ن - به دولت اجازه داده می شود نسبت به واگذاری مالکیت املاک، تأسیسات، ماشین آلات و هرگونه مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب را که در اختیار و تصرف شرکتهای آب و فاضلابی است که قبل یا بعد از تشکیل شرکتهای مذکور ایجاد و در اختیار و تصرف آنها قرار گرفته یا خواهد گرفت به شرکتهای اقدام نماید.

در این خصوص شرکتهای آب و فاضلاب به عنوان دستگاه بهره بردار تلقی گردیده و مواد (۳۲) و (۳۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ در مورد آنها قابل اجرا است.

س - کلیه دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۵) این قانون مشمول مفاد این ماده می باشند.

۹ ماده ۹

وجوه حاصل از فروش سهام شرکتهای دولتی در حساب خاصی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به نام خزانه‌داری کل کشور، متمرکز و به شرح زیر اختصاص و به حسابهای مربوط منتقل می‌گردد:

الف - معادل بیست درصد (۲۰٪) به عنوان علی‌الحساب مالیات بر عملکرد شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط یا شرکتهای تحت پوشش آن (حساب درآمد عمومی کشور)

ب - معادل ده درصد (۱۰٪) به عنوان علی‌الحساب سود سهم دولت در شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط (حساب درآمد عمومی کشور)

ج - معادل هفتاد درصد (۷۰٪) به حساب شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط برای موارد ذیل:

۱- پرداخت دیون شرکت مادر تخصصی به دولت (وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و خزانه‌داری کل کشور).

۲- آماده‌سازی، بهسازی و اصلاح ساختار شرکتهای دولتی برای واگذاری.

۳- کمک به تأمین هزینه‌های تعدیل نیروی انسانی و آموزشهای فنی و حرفه‌ای (مهارتی) کارکنان شرکتهای قابل واگذاری.

۴- کمک به توانمندسازی بخشهای خصوصی و تعاونی در فعالیتهای اقتصادی در قالب بودجه‌های سنواتی.

۵- تکمیل طرحهای نیمه تمام و سرمایه‌گذاری در چارچوب بودجه مصوب.

تبصره ۱- تمام وجوه حاصل از فروش در مورد سهام متعلق به دولت (به نام وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی) بایستی به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد.

تبصره ۲- تفاوت قیمت دفتری سهام و بهای فروش آنها در سال فروش سهام به حساب سود و زیان همان سال شرکت مادر تخصصی ذی‌ربط (یا شرکتهای تحت پوشش آن) منظور می‌گردد.

« ماده ۱۰ (اصلاح شده ماده (۱۱) برنامه سوم توسعه)

سهام متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سهام بانک و بیمه‌های دولتی و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی و همچنین سایر شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا، همچنین سهام متعلق به دستگاه‌های فوق‌الذکر در شرکت‌های غیر دولتی و شرکت‌هایی که تابع قانون خاص می‌باشند، مشمول مقررات مواد این برنامه خواهند بود.

تبصره ۱- سهام متعلق به دستگاه‌های مذکور در این ماده که مالکیت آنها به صورت هبه، صلح غیر معوض یا هرگونه عقد دیگری انجام شده نیز مشمول مقررات این فصل می‌شوند.

تبصره ۲- مشارکت و سرمایه‌گذاری و سهام متعلق به بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در شرکت‌ها، از شمول مقررات این فصل مستثنا است.

« ماده ۱۱

مواد (۱۰)، (۱۲) الی (۱۸) و (۲۰) الی (۲۷) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

۱۲ ماده ۱۲

الف- از ابتدای برنامه چهارم، هر گونه سهمیه‌بندی تسهیلات بانکی (تفکیک بخشهای مختلف اقتصادی و منطقه‌ای) و اولویتهای مربوط به بخشها و مناطق، با تصویب هیئت وزیران، از طریق تشویق سیستم بانکی با استفاده از یارانه نقدی و وجوه اداره شده، صورت می‌گیرد.

ب- نرخ سود تسهیلات بانکی برای کلیه مناطق، بخشهای مختلف اقتصادی، و یا اشخاص حقیقی و حقوقی در طول برنامه چهارم، در چارچوب سیاستهای پولی مصوب شورای پول و اعتبار که در اختیار هر بانک می‌باشد و اعمال اولویت توسط دولت صرفاً از طریق پرداخت یارانه نقدی و وجوه اداره شده، صورت خواهد گرفت.

ج-

۱- به منظور تأمین رشد اقتصادی و کنترل تورم و بهبود بهره‌وری منابع مالی سیستم بانکی، دولت مکلف است بدهی خود به بانک مرکزی و بانکها را طی سالهای برنامه چهارم با منظور کردن مبالغ بازپرداخت در بودجه‌های سنواتی کاهش دهد.

چگونگی بازپرداخت بدهیهای مزبور براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۲- در طول سالهای برنامه چهارم، حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات اعطایی کلیه بانکهای کشور با هماهنگی دستگاههای اجرایی ذی‌ربط به بخش آب و کشاورزی اختصاص می‌یابد.

۳- افزایش در مانده تسهیلات تکلیفی بانکها طی سالهای برنامه چهارم، به طور متوسط سالانه بیست درصد (۲۰٪)، نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۸۳ کاهش می‌یابد.

۴- دولت مکلف است از سال اول برنامه چهارم، نسبت به برقراری نظام بانکداری الکترونیکی و پیاده‌سازی رویه‌های تبادل پول و خدمات بانکی الکترونیکی ملی و بین‌المللی در کلیه بانکهای کشور و برای همه مشتریان اقدام نماید.

۵ - در جهت ایجاد فضای رقابتی سالم و به دور از انحصار در سیستم بانکی کشور و به منظور اقتصادی نمودن فعالیت بنگاهها، مؤسسات و سازمانهای دولتی و دیگر نهادهای عمومی و شهرداریها، برای دریافت خدمات بانکی بنگاههای مذکور مجازند بانک عامل را رأساً انتخاب نمایند.

تبصره ۱- انتخاب بانک عامل توسط ارگانهای موضوع این بند، در مورد آن بخش از وجوهای آنها که از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌گردد، منوط به کسب موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر حسب مورد خواهد بود.

تبصره ۲- سپرده‌های دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۲) "قانون پولی و بانکی کشور، مصوب سال ۱۳۵۱" به عنوان سپرده بانک عامل موضوع این بند تلقی نمی‌شود و بایستی طبق مقررات قانون یاد شده در حسابهای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منعکس گردد.

ه- ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:
رئیس جمهور (ریاست مجمع)، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزیر بازرگانی و یک نفر از وزرا به انتخاب هیئت وزیران

تبصره ۱- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به پیشنهاد رئیس جمهور و بعد از تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با حکم رئیس جمهور منصوب می‌گردد.

تبصره ۲- قائم مقام بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و پس از تأیید مجمع عمومی بانک مرکزی با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.

و- ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی یا معاون وی

- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

- رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا معاون وی

- دو تن از وزرا به انتخاب هیئت وزیران

- وزیر بازرگانی

- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید ریاست جمهوری

- دادستان کل کشور یا معاون وی

- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن

- رئیس اتاق تعاون

- نمایندگان کمیسیونهای "امور اقتصادی" و "برنامه و بودجه و محاسبات" مجلس شورای اسلامی (هر کدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس

تبصره ۱- ضوابط اجرایی این بند شامل نحوه تشکیل جلسات و چگونگی اتخاذ تصمیمات با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب شورای پول و اعتبار به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره ۲- ریاست شورا بر عهده رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ز- به منظور ایجاد ساختار مالی مناسب در بانکها و فراهم آوردن امکان حضور مستمر بانکها در بازارهای مالی بین‌المللی همواره باید استانداردها و الزامات بین‌المللی در مورد نسبت کفایت سرمایه بانکها در حدی که شورای پول و اعتبار تعیین می‌کند رعایت شود. بدین منظور پس از تسویه کامل اصل و سود اوراق مشارکت ویژه موضوع ماده (۹۳) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷" و تا زمانی که نسبت کفایت سرمایه هر یک از بانکهای دولتی کمتر از حداقل تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار است، همه ساله مبلغی معادل درآمد دولت از محل مالیات و سهم سود دولت در آن بانک پس از واریز به حساب خزانه‌داری کل عیناً از محل اعتباراتی که در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی خواهد شد به صورت تخصیص یافته شده به منظور افزایش سرمایه دولت به حساب آن بانک واریز خواهد شد. چنانچه این وجوه برای تأمین حداقل فوق کافی نباشد، مابه‌التفاوت از طریق واریز وجوه حاصل از فروش سهام و یا حق تقدم سهام بانکها به حساب سرمایه بانکها و یا منظور نمودن اعتبار لازم در بودجه سنواتی دولت تأمین خواهد شد.

ح- دولت مکلف است اقدامات لازم را در زمینه سالم‌سازی ترازنامه بانکها و ایجاد نهادهای مالی ضروری انجام داده و لوایح قانونی لازم را در این زمینه ارایه نماید. همچنین دولت مکلف است پس از اصلاح ساختار مالی بانکهای تجاری دولتی به استثنای بانک ملی ایران، سرمایه بانکهای مزبور را از طریق افزایش سرمایه و واگذاری حق تقدم به عموم افزایش داده به طوری که سرمایه دولت در این بانکها تا پایان سال پایانی برنامه چهارم به کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) تقلیل یابد.

ط- اشتغال به عملیات بانکی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی تحت هر عنوان و تأسیس و ثبت هر گونه تشکل برای انجام عملیات بانکی، بدون دریافت مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ممنوع است. تعریف و تشخیص عملیات بانکی بر عهده شورای پول و اعتبار است. ضوابط، مقررات و شرایط ناظر بر تأسیس، فعالیت و نظارت بر مؤسساتی که مجاز به انجام عملیات بانکی می‌باشند، بر اساس قوانین پولی و بانکی توسط شورای پول و اعتبار تعیین خواهد شد. تشکلهای و مؤسسات فعال در عملیات بانکی دارای مجوز فعالیت از سایر دستگاهها، می‌باید ظرف مدت شش ماه از تاریخ اجرای این قانون وضعیت خود را با الزامات تعیین شده در این قانون و مصوبات شورای پول و اعتبار انطباق دهند.

ی- به منظور اجرای سیاستهای پولی به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود که از ابزار اوراق مشارکت و سایر ابزارهای مشابه با تصویب شورای پول و اعتبار استفاده نماید.

ک- شعب بانکها و مؤسسات اعتباری خارجی می‌تواند در ایران تأسیس شود و در چارچوب "قانون پولی و بانکی، و قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸" فعالیت نماید. مجوز تأسیس و فعالیت این شعب توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صادر خواهد شد.

ل- به منظور حفظ اعتماد عمومی به نظام بانکی، نظام بیمه سپرده‌ها ایجاد می‌شود. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تا پایان سال اول برنامه چهارم اقدامات قانونی را معمول دارد.

م- شورای پول و اعتبار مکلف است، در تنظیم سیاستها و ضوابط و مقررات پولی و اعتباری، جبران کاهش ارزش سپرده‌ها و منابع مردم را پیش‌بینی و ملحوظ نماید، به نحوی که بازپرداخت تسهیلات، منجر به کاهش ارزش دارایی و سرمایه سپرده گذار نشود.

ن- رئیس مجمع عمومی بانک کشاورزی، وزیر جهاد کشاورزی تعیین می‌شود.

« ماده ۱۳ (اصلاح شده ماده «۵۵» قانون برنامه سوم توسعه)

سه درصد (۳٪) از سپرده‌های قانونی بانکها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای درصد سال ۱۳۸۳ در اختیار بانکهای کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن (هر بانک یک درصد (۱٪)) قرار گیرد تا صرف اعطای تسهیلات به طرحهای کشاورزی و دامپروری، احداث ساختمان و مسکن، تکمیل طرحهای صنعتی و معدنی بخش غیر دولتی شود که ویژگی عمده آنها اشتغالزایی باشد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده با رعایت قانون عملیات بانکی بدون ربا و به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.

« ماده ۱۴

مواد (۶۵)، (۶۷) و (۹۶) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

« ماده ۱۵

الف- به منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور، دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، ملزم به رعایت موارد ذیل هستند:

- ۱- عملیات و معاملات ارزی خود را از طریق حسابهای ارزی که در بانکهای داخل یا خارج، با تأیید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح کرده یا می‌کنند، انجام دهند. بانکهای عامل ایرانی مکلف‌اند، خدمات مورد نیاز آنها را در سطح استانداردهای بین‌المللی تأمین نمایند.

۲- فهرست کلیه حسابهای ارزی جدید خارج از کشور خود را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام نمایند، تا پس از تأیید، ادامه فعالیت آنها مؤثر گردد.

ب- دولت موظف است:

۱- زمان بندی پرداخت بدهیها و تعهدات، اعم از میان مدت و کوتاه مدت خارجی را به گونه ای تنظیم نماید که بازپرداختهای سالانه این بدهیها و تعهدات، بدون در نظر گرفتن تعهدات ناشی از بیع متقابل، در پایان برنامه چهارم، از سی درصد (۳۰٪) درآمدهای ارزی دولت در سال آخر برنامه چهارم، تجاوز نکند. در استفاده از تسهیلات خارجی، اولویت با تسهیلات بلندمدت خواهد بود.

۲- میزان تعهدات و بدهیهای خارجی کشور در سالهای برنامه چهارم را به گونه ای تنظیم نماید، تا ارزش حال خالص بدهیها و تعهدات کشور، بدون تعهدات ناشی از قراردادهای موضوع بند (ب) ماده (۳) قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ (مابه التفاوت ارزش حال بدهیها، تعهدات کشور و ذخایر ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) در سال آخر برنامه چهارم بیش از سی میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار نباشد.

۳- بانکهای تجاری و تخصصی مجازند بدون تضمین دولت و با رعایت سقف مذکور در جزء (۲) نسبت به تأمین منابع مالی طرحهای سرمایه گذاری بخشهای غیردولتی از منابع بین المللی اقدام کنند.

ج- در مورد طرحهای سرمایه گذاری، دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۵) این قانون که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می کنند، موظف به رعایت موارد ذیل خواهند بود:

۱- تمامی طرحها با مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی ربط و تأیید شورای اقتصاد، باید دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشند و مجموع هزینه های اجرای کامل آنها از سقفهای تعیین شده تجاوز نکند. تعیین زمانبندی دریافت و بازپرداخت تسهیلات هر طرح و میزان استفاده آن از ساخت داخل با توجه به ظرفیتهای، امکانات و تواناییهای داخلی و با رعایت قانون "حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای

پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ و نیز رعایت شرایط زیست‌محیطی در اجرای هر یک از طرح‌ها باید به تصویب شورای اقتصاد برسد.

۲- قبل از عقد قرارداد، با ارائه توجیهات فنی و اقتصادی، با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موافقت‌نامه مبادله کنند.

د- تمامی معاملات و قراردادهای خارجی، که بیش از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) دلار باشد، با رعایت قانون "حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲"، تنها از طریق مناقصه محدود و یا بین‌المللی (با درج آگهی در روزنامه‌های کثیرالانتشار و رسانه‌های الکترونیکی داخلی و خارجی) انجام، و منعقد نمایند. موارد استثنا به تأیید کمیته سه نفره متشکل از وزیر امور اقتصادی و دارائی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزیر وزارتخانه مربوطه خواهد رسید.

در کلیه مناقصه‌ها، حق کنترل و بازرسی کمی و کیفی و کنترل قیمت برای کلیه کالاهای وارداتی و پروژه‌ها برای خریدار محفوظ است. وزیر یا بالاترین مقام اجرایی ذی‌ربط، مسئول حسن اجرای این موضوع می‌باشد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران فقط مجاز به تعهد یا پرداخت معاملات و قراردادهایی است که تأیید بالاترین مقام دستگاههای اجرایی، مبنی بر رعایت مفاد این بند را داشته باشد.

ه- دولت مکلف است همراه با لوائح بودجه سالانه، جداول دریافت و پرداختهای ارزی را برای سالهای باقیمانده از برنامه چهارم ارائه نماید.

۱۶ ماده

الف- دولت موظف است طرحهای بیع متقابل دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون و همچنین مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و بانکها را در لوائح بودجه سالیانه پیش‌بینی و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ب- به منظور افزایش ظرفیت تولید نفت و حفظ و ارتقای سهمیه ایران در تولید اوپک، تشویق و حمایت از جذب سرمایه‌ها و منابع خارجی در فعالیتهای بالادستی نفت و گاز به ویژه در میادین مشترک و طرحهای اکتشافی کشور، اطمینان از حفظ و صیانت هر چه بیشتر با افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز کشور، انتقال و به‌کارگیری فناوریهای جدید در توسعه و بهره‌برداری از میادین نفتی و گازی و امکان استفاده از روشهای مختلف قراردادی بین‌المللی، به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود تا سقف تولید اضافی مندرج در بند "ج" این ماده نسبت به انعقاد قراردادهای اکتشافی و توسعه میدانها با تأمین منابع مالی با طرفهای خارجی یا شرکتهای صاحب صلاحیت داخلی، متناسب با شرایط هر میدان با رعایت اصول و شرایط ذیل اقدام نماید:

- ۱- حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه دولت، بر منابع نفت و گاز کشور
- ۲- عدم تضمین بازگشت تعهدات ایجاد شده توسط دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانکهای دولتی
- ۳- منوط کردن بازپرداخت اصل سرمایه، حق الزحمه و یا سود، ریسک و هزینههای تأمین منابع مالی و سایر هزینههای جنبی ایجاد شده جهت اجرای طرح از طریق تخصیص بخشی از محصولات میدان و یا عواید آن، بر پایه قیمت روز فروش محصول
- ۴- پذیرش خطرات و ریسک عدم دستیابی به اهداف مورد نظر قراردادی، غیر اقتصادی بودن میدان و یا ناکافی بودن محصول میدان برای استهلاك تعهدات مالی ایجاد شده توسط طرف قرارداد
- ۵- تعیین نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری برای طرف قرارداد، متناسب با شرایط هر طرح و با رعایت ایجاد انگیزه برای به‌کارگیری روشهای بهینه در اکتشاف، توسعه و بهره‌برداری
- ۶- تضمین برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز در طول دوره قرارداد
- ۷- حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور (براساس قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵/۱۲/۱۲)
- ۸- رعایت مقررات و ملاحظات زیست‌محیطی

ج- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود، که برای توسعه میدانهای نفت و گاز تا سقف تولید اصلاح اضافی، روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دویست و پنجاه میلیون متر مکعب گاز طبیعی، با اولویت میادین مشترک، پس از تصویب توجیه فنی و اقتصادی طرحها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را در هر یک از طرحهای نفتی و گازی، صرفاً از محل تولیدات اضافی همان طرح و در مورد طرحهای گازی از محل تولیدات اضافی همان طرح (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

د- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود به منظور جمع‌آوری گازهای همراه و تزریق گاز، نوسازی و بهینه‌سازی تأسیسات نفتی، تبدیل گاز طبیعی به فرآورده‌های مایع (DME, GTL, LNG, ...)، تأسیسات پالایش و بهینه‌سازی مصرف سوخت شامل طرحهای توسعه گاز رسانی، نسبت به اجرای طرحهای مربوطه پس از تصویب توجیه فنی- اقتصادی طرحها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را از محل درآمد اضافی همان طرحها (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

ه- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود به منظور شناسایی و اکتشاف هر چه بیشتر منابع نفت و گاز در سراسر کشور و نیز انتقال و به‌کارگیری فناوریهای جدید در عملیات اکتشافی، پس از کسب مجوز موردی از وزارت نفت در کلیه مناطق کشور (به استثنای استانهای خوزستان، بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد) که عملیات اکتشافی مربوط با ریسک پیمانکار انجام و منجر به کشف میدان قابل تولید تجاری شود، در قالب ارقام مذکور در بند "ج" این ماده پس از تصویب شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مرحله توسعه را به دنبال مرحله اکتشاف و از طریق عقد قرارداد با همان پیمانکار آغاز نماید. هزینه‌های اکتشافی (مستقیم و غیر مستقیم) در قالب قراردادی که برای توسعه میدان منعقد می‌شود منظور و به همراه هزینه‌های توسعه از محل فروش محصولات تولیدی همان میدان (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) بازپرداخت خواهد شد. مجوزهای اکتشاف صادره، دارای زمان محدود بوده که در هر مورد توسط وزارت نفت تعیین شده و یک بار نیز قابل تمدید می‌باشد.

در صورتی که در پایان مرحله اکتشاف، میدان تجاری در هیچ نقطه‌ای از منطقه کشف نشده باشد، قرارداد اکتشافی خاتمه خواهد یافت و طرف قرارداد حق مطالبه هیچ گونه وجهی را نخواهد داشت.

و- آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت نفت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۱۷

- الف-** شورای بورس مکلف است، اقدامهای ذیل را در طول سالهای برنامه چهارم به عمل آورد:
- ۱- گسترش جغرافیایی بورس از طریق راه کارهای مناسب از جمله راه اندازی تالارهای منطقه‌ای و استانی، ایجاد شبکه کارگزاری و پذیرش کارگزاران محلی
 - ۲- ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی (بورس کالا)
 - ۳- ایجاد بازارهای اوراق بهادار خارج از بورس
 - ۴- برقراری ارتباط با بورسهای منطقه‌ای و جهانی به منظور مبادله اطلاعات و پذیرش متقابل اوراق بهادار
- ب-** شورای بورس موظف است نسبت به طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی داد و ستد الکترونیک اوراق بهادار در چارچوب نظام جامع پرداخت و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و ساز و کار اجرایی آن اقدام نماید.
- ج-** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و دارایی موظفاند، با طراحی و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و ساز و کار اجرایی لازم، امکان سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه کشور و بین‌المللی کردن بورس اوراق بهادار تهران را فراهم آورند.
- آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱۸ ماده ۱۸

الف- دولت مجاز است، سهام شرکتهای بیمه تجاری را پس از اصلاح ساختار، براساس برنامه زمانبندی مشخص و طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار نماید.

ب- مؤسسات بیمه خارجی می‌توانند در ایران شعبه و نمایندگی تاسیس نموده و در چارچوب "قانون تاسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب سال ۱۳۵۰ و اصلاحیه‌های بعدی آن" و رعایت بند "الف" ماده (۹۲) این قانون فعالیت نمایند. مجوز تأسیس و فعالیت این شعب و نمایندگیها توسط بیمه مرکزی ایران پس از تصویب شورای عالی بیمه صادر خواهد شد.

۱۹ ماده ۱۹

دولت مکلف است، نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأمان عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوزه‌آبریزی با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که هدف‌های زیر تحقق یابد:

الف- اجرای مفاد تبصره «۱» ماده (۱۰۶) و ماده (۱۰۷) قانون برنامه سوم توسعه در طول اجرای برنامه چهارم توسعه و با اصلاح ساختار مصرف آب و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب و با استفاده از روشهای نوین آبیاری و کم آبیاری، راندمان آبیاری و به تبع آن کارایی آب به ازای یک متر مکعب در طی برنامه بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و با اختصاص به محصولات با ارزش اقتصادی بالا و استفاده بهینه از آن موجبات افزایش بهره‌وری آب را فراهم سازد.

ب- به منظور ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشتهای با تراز منفی، دولت مکلف است با تجهیز منابع مالی مورد نیاز و تمهیدات سازه‌ای و مدیریتی، مجوزهای بهره‌برداری در این دشتهای را بر اساس مصرف معقول (موضوع ماده ۱۹ قانون توزیع عادلانه آب) که با روشهای

نوبین آبیاری قابل دسترس است، اصلاح نماید به طوری که تا پایان برنامه چهارم تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی بیست و پنج درصد (۲۵٪) بهبود یابد.

ج- ارزش اقتصادی آب در هر یک از حوزه‌های آبریز، با لحاظ ارزش ذاتی و سرمایه‌گذاری، برای بهره‌برداری حفاظت و بازیافت در برنامه‌های بخش‌های مصرف منظور گردد. آیین‌نامه اجرایی این بند در طی سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

د- به منظور تسریع در اجرای طرح‌های استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده حداکثر از آبهای رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک، دولت موظف است سالانه دو درصد (۲٪) از مجموع اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه عمومی را در لوایح بودجه سنواتی تحت برنامه مستقل منظور و در چارچوب موافقت‌نامه‌های متبادله بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو برای اجرای طرح‌های مذکور به صورت صد در صد (۱۰۰٪) تخصیص یافته، هزینه نماید.

ه- طرح‌های انتقال آب بین حوزه‌ای از دیدگاه توسعه پایدار، با رعایت حقوق ذی‌نفعان و برای تأمین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی و منافع ملی مورد نظر قرار گیرد.

و- مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت اصل (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، منافع ملی و توجیه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بر اساس طرح جامع آب کشور و با تصویب هیئت وزیران به عمل آید.

ز- فرهنگ صحیح و منطقی مصرف آب، از طریق تدوین الگوی مصرف بهینه آب، اصلاح تعرفه‌ها برای مشترکین پرمصرف، به تدریج با نصب کنتورهای جداگانه برای کلیه واحدهای مسکونی و اجرای طرح‌های مدیریت مصرف آب در شهرها و روستاهای کشور گسترش یابد.

تبصره - قانون الحاق یک بند و دو تبصره به ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۰/۸/۶ مجلس شورای اسلامی (موضوع تعیین الگو و هزینه‌های مازاد بر الگوی مصرف آب) برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.

- ح- هماهنگی اعتباری در تهیه و اجرای همزمان طرح‌های تأمین آب و طرح‌های مکمل نظیر شبکه‌های آبیاری و زهکشی در پایین دست و طرح‌های آبخیزداری در بالا دست سدهای مخزنی به عمل آید.
- ط- برای تداوم اجرای احکام تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه و ماده (۱۰۶) قانون برنامه سوم توسعه و به منظور گسترش سرمایه‌گذاری، با اولویت در طرح‌های شبکه‌های آبیاری، زهکشی و طرح‌های تأمین آب، که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند، منابع عمومی با منابع بانک کشاورزی و بهره‌برداران تلفیق می‌گردد. در آیین‌نامه اجرایی این بند که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، چگونگی تعیین عنوانین و سهم حمایت دولت مشخص می‌گردد.
- ی- برنامه‌های اجرایی مدیریت خشکسالی را تهیه و تدوین نماید.
- ک- آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده با پیشنهاد وزارت نیرو و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۴۴ ماده ۲۰

- دولت مکلف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون برنامه توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با محوریت خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی، تأمین امنیت غذایی، اقتصادی نمودن تولید و توسعه صادرات محصولات کشاورزی و ارتقای رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی حداقل به میزان رشد پیش‌بینی شده در جدول شماره ۲ بخش هفتم این قانون را تهیه و از طریق انجام اقدامات ذیل به مرحله اجرا درآورد:
- الف- سرمایه‌گذاری لازم به منظور اجرای عملیات زیربنایی آب و خاک و توسعه شبکه‌های آبیاری و زهکشی در دو میلیون هکتار از اراضی کشاورزی دارای آب تأمین شده.
- ب- تلفیق بودجه عمومی (به صورت وجوه اداره شده) با منابع نظام بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولید کنندگان به منظور پرداخت تسهیلات به سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی.

ج- پوشش حداقل پنج درصدی بیمه محصولات کشاورزی و عوامل تولید با بهره‌برداری از خدمات فنی بخش خصوصی تا پایان برنامه.

د- افزایش سرمایه شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی به میزان سرمایه اولیه در طول سالهای برنامه و کمک به صندوق‌های اعتباری غیردولتی توسعه بخش کشاورزی به صورت وجوه اداره شده و از طریق اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای.

ه- حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به نحوی که درصد محصولات فرآوری شده حداقل به میزان دو برابر وضع موجود افزایش یافته و موجبات کاهش ضایعات به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) فراهم گردد.

و- افزایش تولید مواد پروتئینی دام و آبزیان در راستای اصلاح ساختار تغذیه به نحوی که سرانه سهم پروتئین حیوانی در الگوی تغذیه به ۲۹ گرم افزایش یابد.

ز- ایجاد صندوق تثبیت درآمد کشاورزان با مشارکت درآمدی دولت و کشاورزان جهت سیاستهای حمایتی درآمدی کشاورزان به نحوی که خطرپذیری حاصل از تغییر قیمت‌ها و عملکرد تولید را به‌منظور تثبیت درآمد کشاورزان کاهش دهد. اساسنامه صندوق یاد شده ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ح- صدور سند مالکیت اراضی کشاورزی واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها، شهرکها و روستاها به نام مالکین قانونی آنها از طریق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تا پایان برنامه چهارم.

ط- نوسازی باغات موجود و توسعه باغات با اولویت در اراضی شیبدار و مستعد به میزان یک میلیون هکتار با تأمین منابع ارزان قیمت و در راستای توسعه صادرات.

ی- ایجاد انگیزه برای جذب متخصصین توسط تولید کنندگان و بهره‌برداران به منظور گسترش آموزش و ترویج با استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی به میزان حداقل سی درصد (۳۰٪) تولیدکنندگان و بهره‌برداران و توسعه تحقیقات کاربردی کشاورزی به میزان دو برابر شرایط سال پایه.

۲۱ ماده

به منظور ارتقای شاخصهای توسعه روستایی و عشایری، دولت مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید:

الف- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، راهبری و نظارت در امور توسعه روستایی زیرنظر رئیس جمهور انجام گیرد.

ب- شاخصهای مذکور نسبت به پایان برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و ساماندهی اسکان عشایر با حفظ ارتقای توانمندیهای اقتصادی در حد پنجاه درصد (۵۰٪) جمعیت عشایر کشور صورت پذیرد.

ج- اعتبارات روستایی و عشایری در طول برنامه بمیزان ارقام بودجه مصوبه سالانه صدر درصد (۱۰۰٪) تخصیص و پرداخت گردد.

۲۲ ماده

مواد (۱۰۸)، (۱۲۱)، (۱۲۲) و (۱۳۴) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

۲۳ ماده

دولت موظف است سند ملی توسعه بخشهای صنعت و معدن را با توجه به مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون با محوریت توسعه رقابت‌پذیری مبتنی بر توسعه فناوری و در جهت تحقق هدف رشد تولید صنعتی و معدنی متوسط سالانه یازده و دو درصد (۱۱/۲٪) و رشد متوسط سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی شانزده و نه دهم درصد (۱۶/۹٪) به‌گونه‌ای که

سهم بخش صنعت و معدن از تولید ناخالص داخلی از چهارده درصد (۱۴٪) در سال ۱۳۸۳ به شانزده و دو دهم درصد (۱۶/۲٪) در سال ۱۳۸۸ و صادرات صنعتی از رشد متوسط سالانه چهارده و هشت دهم درصد (۱۴/۸٪) برخوردار گردد تهیه و محورهای ذیل را به اجرا درآورد:

الف- توسعه قابلیت‌های فناوری و ایجاد شرایط بهره‌مندی از جریانهای سرریز فناوری در جهان و تأکید ویژه بر حوزه‌های دارای توان توسعه‌ای بالا در صنایع نوین

ب- تقویت مزیت‌های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع (صنایع انرژی‌بر، صنایع معدنی، صنایع پتروشیمی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و زنجیره‌های پایین دستی آنها)

ج- اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبانی کننده توسعه کار آفرینی و صنایع کوچک و متوسط

د- بهبود و گسترش سیستم‌های اطلاع رسانی، توسعه و گسترش پایگاه‌های داده‌های علوم زمین به منظور دسترسی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز توسط دولت

ه- گسترش تولید صادرات گرا در چارچوب سیاست‌های بازرگانی کشور

و- برای تجهیز منابع لازم در توسعه صنعتی و معدنی:

۱- دولت مکلف است در طول سالهای برنامه سرمایه بانک صنعت و معدن را متناسباً برابر سقف مصوب اساسنامه افزایش دهد.

۲- استفاده از علوم و فناوری‌های نوین در کلیه زمینه‌های معدنی از قبیل اکتشاف، استخراج، فرآوری مواد معدنی و صنایع معدنی، دولت مکلف است زمینه حضور سرمایه‌گذاران خارجی را در امور فوق فراهم آورد.

۳- تقویت شرکتهای مادر تخصصی توسعه‌ای در جهت توسعه بخش غیردولتی با استفاده از منابع عمومی، خارجی و منابع ناشی از فروش سهام شرکتهای زیرمجموعه و عرضه سهام شرکتهای مادر تخصصی در بازار بورس تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪).

۴- در جهت ایجاد ارزش افزوده بیشتر و استفاده از منابع گاز در توسعه صنعتی و معدنی، به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت سقفهای مصوب ماده (۱۴) برنامه تا مبلغ نه میلیارد دلار

(۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) از منابع خارجی (بیع متقابل و فاینانس و ...) در جهت ایجاد صنایع

انرژی بر و صنایع دارای مزیت نسبی با هدف صادراتی تعهد و تأمین نماید.

۵- تأمین زیربناهای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی توسط دولت.

۶- اصلاح اساسنامه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی و صندوق حمایت از توسعه و تحقیقات

صنعت الکترونیک در جهت تقویت و توسعه نهادهای پوشش دهنده مخاطرات سرمایه‌گذاری

بخش خصوصی در زمینه اکتشافات مواد معدنی و سرمایه‌گذاری خطر پذیر در صنایع نوین.

۲۴ ماده ۴۴

الف- دولت مکلف است با سیاست‌گذاری لازم، زمینه تولیدات صنعت خودرو سواری را مطابق با میزان

مصرف سوخت در حد استاندارد جهانی و عرضه آن با قیمت رقابتی فراهم نماید و سیاست‌های تشویقی

و ساز و کار قیمت عرضه گاز فشرده طبیعی و سوخت‌های جایگزین را به گونه‌ای طراحی و به اجرا

درآورد که منتهی به ایجاد عرضه حداقل سی درصد (۳۰٪) از کل خودروهای تولیدی و وارداتی به

صورت دو گانه سوز گردد.

ب- وزارت نفت موظف است در شهرهای کشور به ویژه شهرهای بزرگ با حمایت از بخش خصوصی و

تعاونی، به تدریج جایگاه‌های عرضه گاز (CNG) را احداث و به بهره‌برداری برساند و شهرداریها

مکلف به همکاری لازم در این خصوص می‌باشند.

ج- قیمت گاز طبیعی فشرده (CNG)، حداکثر معادل چهل درصد (۴۰٪)، قیمت بنزین (با ارزش حرارتی

معادل) خواهد بود.

۲۵ ماده ۴۵

به منظور هم‌افزایی در فعالیتهای اقتصادی، با تأکید بر مزیت‌های نسبی و رقابتی به ویژه در صنایع

نفت، گاز و پتروشیمی و صنایع و خدمات مهندسی پشتیبان آنها، صنایع انرژی بر و زنجیره پایین‌دستی

آنها، در چارچوب موازین طرح ملی آمایش سرزمین در طول سالهای برنامه چهارم، هر ساله سی و پنج

درصد (۳۵٪) بهره مالکانه گاز طبیعی، با درج در طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه، منحصرأ به مصرف اجرای طرحهای زیربنایی و آماده‌سازی سواحل و جزایر ایرانی خلیج فارس و حوزه نفوذ مستقیم آنها خواهد رسید. این طرحها، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

◀ ماده ۲۶

به دولت اجازه داده می‌شود جهت رشد اقتصادی، ارتقای فناوری، ارتقای کیفیت تولیدات، افزایش فرصت‌های شغلی و افزایش صادرات در قلمرو فعالیت‌های تولیدی اعم از صنعتی، معدنی، کشاورزی، زیربنایی، خدمات و فناوری اطلاعات و در اجرای "قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹"، به منظور جلب سرمایه‌گذاری خارجی، زمینه‌های لازم را از طریق مذکور در بند (ب) ماده (۳) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ فراهم نماید.

دولت موظف است پرداخت کلیه تعهدات قراردادی شرکتهای دولتی ایرانی طرف قرارداد برای کالاها و خدماتی که الزاماً می‌بایست توسط دولت خریداری شود را که به تصویب شورای اقتصاد رسیده است، از محل وجوه و منابع متعلق به آنان، تعهد و پرداخت از محل آن وجوه و منابع را تضمین نماید. این تعهد پرداختی نبایستی از محل وجوه و منابع عمومی باشد.

ضمانت‌نامه صادره علیرغم ماهیت تجاری آن نباید ریسک تجاری و خسارات ناشی از قصور سرمایه‌گذار در ایفای تعهدات قراردادی وی را پوشش دهد.

به منظور دستیابی به رشد پیش‌بینی شده در طی سالهای برنامه چهارم برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی:

- ۱- به دولت اجازه داده می‌شود معادل یک در هزار از کل سرمایه‌گذاریهای مستقیم خارجی واقعی تحت پوشش قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی (مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹) را علاوه بر بودجه سالیانه در ردیفهای پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی بطور سالیانه در اختیار سازمان سرمایه‌گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران قرار دهد.

۲- به منظور افزایش کارایی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران در جهت تحقق اهداف پیش‌بینی شده در برنامه در خصوص سرمایه‌گذاری خارجی و با توجه به قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، دولت مکلف است نسبت به تقویت و اصلاح ساختار تشکیلاتی و جایگاه سازمان مذکور اقدام نماید.

۴۴ ماده ۲۷

الف- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان، در امور مربوط به اکتشاف، استخراج و تولید نفت و گاز، پالایش، انتقال و توزیع مواد نفتی و گاز طبیعی، تولید، انتقال و توزیع برق با دولت است. دولت موظف است حداقل ده درصد (۱۰٪) از ظرفیت انجام فعالیت مربوط به بهره‌برداری از میادین نفت و گاز، پالایش، پخش و حمل و نقل مواد نفتی و گازی و همچنین تولید و توزیع برق را به نحوی که موجب انحصار در بخش غیر دولتی نشود و استمرار ارائه خدمات تضمین گردد، به اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی واگذار نماید.

ب- دولت مکلف است، به منظور ترغیب سایر مؤسسات داخلی به تولید هر چه بیشتر نیروی برق از نیروگاه‌های خارج از مدیریت و نظارت وزارت نیرو، شرایط و قیمت‌های تضمینی خرید برق را تا پایان سال اول برنامه چهارم تعیین و اعلام کند.

۴۴ ماده ۲۸ (اصلاح شده ماده ۵۲ قانون برنامه سوم توسعه)

در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز متناسب نمودن نرخهای ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخشهای غیر تولیدی)، کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را متناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود.

هزینه‌های اشتراک زیربنای فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، به علاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیر دولتی که طی برنامه چهارم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج‌ساله توسط دستگاههای ذی‌ربط دریافت خواهد شد.

تبصره - دولت موظف است برای تأمین آب، برق، گاز، تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی، با اعلام دستگاه ذی‌ربط اقدامهای لازم را به عمل آورد.

۲۹ ماده

به دولت اجازه داده می‌شود، به منظور ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری و اشتغال در سطح کشور، به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، در قالب لوایح بودجه سنواتی و از طریق وجوه اداره شده، تسهیلات متناسب با سهم متقاضیان سرمایه‌گذاری در طرحهای اشتغالزا و نیز قسمتی از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را تأمین کند.

۳۰ ماده

به منظور تقویت اقتصاد حمل و نقل، بهره‌برداری مناسب از موقعیت سرزمینی کشور، افزایش ایمنی و سهولت حمل و نقل بار و مسافر، دولت موظف است در چارچوب "برنامه توسعه حمل و نقل کشور"، که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، اهداف زیر را در برنامه چهارم توسعه محقق کند. مشروط بر اینکه اعتبارات مورد نیاز برای تحقق آن در قالب منابع قابل تخصیص به بخش از سقف‌های مندرج در جدول شماره (۴) این قانون تجاوز ننماید:

الف:

- ۱- حذف کامل نقاط سانحه خیز شناسائی شده در آزادراهها، بزرگراهها و راههای اصلی کشور،
- ۲- تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) شبکه آزادراه و بزرگراه مرتبط کننده مراکز استانها،

- ۳- تکمیل صد در صد (۱۰۰٪) شبکه گذرگاههای شمال - جنوب، شرق - غرب و بزرگراههای آسیایی در محدوده کشور،
- ۴- تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) شبکه راههای اصلی مرتبط کننده مراکز شهرستانها،
- ۵- تکمیل حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) راههای فرعی مرتبط کننده مراکز بخشها،
- ۶- تکمیل حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) شبکه راههای روستایی مرتبط کننده روستاهایی که بیش از یکصد خانوار جمعیت دارند.
- ۷- نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی جادهای (بار و مسافر) با استفاده از وجوه اداره شده به نحوی که در پایان برنامه، متوسط سن ناوگان حداکثر به ده سال برسد.
- ۸- پوشش کامل آزادراههای کشور به سامانه کنترل هوشمند I.T.S
- ۹- فراهم سازی زمینه های لازم جهت ایجاد مجتمع های خدمات رفاهی در جاده های کشور از طریق اعطای کمکهای بلاعوض و واگذاری اراضی منابع طبیعی به صورت رایگان توسط وزارت جهاد کشاورزی.

ب:

- ۱- اتمام شبکه راه آهن ترانزیت کالا و مسافر شمال - جنوب و شرق - غرب
- ۲- اتمام شبکه راه آهن آسیایی واقع در محدوده کشور،
- ۳- ایجاد امکان دسترسی بخش غیردولتی به شبکه راه آهن کشور
- ۴- تجهیز کامل شبکه راه آهن کشور به سیستم علائم و ارتباطات
- ۵- نوسازی ناوگان راه آهن کشور با استفاده از وجوه اداره شده، به نحوی که در پایان برنامه متوسط سن ناوگان مسافری حداکثر به پانزده سال برسد.
- ۶- برقراری ارتباط کلان شهرها و سواحل شمال و جنوب و مراکز مهم گردشگری با مرکز با قطارهای سرعت بالا با مشارکت بخش های غیردولتی.

ج:

- ۱- طبقه بندی فرودگاههای کشور براساس برآورد میزان تقاضای حمل و نقل بار و مسافر در پایان برنامه و تجهیز کامل فرودگاهها متناسب با آن.

- ۲- تکمیل صد در صد (۱۰۰٪) تجهیزات ناوبری هوایی و پوشش راداری کل فضای کشور در حد استاندارد بین‌المللی.
- ۳- نوسازی ناوگان حمل و نقل هوایی با استفاده از وجوه اداره شده به نحوی که در پایان برنامه، متوسط سن ناوگان هوایی حداکثر به پانزده سال برسد.
- ۴- وظایف حفاظتی کلیه فرودگاههای کشور صرفاً به عهده نیروی انتظامی می‌باشد. وظایف مربوط برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت کشور و وزارت راه و ترابری به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
- ۵- واگذاری بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام شرکت‌های هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و ایران ایرتور به بخش غیردولتی.

د:

- ۱- تجهیز و نوسازی بنادر تجاری کشور و اصلاح مدیریت و بهره‌برداری آنها به نحوی که تا پایان برنامه چهارم توسعه، ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری حداقل به یکصد و ده میلیون تن برسد.
- ۲- نوسازی ناوگان حمل و نقل دریایی با استفاده از وجوه اداره شده

هـ:

- ۱- تدوین و به‌کارگیری استانداردهای حمل و نقل با استانداردهای جهانی
- ۲- ایجاد تسهیلات لازم و هماهنگی بین دستگاه‌های ذی‌ربط برای گسترش ترانزیت کالا و مسافر
- ۳- یکپارچه‌سازی سازمان مدیریت فرودگاه‌ها، بنادر و پایانه‌های مرزی زمینی.
- ۴- تشکیل گارد ترابری به منظور کنترل، نظارت و افزایش ایمنی جابجایی کالا و مسافر در زیربخش‌های جاده‌ای، راه‌آهن و دریایی، از طریق بخش خصوصی و تعاونی.
- ۵- نگه داری از زیربنای احداث شده حمل و نقل مطابق بر نرم‌ها و استانداردهای جهانی.

۳۱ ماده ۴۴

مواد (۱۲۷) الی (۱۳۲) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

۳۲ ماده ۴۴

دولت موظف است به منظور هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، استحکام بخشی ساخت و سازها، دستیابی به توسعه پایدار و بهبود محیط زندگی در شهرها و روستاها، اقدامهای ذیل را در بخشهای عمران شهری و روستایی و مسکن به عمل آورد:

الف- هویت بخشی به سیما و کالبد شهرها، حفظ و گسترش فرهنگ معماری و شهرسازی و ساماندهی ارائه خدمات شهری از طریق:

- ۱- تهیه و تدوین قانون جامع شهرسازی و معماری کشور تا پایان سال اول برنامه چهارم
- ۲- مناسب سازی فضاهای شهری و روستائی برای جانبازان و معلولین جسمی - حرکتی و اعمال این ضوابط در اماکن و ساختمانهای عمومی و دولتی تا پایان برنامه چهارم
- ۳- بهبود وضعیت عبور و مرور شهری به همراه افزایش سهم حمل و نقل عمومی تا میزان هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) نسبت به کل سفرهای درون شهری
- ۴- ارتقای شاخص خصوصی سازی و بهره گیری از فناوری نوین در ارائه خدمات شهری تا سقف هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) فهرست انواع خدمات شهرهای مشمول این بند براساس پیشنهاد سازمان شهرداریهای کشور و تصویب سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تعیین می‌شود.
- ۵- ارتقای شاخص جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری و فاضلاب شهری به ترتیب تا سقف صد درصد (۱۰۰٪) و چهل درصد (۴۰٪)

۶- احیای بافتهای فرسوده و نامناسب شهری و ممانعت از گسترش محدوده شهرها براساس طرح جامع شهری و ساماندهی بافتهای حاشیه‌ای در شهرهای کشور با رویکرد توانمندسازی ساکنین این بافتها

ب - ایمن سازی و مقاوم سازی ساختمانها و شهرها به منظور کاهش خسارات انسانی و اقتصادی ناشی از حوادث غیرمترقبه شامل:

۱- کلیه سازندگان و سرمایه‌گذاران احداث بنا در کلیه نقاط شهری و روستایی و شهرکها و نقاط خارج از حریم شهرها و روستاها ملزم به رعایت آیین‌نامه (ایران) در رابطه با طراحی ساختمانها در مقابل زلزله می باشند.

وزارت مسکن و شهرسازی مکلف به اعمال نظارت عالیه در مراحل مختلف طراحی و ساخت ساختمانها می‌باشد.

۲- استاندارد کردن مصالح و روشهای موثر در مقاوم‌سازی ساختمانی تا پایان برنامه چهارم و حمایت از تولید کنندگان آنها

۳- صدور پایان کار برای ساختمانهای عمومی و مجتمع‌های مسکونی آپارتمانی منوط به ارائه بیمه نامه کیفیت ساختمان می‌باشد.

۴- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، علوم، تحقیقات و فناوری، مسکن و شهرسازی و آموزش و پرورش مکلفند خطرات ناشی از سکونت در ساختمانهای غیرمقاوم در مقابل زلزله و لزوم رعایت اصول فنی در ساخت و سازها و نیز چگونگی مقابله با خطرات ناشی از زلزله را به مردم آموزش دهند.

۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با استفاده از تجارب سایر کشورها، نظام بیمه ساختمان و ابنیه در مقابل زلزله و سایر حوادث را گسترش داده و راهکارهای همگانی شدن بیمه حوادث را مشخص و مقدمات قانونی اجرای آن را فراهم نماید.

۶- دولت مکلف است بازسازی و نوسازی بافتهای قدیمی شهرها و روستاها و مقام سازی ابنیه موجود در مقابل زلزله را با استفاده از منابع داخلی و خارجی مذکور در بند (ب) تبصره (۱۴) این

قانون آغاز و ترتیباتی اتخاذ نمایند که حداکثر ظرف ده سال عملیات اجرایی مربوط به این امر در کل کشور خاتمه یابد.

۷- وزارتخانه‌های نفت، نیرو، ارتباطات و فناوری اطلاعات و شرکتهای تابعه مکلفند با استفاده از آخرین فناوریها، سیستم خدماتی آب، برق، گاز، مخابرات و سوخت‌رسانی را به گونه‌ای ایمن سازند که در اثر بروز حوادث، خدمات رسانی مختلف نگردد.

۸- در صورت عدم رعایت آیین‌نامه‌های مربوط یا عدم اجرای صحیح نقشه‌های طراحی شده توسط مهندسین مشاور یا مهندس محاسب یا سازندگان ساختمانها اعم از پیمانکار و کارفرما و مهندس ناظر مربوطه مکلف به جبران خسارت وارده به ساکنین و مالکین (در صورتی که خود مقصر نباشند) می‌باشند. در صورت تکرار، پروانه کار مقصرین لغو خواهد شد.

ج- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است با توجه به اثرات متقابل بخش مسکن و اقتصاد ملی و نقش تعادل بخشی آن در ارتقای کیفیت زندگی و کاهش نابرابریها، طرح جامع مسکن را حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند. این طرح مشتمل بر محورهای زیر با رویکرد توسعه پایدار، عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار کم درآمد خواهد بود:

۱- تقویت تعاونی‌های تولید مسکن، سازمانهای خیریه و غیر دولتی فعال در بخش مسکن
۲- مدیریت یکپارچه و منسجم زمین برای تأمین مسکن و توسعه شهر و روستا در چارچوب طرح‌های توسعه و عمران

۳- تشکیل بازار ثانویه رهن، بر اساس ضوابط شورای بورس تا پایان سال اول برنامه چهارم
۴- افزایش سهم انبوه سازی در امر ساخت به میزان سه برابر عملکرد برنامه سوم
۵- گسترش بازار سرمایه مسکن و اتخاذ تدابیر لازم برای تأمین سرمایه در بخش

د- دولت موظف است در اجرای اصل سی و یکم (۳۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اقدام‌های ذیل را به انجام برساند:

۱- حمایت از ایجاد و بهره‌گیری از مشارکت تشکلهای انجمن‌ها و گروه‌های خیر مسکن‌ساز برای اقشار آسیب‌پذیر.

۲- تشویق و ترغیب سرمایه گذاری خارجی در بخش مسکن

۳- دادن یارانه کارمزد تسهیلات مسکن به سازندگان (بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی) واحدهای مسکونی ارزان قیمت و استیجاری در چارچوب ضوابط و استانداردهای مصوب در شهرهای کوچک و متوسط و کلیه روستاهای کشور برای گروه‌های کم درآمد، کارگران، کارمندان و زنان سرپرست خانوار

۴- ارتقای شاخص بهسازی مسکن روستایی تا دو برابر عملکرد این شاخص در برنامه سوم

۵- پلکانی کردن بازپرداخت اقساط تسهیلات بانکی، در بخش مسکن

۶- دادن کمک‌های اعتباری و فنی، برای بهسازی و نوسازی مسکن روستایی و حمایت از ایجاد کارگاه‌های تولید و عرضه مصالح ساختمانی و عرضه‌کنندگان خدمات فنی

ه- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود به منظور اجرای قانون استیجار، واگذاری معوض نصاب مالکانه و اجرای سایر طرح‌های عمرانی املاک مناسب مورد نیاز را در بافتهای فرسوده و نامناسب شهری، به قیمت کارشناسی روز خریداری نماید.

و- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود به منظور تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز اجرای قانون "تشویق، عرضه و احداث واحدهای مسکونی استیجاری" مصوب ۲۳/۳/۷۷ زمین‌های شهری در تملک خویش را به قیمت روز و به صورت مزایده که از قیمت کارشناسی روز کمتر نخواهد بود به فروش رساند.

◀ ماده ۳۳

دولت موظف است، به منظور افزایش کارآمدی و اثربخشی طرحها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری با رویکرد نتیجه‌گرا و دستیابی به سیستم کنترل کیفی، متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی و اقلیمی کشور، تا پایان سال اول برنامه چهارم، نسبت به تدوین نظام فنی و اجرایی کشور و اجرای آن در تمامی دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، به شرح ذیل اقدام نماید:

الف- نظام کنترل هزینه، کیفیت و زمان را در تمامی مراحل طراحی، اجرا و بهره‌برداری پروژه‌ها و طرح‌ها و بهره‌مندی از روشهای نوین، نظیر طرح و ساخت کلید در دست و مدیریت طرح با ارائه برنامه مشخص، ایجاد و در حداقل چهل درصد (۴۰٪) از طرح‌ها مستقر کند.

ب- با هدف افزایش ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها، نسبت به ترویج فرهنگ بهسازی و تدوین ضوابط، مقررات و بخشنامه‌های مورد نیاز با رویکرد تشویقی و بازدارنده و به‌کارگیری مصالح و روشهای ساخت نوین اقدام نماید.

ج- ساز و کارهای لازم، به منظور استقرار نظام مدیریت کیفیت و مهندسی ارزش، در پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، از سال اول برنامه چهارم، فراهم نماید.

د- ساز و کار ارزیابی پروژه‌های پیشنهادی پس از حصول اطمینان از تأمین اعتبار، با رویکرد توجیه فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی را به منظور جلوگیری از اجرای پروژه‌های فاقد توجیه از ابتدای برنامه چهارم ایجاد نماید.

ه- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تا پایان سال اول برنامه چهارم با بهره‌گیری از همکاری دستگاههای اجرایی کشور و مشارکت انجمنهای صنفی تخصصی، نسبت به تدوین ضوابط و مقررات مورد نیاز، متناسب با حجم سرمایه‌گذاری و کیفیت طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری اقدام و به تصویب هیئت دولت می‌رساند.

و- حذف تقاضای مفاسد حساب حقوق دولتی در خاتمه کار از پیمانکاران و مشاوران

ز- تدوین "استاندارد ملی حسابداری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای" برای تعیین دقیق عملکرد حسابهای سرمایه‌گذاری بخش عمومی و تعیین قیمت تمام شده طرح‌ها بر اساس شاخص‌های بهره‌وری در هر بخش و اعمال مدیریت ارزش در آنها.

ح- آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۳۴

اعتبارات طرح‌های اجرایی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید صرفاً بر اساس گزارشهای توجیهی فنی، اقتصادی و زیست محیطی تأیید شده برای یکبار و به قیمت ثابت سالی که طرح مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور گردد، به تفکیک سالهای برنامه چهارم و سالهای بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبارات مورد نیاز سالهای باقیمانده برنامه چهارم را با اعمال تغییر نرخ‌های ابلاغی خود محاسبه نموده و بر حسب برنامه - دستگاه در لوائح بودجه سالانه کل کشور منظور نماید.

مبادله موافقتنامه شرح عملیات طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای انتفاعی و غیرانتفاعی مشتمل بر اهداف طرح، شرح عملیات اجرایی، اعتبارات مصوب، پیشرفت فیزیکی و مشخصات فنی فقط برای یکبار در دوران برنامه انجام می‌پذیرد. این موافقتنامه‌ها برای دوران برنامه چهارم معتبر و ملاک عمل خواهند بود.

موافقتنامه‌هایی که برای انطباق میزان اعتبارات سالانه طرحها با قوانین بودجه سنواتی مبادله می‌شوند جنبه اصلاحیه داشته و نباید موجب افزایش اهداف و تعداد پروژه‌های طرح شوند. موارد استثنا که منجر به افزایش حجم عملیات و یا تعداد پروژه‌ها می‌گردد مشابه طرحهای جدید تلقی می‌گردند.

مبادله موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای صرفاً نظامی بخش دفاع تابع دستورالعمل خاصی است که به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل چگونگی ابلاغ و تخصیص اعتبارات طرح‌های ملی و نحوه اعمال مفاد این ماده برای اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

فصل دوم

تعامل فعال با اقتصاد جهانی

۳۵ ماده ۴۴

به منظور نوسازی و روان سازی تجارت، افزایش سهم کشور در تجارت بین الملل، توسعه صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات، تقویت توان رقابتی محصولات صادراتی کشور در بازارهای بین المللی و به منظور گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در اقتصاد، بازرگانی و تجارت در قالب سند ملی بازرگانی کشور، دولت مکلف است:

الف- با تجهیز مبادی و مجاری ورودی کشور، نسبت به توسعه ترانزیت و عبور مطمئن، آزاد و سریع کلیه کالاها و خدمات با نرخ رقابتی اقدام نماید.

ب- نسبت به هدفمندسازی و ساماندهی یارانه ها و جوایز صادراتی در قالب حمایت های مستقیم و غیرمستقیم اقدام نماید.

ج- نسبت به افزایش سرمایه صندوق ضمانت صادرات ایران و نیز تأمین مابه التفاوت نرخ های اعتباری و گسترش پوشش بیمه ای در کشورهای هدف برای صادرات کالا و خدمات بویژه خدمات فنی و مهندسی اقدام نماید.

د- برقراری هر گونه مالیات و عوارض برای صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات در طول برنامه ممنوع می باشد. دولت مجاز است به منظور صیانت از منابع و استفاده بهینه از آنها، عوارض ویژه ای را برای صادرات مواد اولیه فرآوری نشده وضع و دریافت نماید. تشخیص این قبیل مواد بر عهده شورای عالی صادرات خواهد بود. میزان عوارض به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های بازرگانی، امور اقتصادی و دارایی، صنایع و معادن و جهاد کشاورزی و تصویب هیئت وزیران تعیین و تصویب خواهد شد.

تبصره: صادرات کالا و خدمات از اخذ هرگونه مجوز به استثنای استانداردهای اجباری و گواهی های مرسوم در تجارت بین الملل (مورد درخواست خریداران) معاف می باشند.

هـ- توازن تجاری با کشورهای طرف همکاری و بلوک‌های اقتصادی ایجاد نماید، طوری که سهم صادرات غیر نفتی از کل صادرات کشور از بیست و سه و یک دهم درصد (۲۳/۱٪) در سال ۱۳۸۲ به سی و سه و شش دهم درصد (۳۳/۶٪) در سال ۱۳۸۸ افزایش یابد.

و- بازارچه‌ها و مبادلات مرزی را از طریق اصلاح نظام اجرایی، معیارهای تشکیل و رویه‌های اداری ساماندهی نماید.

ز- نسبت به حذف کلیه موانع غیرتعرفه‌ای و غیر فنی با رعایت موازین شرعی و وضع نرخ‌های معادل تعرفه‌ای با زمان‌بندی معین و در قالب پیش‌آگهی حداکثر تا پایان سال اول برنامه اقدام نماید.

ح- تدابیر و اقدامات موثر حفاظتی، جبرانی و ضد دامپینگ درموردی که کالایی با شرایط غیر متعارف و با امتیاز قابل توجه به کشور وارد می‌شود را اتخاذ و اعمال نماید.

ط- با تجهیز دستگاهها و واحدهای مربوطه و با رعایت استانداردها و چارچوب نظام بازرگانی و تجارت الکترونیکی، اقدامات لازم را توسط دستگاههای یاد شده به شرح زیر انجام دهد:

۱- به روز نمودن پایگاهها و مراکز اطلاع رسانی و ارائه خدمات دستگاه مربوطه در محیط رایانه‌ای و شبکه‌ای

۲- انجام مناقصه‌ها، مزایده‌ها و مسابقه‌های خرید و فروش کالا و خدمات و عملیات مالی- اعتباری در محیط رایانه‌ای و شبکه‌های اطلاع‌رسانی

۳- ایجاد بازارهای مجازی

۴- انجام فعالیت‌های تدارکاتی و معاملاتی در قالب تجارت الکترونیکی از سال دوم برنامه

تبصره- قوه قضائیه موظف است شعبه یا شعبی از دادگاهها را برای بررسی جرایم الکترونیکی و نیز جرائم مربوط به تجارت الکترونیکی و تجارت سیار، اختصاص دهد.

ی- از طریق وزارت بازرگانی نسبت به راه اندازی دفاتر، شعب و یا نمایندگی‌های سازمان توسعه تجارت در کشورهای هدف با اخذ مصوبه از هیئت وزیران اقدام نماید.

تبصره- کلیه بنگاههای تجاری و شبکه‌های توزیع موظف‌اند استانداردهای ابلاغی از سوی وزارت بازرگانی را در جهت نوین‌سازی شبکه‌های توزیع کشور و پیوستن به سازمان تجارت جهانی رعایت نمایند.

ک- برقراری هماهنگی میان سیاستهای مالی و پولی با سیاستهای استراتژیک تجاری

ل - دولت مکلف است به منظور همپیوندی فعال با اقتصاد جهانی و رونق بخشیدن به تجارت خارجی، قانون مقررات صادرات و واردات، قانون امور گمرکی و قانون مناطق آزاد تجاری و صنعتی را بازنگری و اصلاح و مقررات ضد دامپینگ را تدوین نموده و به تصویب مرجع ذی ربط برساند.

۳۶ ماده ۴۴

دولت موظف است، به منظور تسهیل تجارت و حمل و نقل، استقرار صنایع دریایی، گسترش گردشگری، کمک به بهره‌برداری پایدار منابع شیلاتی و استفاده بهینه از این مناطق، برای توسعه فعالیتهای تولیدی و خدمات دریایی، با حفظ امور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت برای خود، ضمن واگذاری رقابتی امور تصدی به بخشهای غیر دولتی در مناطق ساحلی و دریاها، با انجام مطالعات تطبیقی در قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها و شرح وظایف دستگاههای اجرایی مرتبط با فعالیتهای دریایی، لوایح مورد نیاز برای توسعه فعالیتهای دریایی را با اصلاح قوانین مرتبط و حذف وظایف موازی، مشابه و متضاد و تجمیع وظایف همگن و متجانس هر یک از دستگاهها، تفکیک کامل وظایف دستگاهها، برای اعمال حاکمیت و بر اساس محورهای زیر تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید:

الف- یکسان‌سازی تعاریف و اصطلاحات قانونی (با ملاحظه تعاریف و اصطلاحات بین‌المللی) کنوانسیونهای بین‌المللی که ایران عضو آنها است.

ب- برقراری امنیت و تأمین نظم، تعیین مقررات حقوقی و رویه‌های قضایی

ج- انجام کلیه امور تجاری، از طریق بنادر و اسکله‌های تجاری و گمرکات رسمی

د- ایمنی در دریا، بیمه‌های دریایی و امداد و نجات در دریا

ه- حفاظت از محیط زیست و تعیین حریمها و پهنه‌بندی نواحی ساحلی و آبهای داخلی و بین‌المللی

و- بهره‌برداری پایدار از نواحی ساحلی، دریایی، حمایت از ناوگانهای جمهوری اسلامی ایران بر اساس قواعد بین‌المللی و حمایت از سرمایه‌گذاران در فعالیتهای اقتصادی، نظیر: حمل و نقل دریایی،

منابع تجدیدنپذیر دریایی (نفت و گاز، معادن و ...)، منابع تجدیدپذیر دریایی (آبزیان و ...)،

گردشگری دریایی، خدمات پشتیبانی و صنعتی دریایی

ز- آموزشهای علمی، مهندسی، مدیریت، حقوقی و مهارت‌های تخصصی دریایی و دریانوردی

ح- تحقیقات دریایی، ثبت پایش اطلاعات اقیانوس‌شناسی و فناوری اطلاعات و ارتباطات دریایی

ط - حمایت از ناوگان ملی بر اساس قواعد بین‌المللی

ی - فراهم کردن امکانات و زیرساخت‌های لازم برای گسترش فعالیتهای ماهیگیری، از جمله:

توسعه، تجهیز، نگهداری و بهسازی بنادر صیادی

ک - سازماندهی و تجهیز مراکز تخلیه صید کوچک و ارتقای بهره‌وری بنادر ماهیگیری با رویکرد بهبود

کیفیت، افزایش ارزش افزوده صید و گسترش مشارکت بخش غیردولتی

◀ ماده ۳۷

دولت مکلف است به منظور اعمال مدیریت واحد و ایجاد رشد اقتصادی مناسب در مناطق آزاد

اقدامات زیر را انجام دهد:

الف- مدیریت سازمانهای مناطق آزاد به نمایندگی از طرف دولت، بالاترین مقام اجرایی منطقه محسوب

شده و کلیه دستگاههای اجرایی مستقر در مناطق آزاد به استثنای دستگاههای نهادی دفاعی و

امنیتی مکلف هستند ضمن رعایت ماده (۲۷) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی

مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ نسبت به اصلاح و رفع مغایرتهای مقرراتی خود با مقررات مناطق آزاد اقدام

نمایند.

ب- وزارتخانه‌ها، سازمانها، مؤسسه‌ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت در حیطه وظایف قانونی

ضمن هماهنگی با سازمانهای مناطق آزاد، خدمات از قبیل برق، آب، مخابرات، سوخت و سایر

خدمات را با نرخ‌های مصوب جاری در همان منطقه جغرافیایی از کشور به مناطق آزاد ارائه خواهند

نمود.

ج- کالاهای تولید یا پردازش شده در مناطق آزاد هنگام ورود به سایر نقاط کشور به میزان مجموع ارزش افزوده و ارزش مواد اولیه داخلی و قطعات داخلی به کار رفته در آن مجاز و تولید داخلی محسوب و از پرداخت حقوق ورودی معاف خواهد بود.

تبصره- مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای خارجی به کار رفته در تولید مشروط به پرداخت حقوق ورودی در حکم مواد اولیه و کالای داخلی محسوب می‌شود.

د- حقوق، عوارض و هزینه‌های بندری که طبق قوانین جاری از کشتی‌ها و شناورها بابت خدمات بندری دریافت می‌شود در صورتیکه این بنادر و لنگرگاه‌ها توسط بخش خصوصی و تعاونی و یا مناطق آزاد ایجاد شده باشند توسط سازمان مناطق آزاد مربوطه اخذ می‌گردد.

مناطق آزاد مجازند نسبت به ثبت و ترخیص کشتی‌های بین‌المللی اقدام نمایند.

ه- محدوده آبی مناطق آزاد که قلمرو آن با رعایت مسائل امنیتی و دفاعی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید از امتیازات قانون چگونگی مناطق آزاد و اصلاحات بعدی آن برخوردار خواهد بود.

و- مبادلات کالا بین مناطق آزاد و خارج از کشور و نیز سایر مناطق آزاد از کلیه حقوق ورودی، عوارض (به استثنای عوارض موضوع ماده ۱۰ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ مجلس شورای اسلامی) و مالیات معاف می‌باشند.

ز- در زمینه گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسبت به صدور مجوز جهت ایجاد دانشگاه‌های خصوصی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی اقدام نمایند.

◀ ماده ۳۸

مواد (۱۱۴)، (۱۱۷) و تبصره “۳” ماده (۸۶) “قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن” برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.^۱

فصل سوم

رقابت پذیری اقتصاد

◀ ماده ۳۹

دولت موظف است، در جهت ایجاد فضا و بسترهای مناسب، برای تقویت و تحکیم رقابت پذیری و افزایش بهره‌وری نیروی کار متوسط سالانه سه و نیم درصد (۳/۵٪) و رشد صادرات غیرنفتی متوسط سالانه ده و هفت دهم درصد (۱۰/۷٪) و ارتقای سهم صادرات کالاهای فناوری پیشرفته در صادرات غیرنفتی از دو درصد (۲٪) به شش درصد (۶٪) اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- نظام‌های قانونی و حقوقی اقتصادی، بازرگانی و فنی کشور را، با نظامها و کنوانسیونهای بین‌المللی در جهت تقویت رقابت‌پذیری هماهنگ نماید

ب- از تولید کالاها و خدمات در عرصه‌های نوین و پیشتاز فناوری در کشور، از طریق اختصاص بخشی از تقاضای دولت به خرید این تولیدات حمایت به عمل آورد.

ج- زمینه مشارکت تشکلهای قانونی غیردولتی صنفی - تخصصی بخشهای مختلف را، در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاریهای مربوطه ایجاد نماید.

د- خدمات بازرگانی، فنی، مالی، بانکی و بیمه‌ای پیشرفته را توسعه داده و یا ایجاد نماید.

تبصره ۱- سازمانهای توسعه‌ای که به موجب اساسنامه قانونی خود به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش غیر دولتی مجاز می‌باشند، از رقابت با بخش غیردولتی منع می‌گردند و فعالیتهای خود را صرفاً در جهت تقویت سرمایه‌گذاری بخش غیر دولتی و خروج از سرمایه‌گذاری مذکور در حداقل زمان ممکن، ساماندهی خواهند نمود.

تبصره ۲- بیمه نامه‌های صادره از سوی مؤسسات بیمه، به عنوان وثیقه دریافت تسهیلات بانکی، معتبر خواهد بود.

◀ ماده ۴۰

دولت موظف است، از ابتدای برنامه چهارم در قلمروهای اقتصادی که انحصار طبیعی و یا قانونی وجود دارد و همچنین در قلمروهایی که انحصارات جدید، ناشی از توسعه اقتصادی شبکه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات به وجود می‌آیند، با رعایت حقوق شهروندان، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف-

۱- لایحه جامع تسهیل رقابت و کنترل و جلوگیری از شکل‌گیری انحصارات را در سال نخست برنامه چهارم تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

۲- به دولت اجازه داده می‌شود بدون الزام به رعایت قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحیه آن براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارتخانه‌های صنایع، بازرگانی و کشاورزی تصویب می‌کند، مقررات مربوط به استانداردهای تولیدی - قیمت‌گذاری، فروش، توزیع و صادرات و واردات قند و شکر را تعیین کند.

ب- تشکیل نهاد "تنظیم مقررات و داوری"، به منظور برقراری فضای رقابتی در سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری، در حوزه انحصارات طبیعی، با اعطای امتیازات مشابه و توانمندسازی رقبای غیردولتی، تنظیم روابط اقتصادی، حقوقی و داوری نهایی در هر بخش اقتصادی با شرایط نسبتاً انحصار، متشکل از ۱۱ نفر شامل: نماینده تام‌الاختیار دستگاه اجرایی دولتی ذی‌ربط، نمایندگان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و بازرگانی، قاضی دیوان عالی کشور به انتخاب قوه قضائیه، نماینده بنگاه‌های اقتصادی خصوصی ذی‌ربط، نماینده اطاق بازرگانی و صنایع و معادن، نماینده تشکل صنفی ذی‌ربط، نماینده جامعه حسابداران رسمی ایران و دو متخصص مسائل غیر دولتی (به انتخاب هیئت وزیران)

تبصره - در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات این وظیفه را به عهده خواهد داشت.

ج- وظایف نهاد "تنظیم مقررات و داوری"، عبارت است از: تأیید شرایط صدور اجازه فعالیت، تعیین چارچوب قیمت‌گذاری کالا و خدمات انحصاری، تنظیم مقررات تعرفه، مقررات رقابت، مقررات

حمایت از حقوق مصرف کننده، تضمین و تعیین تعرفه‌های دسترسی به شبکه پایه، تعیین کیفیت، ایمنی و استاندارد خدمات، حل و فصل اختلافات فنی و مهندسی و تجاری بین بنگاهها، بین بنگاهها و دولت، اعلام ضوابط حل اختلاف بین بنگاهها و مشتریان، نظارت بر رعایت قوانین ضدانحصار و نظارت بر رعایت شرایط رقابتی

تبصره- وظایف نهاد مذکور در چارچوب قوانین و مقررات ذی‌ربط خواهد بود.

د - آیین‌نامه اجرای این ماده شامل: اساسنامه، نحوه انتخاب، شرایط نمایندگان و نحوه فعالیت نهاد "تنظیم مقررات و داوری"، با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۴۱

دولت موظف است، در جهت تجدید ساختار و نوسازی بخشهای اقتصادی، در برنامه چهارم، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- اصلاح ساختار و ساماندهی مناسب بنگاههای اقتصادی و تقویت رقابت‌پذیری آنها را از طریق زیر اصلاح نماید:

۱- حمایت از ایجاد پیوند مناسب، بین بنگاههای کوچک، متوسط و بزرگ (اعطای کمکهای هدفمند)، توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌ها و انجام تمهیدات لازم برای تقویت توان فنی - مهندسی تخصصی، تحقیق و توسعه و بازاریابی در بنگاههای کوچک و متوسط و توسعه مراکز اطلاع‌رسانی و تجارت الکترونیک برای آنها

۲- رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه، بنگاههای کوچک و متوسط و کمک به بلوغ و تبدیل آنها به بنگاههای بزرگ و رقابت‌پذیر و اصلاح ساختار قطبی کنونی

ب- انطباق نظامهای ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی، توسعه و ارتقای سطح استانداردهای ملی و مشارکت فعال در تدوین استانداردهای بین‌المللی، افزایش مستمر انطباق محصولات با استانداردهای ملی و بین‌المللی و ممنوعیت خرید کالاهای غیرمنطبق با استاندارد ملی اجباری

توسط دستگاههای مشمول ماده (۱۶۵) این قانون، مؤسسات عمومی غیر دولتی و مجریان طرحهای تملک داراییهای سرمایه‌ای

ج- قیمت‌گذاری، به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی محدود می‌گردد. فهرست و ضوابط تعیین قیمت اینگونه کالاها و خدمات، بر اساس قواعد اقتصادی، ظرف شش ماه پس از تصویب این قانون، با پیشنهاد کارگروهی متشکل از وزارت بازرگانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های ذی‌ربط و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌گردد. چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات فوق‌الذکر را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده می‌باید همزمان تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا، پرداخت گردد و یا از محل بدهی دستگاه ذی‌ربط به دولت تهاتر شود.

۴۲ ماده ۴۲

دولت موظف است، در جهت ارتقای سطح و جذب فناوریهای برتر در بخشهای مختلف اقتصادی، اقدامهای ذیل را در برنامه چهارم به عمل آورد:

الف- برای ادغام شرکتهای بنگاهها و شکل‌گیری شرکتهای بزرگ در مقیاس جهانی، اقدامهای ذیل مجاز است:

ادغام شرکتهای تجاری موضوع باب سوم "قانون تجارت"، مادامی که موجب ایجاد تمرکز و بروز قدرت انحصاری نشود، به شکل یک جانبه (بقای یکی از شرکتهای - شرکت پذیرنده و ادغام و ایجاد شخصیت حقوقی جدید - شرکت جدید) با تصویب چهار پنجم صاحبان سهام در مجمع عمومی فوق‌العاده شرکتهای سهامی یا چهار پنجم صاحبان سرمایه در سایر شرکتهای تجاری موضوع ادغام، مجاز خواهد بود.

کلیه حقوق و تعهدات، دارایی، دیون و مطالبات شرکت یا شرکتهای موضوع ادغام، به شرکت پذیرنده ادغام، یا شرکت جدید انتقال خواهند یافت و پس از ادغام، شرکت پذیرنده ادغام، یا شرکت جدید با توجه به نوع آن مطابق مقررات "قانون تجارت"، اداره خواهد شد.

کارکنان شرکتهای موضوع ادغام به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید انتقال خواهند یافت. در صورت عدم تمایل برخی کارکنان با انتقال شرکت پذیرنده ادغام، یا شرکت جدید، شرکت مزبور مکلف به بازخرید آنان مطابق مقررات "قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹" می‌باشد. چنانچه شرکت پذیرنده ادغام، یا شرکت جدید در موارد خاص با نیروی کار مازاد مواجه باشد، مطابق "قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۲/۵/۲۶" عمل خواهد شد. سرمایه شرکتی که از ادغام شرکتهای موضوع این بند حاصل می‌گردد، تا سقف مجموع سرمایه شرکتهای ادغام شده در آن، از پرداخت مالیات موضوع ماده (۴۸) "قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳" و اصلاحیه‌های آن معاف است.

سایر ضوابط و تشریفات ادغام شرکتها به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی و امور اقتصادی و دارایی، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. دولت موظف است شرایط پیشگیری از ایجاد تمرکز، اعمال بروز قدرت، انحصار، دامنه مفید و مجاز ادغامها را تدوین، و در تدوین لایحه "تسهیل رقابت و کنترل انحصار"، پیش‌بینی نماید.

ب- در جهت افزایش توان رقابت‌پذیری بنگاه‌های فعال در صنایع نوین، اقدامات ذیل انجام پذیرد:

۱- مناطق ویژه صنایع، مبتنی بر فناوریهای برتر را در جوار قطب‌های علمی- صنعتی کشور و در مکانهای مناسب ایجاد نمایند.

۲- شهرکهای فناوری را در مکانهای مناسب ایجاد نماید

۳- به سرمایه‌گذاری بنگاههای غیردولتی از طریق سرمایه‌گذاریهای مشترک، ایجاد و توسعه نهادهای تخصصی، تأمین مالی فناوری و صنایع نوین از قبیل نهاد مالی سرمایه‌گذاری خطرپذیر کمک نماید.

۴- مؤسسات پژوهشی لازم را برای توسعه فناوریهای پیشرفته و جدید از طریق مشارکت شرکتها و بنگاههای اقتصادی با مراکز پژوهشی (آموزش عالی) کشور ایجاد نماید.

۴۳ ماده ۴۳

دولت موظف است، در برنامه چهارم، در جهت بهبود فضای کسب و کار در کشور و زمینه‌سازی توسعه اقتصادی و تعامل با جهان پیرامون، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- کنترل نوسانات شدید نرخ ارز در تداوم سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز، به صورت نرخ شناور مدیریت شده و با استفاده از ساز و کار عرضه و تقاضا، با در نظر گرفتن ملاحظات حفظ توان رقابت بنگاههای صادر کننده، و سیاست جهش صادرات با رعایت بند «۴» الزامات جدول شماره (۲) این قانون

ب- تنظیم تعرفه‌های واردات نهاده‌های کالایی تولید (ماشین‌آلات و مواد اولیه)، مبتنی بر حمایت منطقی و منطبق با مزیت‌های رقابتی از تولید داخلی آنها و در جهت تسهیل فعالیتهای تولیدی صادرات‌گرا

ج- برنامه‌ریزی و اجرای توسعه زیربناها با هدف کاهش هزینه‌های تولید، خلق مزیت‌های رقابتی و منطبق با نیازهای توسعه اقتصادی کشور

د- بازنگری قانون و مقررات مربوط به نیروی کار، با ساز و کار سه‌جانبه‌گرایی (دولت - کارگر - کارفرما)، به گونه‌ای که:

۱- تکالیف معطوف به تأمین اجتماعی و شغلی، از متن "قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹" منتزع، و به قانون جامع تأمین اجتماعی و بیمه بیکاری، منتقل گردد.

۲- انعطاف لازم برای حل اختلافات در آن لحاظ شود.

۳- متناسب با شرایط و مقتضیات خاص بخشهای مختلف اقتصادی، مقررات خاصی را در متن قانون پیش‌بینی و به مورد اجرا گذارد.

ه- "لایحه جامع تسهیل رقابت و کنترل و جلوگیری از شکل‌گیری انحصارات" را، در سال نخست برنامه چهارم تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

و- نسبت به گسترش و تعمیق بازار سرمایه و تنوع ابزارهای مورد استفاده در آن اقدام نماید.

◀ ماده ۴۴

مواد (۳۴) و (۸۸) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

فصل چهارم

توسعه مبتنی بر دانایی

۴۵ ماده

دولت موظف است، نظر به اهمیت نقش دانش و فناوری و مهارت، به عنوان اصلی ترین عوامل ایجاد ارزش افزوده در اقتصاد نوین، اقدامهای زیر را به عمل آورد:

الف- نوسازی و بازسازی سیاستها و راهبردهای پژوهشی، فناوری و آموزشی، به منظور توانایی پاسخگویی مراکز علمی، پژوهشی و آموزشی کشور به تقاضای اجتماعی، فرهنگی و صنعتی، و کار کردن در فضای رقابت فزاینده عرصه جهانی، طی سال اول برنامه چهارم

ب- تهیه برنامه های جامع توسعه علمی و فناوری کشور (به ویژه فناوری با سطوح عالی علوم و فناوری روز جهانی) در بخشهای مختلف، طی سال اول برنامه چهارم

ج- پیش بینی تمهیدات لازم به منظور بهره برداری حداکثر از ظرفیتهای ملی و منطقه ای حوزه های فناوری اطلاعات، فناوری زیستی و ریزفناوری، زیست محیطی، هوافضا و هسته ای

د- بازنگری در ساختار و نوسازی فرایندهای تحقیقات و آموزش علوم انسانی و مطالعات اجتماعی و فرهنگ، به منظور توسعه کیفی و حرفه ای شدن پژوهش در حوزه مذکور و ایجاد توانایی نظریه پردازی در حوزه های اجتماعی در سطح جهانی، و پاسخگویی به نیازهای تصمیم سازی در دستگاههای اجرایی کشور، طی سال اول برنامه چهارم

۴۶ ماده

دولت موظف است، به منظور استقرار جامعه اطلاعاتی و تضمین دسترسی گسترده امن و ارزان شهروندان به اطلاعات مورد نیاز اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- حمایت از سرمایه‌گذاری در تولید و عرضه انواع محتوی و اطلاعات به زبان فارسی، در محیط رایانه‌ای با تکیه بر توان بخش خصوصی و تعاونی

ب- اتخاذ تدابیر لازم به منظور کسب سهم مناسب از بازار اطلاعات و ارتباطات بین‌المللی استفاده از فرصت منطقه‌ای ارتباطی ایران از طریق توسعه مراکز اطلاعاتی اینترنتی ملی و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی با تکیه بر منابع و توان بخش‌های خصوصی و تعاونی و جلب مشارکت بین‌المللی

ج- تهیه و تصویب سند راهبردی برقراری امنیت در فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور در محیط‌های رایانه‌ای حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم.

۴۷ ماده

دولت موظف است، به منظور گسترش بازار محصولات دانایی‌محور و دانش‌بنیان، تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی و نوآوری و گسترش نقش بخش خصوصی و تعاونی در این قلمرو، اقدام‌های ذیل را به انجام برساند:

الف- طراحی و استقرار کامل نظام جامع حقوق مالکیت معنوی، ملی و بین‌المللی و پیش‌بینی ساختارهای اجرایی لازم

ب- تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های ثبت جواز امتیاز علمی PATENT در سطح بین‌المللی، و خرید جوازهای امتیاز علمی ثبت شده داخلی، توسط تولید کنندگان

ج- اتخاذ تدابیر لازم جهت بیمه قراردادهای پژوهشی، فنی و فعالیتهای تولیدی و خدماتی که بر اساس دستاوردها و نتایج یافته‌های پژوهشی داخلی انجام می‌گیرد.

د- حمایت از کلیه پژوهش‌های سفارشی (دارای متقاضی) از طریق پیش‌بینی اعتبار در بودجه سنواتی، مشروط به اینکه حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه‌های آن را، کارفرما تأمین و تعهد کرده باشد.

ه- توسعه ساختارها و زیربنای لازم، برای رشد فعالیتهای دانایی‌محور در بخش دولتی و خصوصی، به‌ویژه ایجاد و گسترش پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری

و- اقدام برای اصلاح قوانین و مقررات و ایجاد تسهیلات لازم، جهت ارجاع کار و عقد قرارداد فعالیتهای پژوهشی و فنی دولت با بخش خصوصی و تعاونی و حمایت از ورود بخش خصوصی و تعاونی به بازارهای بین‌المللی در قلمرو دانش و فناوری

ز- اتخاذ تدابیر و راهکارهای لازم، جهت حمایت مالی مستقیم از مراکز و شرکتهای کوچک و متوسط بخش خصوصی و تعاونی برای انجام تحقیقات توسعه‌ای که منجر به ابداع، اختراع و ارتقای محصولات و روشها می‌شود.

ح- کمک به تأسیس و توسعه صندوقهای غیر دولتی پژوهش و فناوری

ط- پیش‌بینی تمهیدات و سازوکارهای لازم به منظور ارزشگذاری و مبادله محصولات نامشهود دانایی‌محور

۴۸ ماده

دولت موظف است، به منظور برپاسازی نظام جامع پژوهش و فناوری، اقدامهای ذیل را به انجام رساند:

الف- طراحی و پیاده‌سازی نظام ملی نوآوری، بر اساس برنامه جامع توسعه فناوری و گسترش صنایع نوین،

ب- ساماندهی نظام پژوهش و فناوری کشور (تا پایان سال اول برنامه چهارم)، از طریق تعیین اولویتهای هدفمند کردن اعتبارات، اصلاح ساختاری واحدهای پژوهشی در قالب ماموریت‌های ذیل:

- تربیت نیروی انسانی روزآمد در فرایند پژوهش و فناوری
- توسعه مرزهای دانش
- تبدیل ایده به محصولات و روشهای جدید
- تدوین و تولید دانش فنی و انجام تحقیقات نیمه‌صنعتی
- انتقال و جذب فناوری
- پژوهش به منظور افزایش توان رقابتی بخشهای تولیدی و خدماتی کشور

- انجام پژوهشهای کاربردی درخصوص حل مشکلات کشور

ج- نوسازی شیوههای مدیریت بخش پژوهش، از جمله: ایجاد شبکههای واحدهای پژوهش و فناوری همگن، به عنوان دستگاههای اجرایی، با مأموریت توزیع هدفدار و بهینه اعتبارات تحقیقاتی و نظارت و پایش فعالیتهای در زمینههای علمی مربوطه، با تکیه بر شاخصهای جهانی

د- توسعه همکاریهای مؤثر بینالمللی در عرصه پژوهش و فناوری، از طریق اصلاح و سادهسازی قوانین و مقررات مربوطه

ه- افزایش یکنواخت سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری (موضوع مأموریتهای مندرج در بند (ب)، به میزان حداقل دو درصد (۲٪) تولید ناخالص داخلی، از محل اعتبارات عمومی دستگاههای اجرایی و یک درصد (۱٪) درآمد عملیاتی شرکتهای دولتی، بانکها (به استثنای سود سپردههای بانکی) و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و بخش غیردولتی، تا پایان برنامه چهارم، و سمتدهی سرمایه‌گذاریهای فوق در جهت پژوهشهای مأموریت‌گرا و تقاضامحور

◀ ماده ۴۹

به منظور ایجاد و توسعه شرکتهای دانش‌بنیان و تقویت همکاریهای بینالمللی، اجازه داده می‌شود، واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارکهای علم و فناوری در جهت انجام مأموریتهای محوله، از مزایای قانونی مناطق آزاد در خصوص روابط کار، معافیتهای مالیاتی و عوارض، سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بینالمللی برخوردار گردند.

◀ ماده ۵۰

دولت موظف است، به منظور ارتقای پیوستگی میان سطوح آموزشی و توسعه فناوری، کارآفرینی و تولید ثروت در کشور، در طول برنامه چهارم، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- زمینه‌سازی و انجام حمایتهای لازم، برای ایجاد شرکتهای غیردولتی توسعه فناوری و شرکتهای خدماتی مهندسی، با مأموریت تولید، انتقال و جذب فناوری

ب- تدوین ضوابط و ارائه حمایت‌های لازم، در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی، برای انتقال بخشی از فعالیتهای تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور، و انجام آن با مشارکت شرکتهای داخلی

ج- اتخاذ تدابیر لازم، در جهت اصلاح نظام آموزش کشور و آزمونهای ورودی دانشگاهها، با توجه به سوابق تحصیلی در سنوات دوره متوسطه، و جلب مشارکت دانشگاهها، به منظور ارتقای توانایی خلاقیت، نوآوری، خطرپذیری و کارآفرینی آموزش گیرندگان و ایجاد روحیه آموختن و پژوهش مستقل در میان نسل جوان

« ماده ۵۱

دولت موظف است، برای زمینه‌سازی و تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد و دانش‌مدار خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری، با هدف توسعه کمی و کیفی از ابتدای برنامه چهارم اقدامات ذیل را در ماموریتها و ساختار دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای پاسخگویی به نیازهای بخشهای مختلف کشور به انجام رساند.

الف- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی و وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند، صرفاً بر اساس آئین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی خاص، مصوب هیئتهای امنای مربوط که به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد می‌رسد، بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی، قانون استخدام کشوری و سایر قوانین و مقررات عمومی و اداری و مالی و استخدامی اداره خواهند شد و تا زمانی که آیین‌نامه‌ها و مقررات مورد نیاز به تصویب هیئت امنا نرسیده است طبق مقررات سابق عمل خواهد شد. اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی دولت، بر اساس قیمت تمام شده به دستگاههای اجرایی یاد شده اختصاص می‌یابد. اعتبارات هزینه‌ای، تملک داراییهای سرمایه‌ای و اختصاصی این مؤسسات کمک تلقی شده و پس

از پرداخت به هزینه قطعی منظور می‌گردد. سهم دولت در هزینه‌های آموزش عالی بخش دولتی، بر مبنای هزینه سرانه تعیین و نسبت آن به بودجه عمومی دولت، بر اساس رشد پوشش جمعیت دانشجویی، در مقایسه با عدد مشابه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، افزایش می‌یابد.

ب- هرگونه اصلاح ساختار مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستانهای تخصصی منحصرأشمول مفاد این ماده می‌باشند.

ج- اصلاح، ساده‌سازی و پیش‌بینی قوانین، مقررات و ساختارهای اجرایی ویژه برای دانشگاههای کشور، با هدف گسترش ارتباطات علمی - بین‌المللی، با دانشگاهها و مراکز علمی، تحقیقاتی جهان و تسهیل مبادلات مالی و تردد دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاهها، و دعوت و به کارگیری از اعضای هیئت علمی و متخصصان خارج از کشور و جذب دانشجویان خارجی، با اخذ شهریه تحصیلی، تأسیس شعب دانشگاههای خارجی طبق ضوابط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مجاز می‌باشد.

حقوق و مزایای اعضای هیئت علمی ایرانی مقیم خارج از کشور، اعضای هیئت علمی خارجی و متخصصان مدعو با تصویب هیئت امنا از محل بودجه عمومی دانشگاه قابل پرداخت است.

د- ارزیابی مستمر دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی دولتی و خصوصی توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری انجمنهای علمی و مداخله بر اساس آن در سرمایه‌گذاری در علوم منتخب و تکیه بر ایجاد قطبهای علمی، براساس مزیت‌های نسبی و نیازهای آتی کشور

ه- بازنگری در رشته‌های دانشگاهی، بر مبنای نیازهای اجتماعی، بازار کار و تحولات علمی، در راستای توسعه علوم میان‌رشته‌ای با تأکید بر علوم انسانی

و- ایجاد تولید واحد در سیاست‌گذاری و مدیریت امور مربوط به استعدادهای درخشان و نیز بهره‌برداری بهینه از امکانات مادی و معنوی موجود در این زمینه، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مجازند از تأسیس باشگاه غیر دولتی و صیانت از استعدادهای درخشان کشور حمایت نمایند.

◀ ماده ۵۲

به منظور پاسخگویی مناسب به افزایش تقاضا برای ورود به آموزش عالی، با استفاده بهینه از ظرفیتهای موجود و حمایت از مشارکتهای مردمی:

الف- به دستگاههای اجرایی دارای واحد آموزش عالی وابسته، اجازه داده می‌شود، برای ظرفیت مازاد بر نیاز خود، با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی، در مقطع کاردانی دانشجو پذیرش کرده و هزینه آن را از متقاضیان دریافت و صد درصد (۱۰۰٪) آن را به حساب درآمد اختصاصی واریز نمایند. درآمد اختصاصی مذکور مشمول مفاد ماده (۴) "قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸" است و بر اساس مقررات مربوط، به اجرای این دوره‌ها و ارتقای کیفیت واحد آموزشی، اختصاص می‌یابد.

در مواردی که کسب آموزشها توسط آموزش‌گیرنده موجب تعهد خدمت یا ارتقای رتبه استخدامی فرد می‌گردد، دستگاههای مربوطه می‌بایستی مجوز لازم را از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اخذ کنند.

اجرای دوره‌های کارشناسی، در رشته‌هایی که امکان برگزاری آن در دیگر دانشگاهها میسر یا به صرفه و صلاح نباشد، به صورت استثنا و با اخذ مجوز از شورای گسترش آموزش عالی بلامانع است.

ب- به منظور دسترسی به فرصتهای برابر آموزشی و ارتقای پوشش جمعیت دانشجویی (نسبت جمعیت دانشجویی به جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال) به سی درصد (۳۰٪) تا پایان برنامه چهارم توسعه، به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اجازه داده می‌شود از طریق تنوع بخشی به شیوه‌های آرایه آموزش عالی، نسبت به برگزاری دوره‌های تحصیلی از قبیل: شبانه، نوبت دوم، از راه دور (نیمه حضوری)، آموزشهای مجازی، دوره‌های مشترک با دانشگاههای معتبر خارجی و دوره‌های خاص،

اقدام کرده و هزینه‌های مربوط را با تأیید وزارتخانه‌های علوم تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، حسب مورد از داوطلبان اخذ و به حساب درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها واریز نمایند. درآمد اختصاصی مذکور، مشمول مفاد ماده (۴) "قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸" است.

شهریه دانشجویان جانباز بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر فرزندان آنان، فرزندان شاهد، آزادگان و فرزندان آنان و دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از محل اعتبارت ردیف خاص و توسط سازمان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تأمین می‌شود. تعداد دانشجویان مشمول این بند به تفکیک هر استان باید همه ساله توسط نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی گزارش شود.

ج- به دولت اجازه داده می‌شود، تسهیلات اعتباری به صورت وام بلندمدت قرض الحسنه، در اختیار صندوقهای رفاه دانشجویان یا سایر نهادهای ذی‌ربط قرار دهد، تا بخشی از دانشجویان دوره‌های مذکور در بند "ب" این ماده و دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیر دولتی و پیام نور، که امکان پرداخت شهریه را ندارند، بتوانند با استفاده از این وام شهریه خود را پرداخت و پس از فراغت از تحصیل، به تدریج بازپرداخت کنند.

د- دولت موظف است، به منظور حمایت از دانشجویان آن عده از مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی دارای مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که صندوق رفاه دانشجویان آنها تشکیل نشده است، اعتبار خاصی را علاوه بر اعتبارات معمول به طور موقت در اختیار صندوق رفاه دانشجویان قرار دهد، تا به عنوان وام قرض‌الحسنه بلندمدت در اختیار دانشجویان این گونه مؤسسات قرار گیرد. استفاده‌کنندگان وام مذکور، موظف به بازپرداخت آن در اقساط بلندمدت پس از فراغت از تحصیل هستند.

ه- هزینه‌های دانشگاه پیام نور، از محل دریافت شهریه از دانشجویان، کمکهای مردمی و اعتبارات بودجه عمومی اداره می‌گردد.

و- به دولت اجازه داده می‌شود، به طرحهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد و توسعه واحدهای آموزش عالی، در صورت انطباق با ضوابط و سیاستهای آموزش عالی کشور و حسب مورد بر اساس ضوابط وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری از محل بودجه عمومی، یارانه سود اعتبارات بانکی اعطا کند. ایجاد آموزشکده‌های غیردولتی، به منظور توسعه دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی، در اولویت استفاده از تسهیلات بانکی مذکور خواهند بود.

ز- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند به منظور ارتقای توانمندی دانشگاههای مادر و مهم دولتی کشور در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی در مقایسه با دانشگاههای معتبر بین‌المللی برنامه ویژه‌ای تهیه و حداکثر تا پایان سال اول برنامه به تصویب هیئت وزیران برسانند.

ح- اعطای مدرک و یا واسطه شدن در اعطای مدرک دانشگاهی به هر صورت و تحت هر عنوان بدون اخذ مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط ممنوع و اشخاص مختلف مشمول ماده واحده قانون تعطیل مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دائر شده و می‌شوند مصوب ۷۲/۱۰/۷ می‌باشد.

ط- اعطای موافقت اصولی و فراهم نمودن سازوکار لازم برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در زمینه ایجاد و توسعه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت می‌پذیرد. ضوابط راهاندازی مؤسسات مذکور، پس از تکمیل و آماده بودن مؤسسات، برای بهره‌برداری و مدیریت علمی مجری خواهد بود.

ی - به منظور جلوگیری از خروج بی‌رویه سرمایه‌های انسانی، فکری، علمی و فنی کشور دولت موظف است در سال اول برنامه چهارم توسعه ضمن انجام مطالعات و بررسی راهکارهای مناسب، اقدامات قانونی لازم را به عمل آورد.

◀ ماده ۵۳

بند (الف) ماده (۱۵۴) و بندهای "الف" و "ب" ماده (۱۴۴) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

◀ ماده ۵۴

دولت موظف است، به منظور تضمین دسترسی به فرصتهای برابر آموزشی به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، گسترش دانش، مهارت و ارتقای بهره‌وری سرمایه‌های انسانی به ویژه برای دختران و توسعه کمی و کیفی نظام آموزش عمومی، اقدامهای ذیل را به انجام برساند:

الف- توسعه زمینه‌های لازم، برای اجرای برنامه آموزش برای همه

ب- اجباری کردن آموزش تا پایان دوره راهنمایی، به تناسب تأمین امکانات و به تدریج در مناطقی که آموزش و پرورش اعلام می‌کند، به طوری که در پایان برنامه چهارم این امر محقق گردد.

ج- علاوه بر تأمین اعتبارات عمومی بخش آموزش، نسبت به اتخاذ تدابیر لازم به منظور توسعه استقلال مالی، مدیریتی و اجرایی واحدهای آموزشی (مدارس)، در جهت استفاده هر چه بیشتر از سرمایه و توان اجرایی بخش غیر دولتی، در توسعه ظرفیتهای و ارتقای بهره‌وری آنها اقدام نماید.

د- اصلاحات لازم را در زمینه برنامه‌های آموزشی و درسی و تعمیق و بهبود آموزش ریاضی، علوم و زبان انگلیسی انجام دهد.

ه- ارتقای توانایی و مهارت حرفه‌ای معلمان، با تدوین استانداردهای حرفه‌ای معلم، از جهت دانش، رفتار و عملکرد، با استفاده از تجارب بین‌المللی و شرایط بومی کشور

و- افزایش انگیزه شغلی معلمان، با تأمین جایگاه و منزلت حرفه‌ای مناسب و اصلاح نظام پرداخت متناسب با میزان بهره‌وری و کیفیت خدمات آنها

ز- در صورتیکه خروجی نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش در طول سالهای برنامه چهارم توسعه، بیش از میزان پیش‌بینی شده در جدول شماره (۹) این قانون برای دستگاه فوق باشد، آموزش و پرورش مجاز است پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نسبت به به‌کارگیری حداکثر نیمی از میزان مازاد بر سهمیه خروجی پیش‌بینی شده، با اولویت در مناطق کمتر توسعه یافته و منحصراً برای امر آموزش اقدام نماید.

ح- تدوین و اجرای نظام سنجش صلاحیت علمی و رتبه‌بندی معلمان، و ارتقای سطح آموزشی آنان،

ط- برنامه‌ریزی برای تدوین برنامه آموزشی ارتقای سلامت و شیوه‌های زندگی سالم

ی- تدوین و اجرای طرح راهبردی سوادآموزی کشور، با در نظر گرفتن شرایط جغرافیایی، زیستی، اجتماعی و فرهنگی مناطق مختلف کشور، با رویکرد جلب مشارکتهای مردمی و سازمانهای غیر دولتی به طوری که تا پایان برنامه چهارم، باسوادی افراد حداقل زیر سی سال، به طور کامل تحقق یابد.

ک- بهره‌گیری از فناوری اطلاعات، در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی و درسی کلیه سطوح و تجهیز مدارس کشور، به امکانات رایانه‌ای و شبکه اطلاع‌رسانی

ل- روزآمد نگهداشتن دانش و مهارتهای کارکنان آموزش و پرورش، در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات

م- پیش‌بینی تسهیلات و امکانات لازم، برای نوسازی، مقاوم‌سازی و استاندارد و متناسب نمودن فضاهای آموزشی، به ویژه مدارس دخترانه، و تنظیم ساز و کارهای حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز

ن- وضع و اجرای مقررات لازم برای تأمین، جذب و نگهداشت نیروی انسانی مورد نیاز مناطق کمتر توسعه یافته کشور از قبیل صدور مجوزهای استخدامی (در قالب جدول شماره ۹ این قانون) خرید خدمات آموزشی و اقدامهای رفاهی

س- فراهم کردن امکانات مناسب برای رفع محرومیت آموزشی از طریق گسترش مدارس شبانه‌روزی، روستا مرکزی و خوابگاه‌های مرکزی، آموزش از راه دور و رسانه‌ای و تأمین تغذیه، آمد و شد و بهداشت دانش‌آموزان و سایر هزینه‌های مربوط به مدارس شبانه‌روزی و نیز ایجاد و گسترش اماکن و فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی به تناسب جنسیت و تهیه و اجرای برنامه‌های لازم برای گسترش آموزش پیش دبستانی و آمادگی به ویژه در مناطق دو زبانه

ع- آیین‌نامه اجرایی بندهای «و»، «ح»، «ی»، «م»، «ن» این ماده به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

« ماده ۵۵

مواد (۱۴۹) و (۱۵۱) و بند "الف" ماده (۱۴۷) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

« ماده ۵۶

الف- دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند درصدی از اعتبارات هزینه‌ای خود را برای طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی ضمن خدمت کارکنان خود (خارج از نظام آموزش عالی رسمی کشور) در برنامه آموزش کارکنان دولت پیش‌بینی و در موارد زیر هزینه کنند:

۱- دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل مورد تصدی کارکنان به منظور افزایش سطح کارایی و ارتقای مهارت‌های شغلی آنان (به خصوص برای زنان) به ویژه از طریق آموزش‌های کوتاه مدت.

۲- دوره‌های آموزشی ویژه مدیران

ب- کلیه دستگاههای اجرایی موظفاند، در چارچوبی که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌کند، حداکثر طی مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، برنامه‌های آموزشی سالانه خود را برای دوران برنامه چهارم تهیه و اجرا نمایند.

آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل: تعیین سهم اعتباری و چگونگی هزینه نمودن اعتبار بند (الف) این ماده و پیش‌بینی الزامات و تشویقات قانونی طی مدت سه ماه پس از تصویب این قانون بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

« ماده ۵۷

دولت مکلف است، به منظور گسترش دانش و مهارت، اصلاح هرم تحصیلی نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، کاهش فاصله سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور با سطح استانداردهای جهانی و ایجاد فرصتهای جدید شغلی برای جوانان، برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی کشور، ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون در محورهای زیر، ساز و کارهای لازم را تهیه و با پیش‌بینی الزامات مناسب اجرا نماید:

الف- انجام اقدامات قانونی لازم به منظور برپایی نهاد سیاستگذار در آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی- کاربردی، با توجه به تجربیات جهانی و داخلی، به عنوان مرجع اصلی تصویب چشم‌اندازها، راهبردها و سیاستهای کلان بخش و تا زمان شکل‌گیری نهاد ستاد هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه‌ای موضوع ماده (۱۵۱) قانون برنامه سوم توسعه به کار خود ادامه خواهد داد.

ب- استقرار نظام کارآموزی و کارورزی، برای تمام آموزشهای رسمی (متوسطه و عالی)، غیر رسمی فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی

ج- تدوین نظام استاندارد و ارزیابی مهارت نیروی کار کشور، با رویکرد بین‌المللی

د- طرح جامع توسعه منابع انسانی مورد نیاز این بخش شامل: جذب، انگیزش، ارتقای شغلی، آموزش، بهسازی و نگهداشت نیروی انسانی

هـ- نظام حمایت از مؤسسات و بنگاههای دولتی و بخش غیر دولتی، در توسعه آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته

و- نوسازی و بازسازی ساختارها، امکانات و ارتقای کیفیت آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی-کاربردی و توسعه مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، فناوری اطلاعات و ارتباطات، با حداکثر مشارکت بخش خصوصی و بهره‌گیری از همکاریهای بین‌المللی

ز- استفاده از توان و امکانات بخشهای دولتی و غیر دولتی، در توسعه آموزشهای فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی

ح- نیازسنجی و برآورد نیروی انسانی کاردانی مورد نیاز و صدور مجوز لازم و حمایت، به منظور تأسیس و توسعه مراکز آموزش دوره‌های کاردانی در بخش خصوصی و تعاونی به نحوی که تا سال چهارم برنامه ظرفیتهای مورد نیاز ایجاد گردد.

۵۸ ماده

دولت مکلف است، در پایان سال اول برنامه به منظور شکل‌دهی "منظومه آمار ملی و مکانی کشور" نسبت به تهیه برنامه ملی آمار، مبتنی بر اصلاح و تقویت نهاد مدیریت اطلاعات و آمار ملی کشور، استانداردها، ضوابط، تولید و ارائه آمارهای ثبتی، تقویت و ایجاد پایگاههای اطلاعات آماری و اطلاع‌رسانی، ارتقای فرهنگ آماری، چگونگی تعامل دستگاهها، راهبری، هماهنگی‌های لازم را انجام و جهت اجرا و عملیاتی نمودن آن طی برنامه اقدام نماید.

۵۹ ماده

دولت موظف است، به منظور توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات، تحقق اقتصاد مبتنی بر دانایی و کسب جایگاه برتر منطقه اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- برای رفع انحصار و ایجاد رقابت، به منظور ایجاد شبکه‌ها و ارائه خدمات ارتباطی (پستی و مخابراتی) و فناوری اطلاعات توسط بخشهای تعاونی و خصوصی به صورت مستقل و موازی با

بخش دولتی در مقابل اخذ حق امتیاز و حق فرکانس، با رعایت سازوکار مقرر در ماده (۳۸) این قانون اقدام نماید.

ب- دولت موظف است، تا پایان برنامه چهارم، به منظور برقراری تسهیلات لازم جهت دسترسی به ارتباطات گسترده با کیفیت و تمهید و گسترش فرصتهای نوین خدمات و رشد برای آحاد جامعه و خانوارها، مؤسسات و شرکتهای شبکه‌ای شدن قلمروها، برپایی و تقویت اقتصاد شبکه‌ای زمینه ارتقاء ضریب نفوذ ارتباطات ثابت، سیار و اینترنت کشور حداقل به ترتیب پنجاه درصد (۵۰٪)، سی و پنج درصد (۳۵٪) و سی درصد (۳۰٪)، آحاد جمعیت کشور و همچنین ایجاد ارتباط پر ظرفیت و چند رسانه‌ای حداقل در شهرهای بالای پنجاه هزار نفر و افزایش ظرفیت خدمات پستی به بیست مرسوله بر نفر را فراهم آورد.

ج - تأمین و تضمین ارائه خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات در سراسر کشور

د - تهیه لایحه "قانون جامع ارتباطات" در سال اول برنامه چهارم

هـ- تأمین هزینه و تضمین ارائه خدمات پایه ارتباطی و فناوری اطلاعات در نقاط محروم و نقاط روستایی و ایجاد بهبود توسعه زیرساختهای ارتباطی و فناوری اطلاعات از محل دریافت حق امتیاز واگذاری مجوز ایجاد شبکه و فعالیت به بخشهای تعاونی و خصوصی و سایر منابع

◀ ماده ۶۰

به منظور کمک به رشد و توسعه اقتصادی، به شرکتهای دولتی مخابراتی اجازه داده می‌شود قسمتی از فعالیتهای خود را در زمینه‌های نگهداری و بهره‌برداری، طراحی، مهندسی، نصب و راه‌اندازی، آزمایش و تحویل تجهیزات و شبکه‌ها با رعایت خطمشی‌های دولت به بخش‌های تعاونی و خصوصی داخلی واگذار کند.

بخش دوم

حفظ محیط زیست

آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای

فصل پنجم

حفظ محیط زیست

◀ ماده ۶۱

دولت موظف است، برای تسریع در اجرای برنامه عمل حفاظت و بهره‌برداری از تنوع زیستی کشور، هماهنگی لازم را بین دستگاه‌های ذی‌ربط ایجاد نماید. شاخصهای تنوع زیستی کشور می‌بایست تا پایان برنامه چهارم به سطح استانداردهای جهانی نزدیک شود و وضعیت مناسب یابند.

◀ ماده ۶۲

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های مرتبط، به منظور برآورد ارزشهای اقتصادی منابع طبیعی و زیست‌محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرایند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل: جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگیهای زیست محیطی در نقاط حساس اقدام، و در مراجع ذی‌ربط به تصویب برساند. ارزشها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان‌سنجی طرحهای تملک‌داریهای سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

◀ ماده ۶۳

دولت موظف است، به منظور تقویت و توانمندسازی ساختارهای مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی، ساز و کارهای لازم را جهت گسترش آموزشهای عمومی و تخصصی محیط زیست، در کلیه واحدهای آموزشی و مراکز آموزش عالی، حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش محیط زیست و منابع طبیعی،

ایجاد تقویت ساختارهای مناسب برای فعالیتهای زیست محیطی، در دستگاههای اثرگذار بر محیط زیست، تنظیم و برقرار نماید.

◀ ماده ۶۴

دولت مکلف است، که در طول برنامه چهارم اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- طرح خوداظهاری برای پایش منابع آلوده کننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیربنایی باید بر اساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگیها و تخریبهای خود اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور ارائه دهند. واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات ننمایند، مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ خواهند بود.

ب- به منظور جلوگیری از افزایش بی رویه مصرف سموم دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی، اتخاذ روشی نماید که موجبات استفاده بیشتر از کود کمپوست و مبارزه بیولوژیک، به تدریج فراهم شود. ضوابط ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی و سموم دفع آفات نباتی از جهت تأثیرات زیست محیطی را توسط وزارتخانههای جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست، و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.

ج- ارائه برنامه مدیریت پسماندهای کشور و اتخاذ روشی که با همکاری شهرداریها، بخشداریها، دهیاریها در وهله اول در سه استان مازندران، گیلان و گلستان اجرا شود، به طوری که در پایان برنامه چهارم، جمع آوری، حمل و نقل، بازیافت و دفع کلیه پسماندها با روشهای فنی زیست محیطی و بهداشتی انجام شود. همچنین ضمن تأمین اعتبارات لازم، کلیه شبکه ها و تأسیسات جمع آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استانهای خوزستان، گیلان، مازندران، گلستان و تهران و شهرهای مراکز استانها را تکمیل و به مرحله بهره برداری رسانده و مطالعات سایر شهرها را انجام و با توجه به اولویت به مرحله اجرا برساند.

◀ ماده ۶۵

دولت مکلف است:

- الف-** در طول برنامه چهارم، میزان آلودگی هوای شهرهای تهران، اهواز، اراک، تبریز، مشهد، شیراز، کرج و اصفهان را در حد استاندارد مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست کاهش دهد.
- آیین‌نامه اجرایی این بند، توسط سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های نفت، صنایع و معادن، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و ترابری و کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسانده شود.
- ب-** در طول برنامه چهارم، تمهیداتی اتخاذ کند که کلیه خودروها و موتورسیکلت‌های فرسوده کشور از رده خارج شوند.

◀ ماده ۶۶

- دولت موظف است حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم، به منظور ساماندهی و جلوگیری از آلودگی و تخریب سواحل، با اولویت دریای خزر، طرح جامع ساماندهی سواحل که متضمن اقدامهای ضروری همچون: تعیین و آزادسازی حریم، استقرار مدیریت یکپارچه سواحل، ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی و دریانوردی، صیادی و آبی پروری، بازبینی و اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات را همراه با تعیین مسئولیت دستگاههای ذی‌ربط در زمینه سیاست‌گذاری، اجرا و نظارت، تدوین نماید.
- تبصره-** دولت موظف است کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی را به شکلی ساماندهی نماید که تا پایان برنامه چهارم، عقب نشینی شصت (۶۰) متر حریم دریا صددرصد (۱۰۰٪) انجام پذیرد.
- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، جهاد کشاورزی، راه و ترابری، نیرو و عندالزوم سایر دستگاههای ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۶۷ ماده

سازمان حفاظت محیط زیست، مکلف است:

الف- در راستای ارتقای آگاهیهای عمومی و دستیابی به توسعه پایدار، با همکاری دستگاههای ذی ربط، برنامه آموزش همگانی زیست محیطی کشور را با تأکید بر گروههای اثرگذار و اولویت دار تدوین و از ابتدای برنامه چهارم به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست برساند. کلیه دستگاههای ذی ربط، رسانه های دولتی و صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران ملزم به اجرای برنامه های آموزشی بدون دریافت وجه موضوع این ماده قانونی می باشند.

ب- نظام اطلاعات زیست محیطی کشور را در سطوح منطقه ای، ملی و استانی تا پایان سال اول برنامه چهارم ایجاد نماید تا زمینه پایش، اطلاع رسانی و ارزیابی زیست محیطی فراهم گردد. دستگاههای ذی ربط مکلف اند، در تدوین و اجرایی نمودن این نظام همکاری نمایند.

۶۸ ماده

دولت موظف است نسبت به تدوین اصول توسعه پایدار بوم شناختی، به ویژه در الگوهای تولید و مصرف و دستورالعملهای بهینه سازی مربوطه اقدام نماید. دستگاههای مرتبط موظف به رعایت اصول و دستورالعملهای مذکور در طرحها و برنامه های اجرایی خود می باشند.

۶۹ ماده

کلیه دستگاههای اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موظف اند، جهت کاهش اعتبارات هزینه ای دولت، اعمال سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست، برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل: مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ)، کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها (در ساختمانها و وسائط نقلیه)، طبق آیین نامه ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری دستگاههای ذی ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، اقدام نمایند.

◀ ماده ۷۰

الف- برنامه مدیریت زیست بومی در زیست‌بومهای حساس، به ویژه دریاچه ارومیه، تهیه و به مرحله اجرا در می‌آید. سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی، آیین‌نامه اجرایی این ماده را تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسانند.

ب- به منظور جلوگیری از شکار بی‌رویه و نابودی تنوع‌زیستی، دولت مکلف است با همکاری مراجع ذی‌ربط در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید تا ضمن محدود کردن پروانه محل اسلحه شکاری و بازنگری در ضوابط صدور پروانه‌های مذکور، تعداد سلاحهای شکاری را متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیات وحش به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست برساند و نسبت به جمع‌آوری سلاحهای غیرمجاز تا پایان برنامه چهارم اقدام نماید.

◀ ماده ۷۱

الف- برنامه جامع حفاظت، احیا، بازسازی ذخایر و رفع آلودگی و ضوابط بهره‌برداری پایدار از محیطهای دریایی کشور، تا پایان سال اول برنامه چهارم تهیه و به مرحله اجرا گذارده شود. آیین‌نامه اجرایی این بند، مشترکاً توسط سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت جهاد کشاورزی، با همکاری دستگاههای ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ب- به دولت اجازه داده می‌شود، با رعایت اصول (۷۲) و (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای تقلیل آلاینده‌های وارد به محیط زیست و تخریب آن، "صندوق ملی محیط زیست" وابسته به سازمان حفاظت محیط زیست را تأسیس کند. منابع مورد نیاز صندوق یاد شده برای انجام فعالیتهای مذکور از طریق کمکهای بخش غیر دولتی داخلی و خارجی تأمین می‌گردد. اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مشترکاً توسط سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ج- وزارت جهاد کشاورزی موظف است، به منظور تعیین تکلیف نهایی و تثبیت مالکیت دولت بر عرصه‌های منابع ملی و دولتی، تا پایان برنامه چهارم، نسبت به اتمام عملیات ممیزی و تفکیک منابع ملی و دولتی از مستثنائات و اشخاص اقدام کند. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور باید تا صدور اسناد، نقشه‌های اراضی منابع ملی و دولتی را به عنوان اسناد رسمی پذیرفته و آنها را ملاک عمل قرار دهد.

۷۲ ماده ۴۴

دولت مکلف است، برنامه حفظ، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدید شونده را با توجه به اولویتهای زیر تنظیم و به مورد اجرا بگذارد:

الف- خروج دام از جنگل و ساماندهی جنگل نشینان شمال تا پایان برنامه چهارم به میزان هفتاد درصد (۷۰٪) باقیمانده دام و جنگل نشینان در پایان سال ۱۳۸۳

ب- کاهش پنجاه درصد (۵۰٪) دام مازاد از مراتع جهت تعادل بین دام و مرتع و همچنین لغو و اصلاح پروانه چراهای مربوطه

ج- اجرای عملیات آبخیزداری در بیست درصد (۲۰٪) سطح حوزه‌های سدهای در دست اجرا، تمام شده و ده درصد (۱۰٪) حوزه‌های سایر مناطق

د- توسعه زراعت چوب به میزان حداقل یکصد هزار هکتار، حذف تعرفه واردات چوب و تشدید مبارزه با قاچاق چوب

ه- توسعه فضای سبز و جنگلهای دست کاشت به میزان حداقل ۵۰۰ هزار هکتار و همچنین اجرای عملیات کنترل کانونهای بحرانی بیابان‌زا به میزان حداقل ۱/۵ میلیون هکتار

و- اجرای عملیات پخش سیلاب در حوزه‌های شهری، روستایی و سایر اراضی کشاورزی و منابع طبیعی به میزان ۱/۵ میلیون هکتار به منظور ایجاد مراتع مشجر، تبدیل اراضی بیابانی به زراعی و تغذیه آبخوانها

ز- پوشش کامل حفاظتی در جنگلهای کشور (شمال، زاگرس، ارسباران، خلیج عمان و ایرانی - تورانی)

- ح- پوشش کامل سوخت رسانی به عشایر، جنگل نشینان و روستاییان
- ط- گسترش مشارکت شوراهای روستایی و بسیج محلی در حفاظت از جنگلها و مراتع به میزان پانزده درصد (۱۵٪) از سطح عملیاتی
- ی- بهره‌برداری از جنگل صرفاً براساس تعدیل اکولوژیک و ضروریات حفظ جنگل صورت می‌گیرد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیئت دولت خواهد رسید.

◀ ماده ۷۳

دولت مکلف است از سال اول برنامه چهارم به منظور پایداری منابع طبیعی و تنظیم مدیریت چرای مراتع و حفظ ذخایر ژنتیکی دامها (دام عشایر)، ترتیبی اتخاذ نماید که اجرای طرحهای مرتعداری و مدیریت مراتع از طریق عشایر ذیحق انجام گیرد و در همین راستا واگذاری اراضی مستعد قلمرو عشایر به خانواده‌های کوچنده در چارچوب طرح ساماندهی اسکان عشایر با حفظ حقوق آنها صورت گیرد. آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور حداکثر ظرف مدت ۶ ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۷۴

ماده (۱۰۵) و بند "ج" ماده (۱۰۴) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.^۱

فصل ششم

آمایش سرزمین و توازن منطقه‌ای

◀ ماده ۷۵

دولت مکلف است، به منظور توزیع مناسب جمعیت و فعالیتها در پهنه سرزمین، با هدف استفاده کارآمد از قابلیتها و مزیت‌های کشور، با استفاده از مطالعات انجام شده، سند ملی آمایش سرزمین مشتمل بر سطوح ذیل را از ابتدای برنامه چهارم به مرحله اجرا درآورد:

الف - سطح کلان شامل:

- ۱- چشم‌انداز بلندمدت توسعه فضایی کشور، در چارچوب سیاستهای کلی نظام، تحلیل شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی و امکانات، محدودیتها و مزیت‌های سرزمین
- ۲- راهبردهای کلی توزیع جمعیت در سرزمین، الگوی اسکان و نظام شهری و روستایی کشور
- ۳- راهبردهای خاص مناطق و عرصه‌هایی که به لحاظ "امنیتی و دفاعی"، "حفاظت از منابع طبیعی، محیط زیست و میراث فرهنگی" دارای موقعیت ویژه می‌باشند.
- ۴- پایگاه اطلاعات مکانی و جغرافیایی و اسناد تصویری مرتبط

ب - سطح بخشی شامل:

- ۱- راهبردهای هماهنگ و سازگار بلندمدت توسعه و توزیع فضایی بخشهای مختلف اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی منطبق با ویژگیهای سرزمین
- ۲- سیاستها و توصیه‌های منطقه‌ای و سرزمینی بخشها
- ۳- اقدامها و عملیات اولویت‌دار در توسعه بخش

ج - سطح استانی شامل:

- ۱- نظریه پایه توسعه استانها، حاوی بخشهای محوری و اولویت‌دار در توسعه استان و تعیین نقش هر استان در تقسیم کار ملی

۲- سازمان فضایی توسعه استان (محورها و مراکز عمده در توسعه استان)

۳- اقدامها و عملیات اولویت‌دار در توسعه استان

تبصره- سندهای ملی توسعه بخش و سندهای ملی توسعه استان، موضوع فصل سیزدهم این قانون، بر اساس جهت‌گیری‌های سند ملی آمایش سرزمین و متناسب با ویژگیهای هر یک تنظیم، و پس از تصویب هیئت وزیران، مبنای تنظیم عملیات اجرایی برنامه چهارم قرار می‌گیرد. دولت مکلف است، لوائح بودجه‌های سنواتی را، بر اساس اسناد فوق تنظیم و تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

« ماده ۷۶

دولت موظف است ظرف سال اول برنامه طرح جامع تقسیمات کشوری را که در بردارنده شاخصهای ناظر بر بازنگری واحدهای تقسیماتی موجود برای ایجاد سطوح تقسیماتی جدید و با جهت‌گیری عدم تمرکز و تفویض اختیار به مدیران محلی و تقویت نقش استانداران به عنوان نمایندگان عالی دولت تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید. هرگونه ایجاد سطوح جدید باید با رعایت مفاد این ماده صورت گیرد.

« ماده ۷۷

دولت مکلف است به منظور هماهنگ‌سازی عملیات عمرانی و سرمایه‌گذاریهای جدید متناسب با شرایط در حال گذار ملی و بین‌المللی، با رعایت موازین آینده‌نگری، تحلیل مناسب موقعیت منطقه‌ای و بین‌المللی کشور، ساختار فرهنگی هویت ایرانی - اسلامی، امکانات و قابلیت‌ها و فرصت‌های کشور، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- قرار دادن اسناد ملی آمایش سرزمین و کالبدی ملی به عنوان مرجع اصلی هماهنگیهای بین بخشی، بین منطقه‌ای و بخشی - منطقه‌ای، در تصمیم‌گیریهای اجرایی

ب- به هنگام نمودن سند ملی آمایش سرزمین، متناسب با تحولات جهانی، منطقه‌ای، علمی و فنی و با بهره‌گیری از اطلاعات پایه‌ای و مکانی و تعامل سطوح خرد و کلان منطقه‌ای و بخشی،

به‌گونه‌ای که برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سازگاری با سند ملی آمایش سرزمین تنظیم گردد.

◀ ماده ۷۸

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، با همکاری سایر دستگاههای اجرایی ذی‌ربط، به‌منظور بهره‌گیری از قابلیت‌ها و مزیت‌های سرزمین در راستای ارتقای نقش و جایگاه بین‌المللی کشور و تعامل مؤثر در اقتصاد بین‌المللی، راهبردها و اولویتهای آمایشی ذیل را در قالب برنامه‌های اجرایی از ابتدای برنامه چهارم، به مرحله اجرا درآورد:

الف- بهره‌گیری مناسب از موقعیت و توانمندیهای عرصه‌های مختلف سرزمین، برای توسعه علم و فناوری و تعامل فعال با اقتصاد جهانی، از طرق مختلف از جمله تعیین مراکز و پارک‌های فناوری علمی، تحقیقاتی تخصصی و همچنین تعیین نقش و عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

ب- استفاده مناسب از قابلیت و توان کلان‌شهرها، در جهت تقویت نقش فراملی و ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور، از طریق تقویت مدیریت توسعه، برنامه‌ریزی و اجرا در این شهرها، تعیین حوزه عملکرد فراملی و بین‌المللی هر یک و انتقال همزمان وظایف ملی و منطقه‌ای آنها به سایر شهرها

ج- بهره‌گیری مناسب، از قابلیت‌های ترانزیتی کشور، از طریق اولویت‌بندی محورهای خاص در دالانهای ارتباطی شرقی - غربی و شمالی - جنوبی کشور و تدوین برنامه توسعه مبادی، شبکه‌ها و نقاط خاص واقع بر این محورها

د- آماده‌سازی عرصه‌های مختلف سرزمین، برای پذیرش فعالیتهای جدید و ایجاد فرصتهای شغلی متناسب با قابلیت هر منطقه، از طریق تکمیل، توسعه و تجهیز شبکه‌های زیربنایی.

ه- بهره‌گیری از آثار انتشاری سرمایه‌گذاریهایی ملی و فراملی، در توسعه مناطق پیرامونی (به ویژه دشتهای و پیرامون سدها)، از طریق تهیه برنامه‌های چند بخشی و گسترش شیوه‌های نوین معیشت و فعالیت و ساماندهی استقرار جمعیت و فعالیتهای

و- بهره‌گیری از منابع غنی نفت و گاز (به ویژه مناطق گازی پارس جنوبی)، در توسعه فعالیت‌های مرتبط و صنایع انرژی‌بر و سازماندهی جدید استقرار جمعیت و فعالیت‌ها در حاشیه جنوبی کشور، بر مبنای آن

ز- توسعه مناطق مرزی با هدف تقویت همگرایی‌های ملی و پیوند مناطق مرزی با اقتصاد ملی و فراملی

ح- بهره‌گیری از قابلیت‌های محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق روستایی کشور، از طریق توسعه منابع انسانی، تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، ساماندهی نظام ارائه خدمات سطح‌بندی شده و اصلاح نظام برنامه‌ریزی توسعه روستایی، با تأکید بر افزایش هماهنگی و محلی نمودن فرایند آن

۷۹ ماده ۴۴

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است، در راستای ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی، آن دسته از اهداف و مضامین برنامه چهارم که تحقق آنها مستلزم مشارکت چند بخش و چند استان می‌باشد را در قالب برنامه‌های ویژه (فرابخشی) تدوین و نقش هر یک از دستگاه‌های اجرایی را در چارچوب وظایف قانونی هر دستگاه مشخص نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی بخشی و استانی موظف‌اند، عملیات و اقدام‌های اینگونه برنامه‌ها را که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین می‌گردد، در برنامه اجرایی خود منظور و اجرا نمایند.

۸۰ ماده ۴۴

به دولت اجازه داده می‌شود، به منظور هماهنگی در امور عمرانی و توسعه‌ای بین استانی، نسبت به منطقه‌بندی کشور از دیدگاه آمایش سرزمین و ایجاد نهادهای هماهنگ کننده و تعیین وظایف آنها در سطح فرا استانی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

◀ ماده ۸۱

نسبت معینی از درآمدهای واریز شده به خزانه معین هر استان، در قالب بودجه سالانه به تأمین بودجه استان (هزینه‌ای و سرمایه‌ای) همان استان اختصاص می‌یابد. نسبت‌های مذکور به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور توسط هیئت وزیران تعیین می‌گردد.

◀ ماده ۸۲

عناوین برنامه‌های عمرانی و آن دسته از وظایف دولت که نتایج کاربردی آن از محدوده استان فراتر نباشد (وظایف استانی) و می‌بایست در قالب بودجه استانی تأمین اعتبار شود، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۸۳

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، به هنگام تنظیم بودجه سالانه، درآمدها و واگذاری دارایی‌های استانی پیش‌بینی شده توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استانها، که سرجمع آن در قانون بودجه مشخص شده است، را در قالب ردیفها و عناوین مستقل مشخص کرده و به تفکیک هر استان ابلاغ نماید.

◀ ماده ۸۴

الف- از ابتدای برنامه چهارم، بودجه سالانه استانها، بر اساس سند ملی توسعه استان به مرحله اجرا در می‌آورد. بودجه سالانه استان شامل: درآمدها و سایر منابع استان، سهم اختصاص یافته از منابع ملی و سرجمع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در قانون بودجه کل کشور می‌باشد و به صورت "سند بودجه سالانه استان" در قالب قراردادی تنظیم و بین رئیس شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مبادله می‌گردد.

ب- "سند بودجه سالانه استان" که تعهدات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای اجرای برنامه توسعه استان را مشخص می‌نماید، مشتمل بر اهداف کمی استان، شاخصهای هدف هر بخش، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات هزینه‌ای استان می‌باشد.

ج- طرحهای ملی که منافع آن شامل: چند استان و یا کل کشور می‌گردد، توسط دستگاههای اجرایی ملی اجرا خواهد شد.

د- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، نظام تنظیم بودجه استان را در چارچوب "سند ملی توسعه استان" ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.

« ماده ۸۵

دولت مکلف است، در اجرای کامل نظام درآمد - هزینه استان، اقلام درآمدی زیر را به عنوان درآمد استانی وصول و از طریق خزانه‌داری کل به خزانه معین استان واریز و در اجرای وظایف جاری و عمرانی استانی، هزینه نماید:

الف- کلیه مالیاتهای مستقیم (به استثنای مالیات بر شرکت‌های دولتی)

ب- مالیات بر کالاها و خدمات به استثنای حقوق ورودی

ج- آن دسته از درآمدهای حاصل از مالکیت دولت که وصول آنها در همه استانهای کشور عمومیت دارد.

د- درآمدهای حاصل از خدمات که در استانها عرضه می‌شود و توسط دستگاههای استانی وصول

می‌گردد، به استثنای درآمد ناشی از انفال و خدمات قضایی دادگستری جمهوری اسلامی ایران

ه- درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات که در استانها وصول می‌شود به استثنای درآمد ناشی از

جرایم مبارزه با قاچاق و مواد مخدر

◀ ماده ۸۶

مواد (۷۰)، (۷۱)، (۷۷) و (۱۸۱) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.^۱

بخش سوم

توسعه سلامت، امنیت انسانی

و عدالت اجتماعی

فصل هفتم

ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی

◀ ماده ۸۷

دولت موظف است، به منظور نهادینه کردن مدیریت، سیاستگذاری، ارزشیابی و هماهنگی این قلمرو از جمله: امنیت غذا و تغذیه در کشور، تأمین سبد مطلوب غذایی و کاهش بیماریهای ناشی از سوء تغذیه و گسترش سلامت همگانی در کشور، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- تشکیل "شورای عالی سلامت و امنیت غذایی" با ادغام "شورای غذا و تغذیه" و "شورای عالی سلامت" و تهیه و تصویب آیین نامه این شورا مشتمل بر: ترکیب اعضا، ساختار و شرح وظایف، ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون.

ب- تهیه و اجرای برنامه های آموزشی لازم به منظور ارتقای فرهنگ و سواد تغذیه ای جامعه پس از تصویب شورای عالی سلامت و امنیت غذایی.

سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و دستگاههای اجرایی مکلفند در تدوین و اجرای برنامه جامع یاد شده با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همکاری و از تبلیغ کالاهای مضر به سلامتی خودداری نمایند.

ج- تخصیص منابع اعتباری، تسهیلات بانکی و یارانه ای لازم برای تولید، تأمین، توزیع و مصرف مواد غذایی، در جهت دستیابی به سبد مطلوب غذایی و اختصاص منابع لازم برای شروع و تدارک برای ترویج غذای سالم در قالب میان وعده غذایی دانش آموزان و همچنین کمک غذایی برای اقشار نیازمند، طبق مصوبه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی

د- تهیه و اجرای برنامه های:

۱- امنیت غذا

۲- کاهش ضایعات مواد غذایی از تولید به مصرف

۸۸ ماده

دولت موظف است، ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، لایحه حفظ و ارتقای سلامت آحاد جامعه و کاهش مخاطرات تهدید کننده سلامتی را مشتمل بر نکات ذیل تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه کند:

- کاهش حوادث حمل و نقل، از طریق شناسایی نقاط و محورهای حادثه‌خیز جاده‌ها و راههای مواصلاتی و کاهش نقاط مذکور به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) تا پایان برنامه چهارم
- تأکید بر رعایت اصول ایمنی و مقررات راهنمایی و رانندگی
- ساماندهی و تکمیل شبکه فوریت‌های پزشکی پیش بیمارستانی و بیمارستانی کشور و کاهش مرگ و میر ناشی از حوادث حمل و نقل به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) تا پایان برنامه چهارم
- ارتقای طرح ایمنی وسائط نقلیه موتوری و اعمال استانداردهای مهندسی انسانی و ایمنی لازم
- کاهش مخاطرات تهدید کننده سلامتی در محیط کار، آلاینده‌های هوا، آب، خاک، محصولات کشاورزی و دامی، و تعریف مصادیق، میزان و نحوه تعیین و وصول عوارض و جرایم جبرانی و چگونگی مصرف منابع حاصله

۸۹ ماده

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دستگاههای ذی‌ربط مکلف‌اند، تا پایان سال اول برنامه چهارم، برنامه‌های جامع کاهش رفتارهای جنسی پر خطر، کاهش خطرات فردی و اجتماعی رفتارهای جنسی پر خطر، کاهش خطرات و زیانهای فردی و اجتماعی اعتیاد، پیشگیری و درمان بیماری‌های ایدز و نیز برنامه کاهش بار بیماری‌های روانی را تدوین و به اجرا درآورند.

۹۰ ماده

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است، به منظور زمینه‌سازی برای حضور مؤثر در بازارهای جهانی و تبدیل جمهوری اسلامی ایران به مرکز رفع نیازهای سلامت و پزشکی منطقه، در چارچوب سیاستهای راهبردی تجاری، تسهیلات لازم را در خصوص معرفی تواناییها، عرضه و بازاریابی خدمات سلامت و آموزش پزشکی و تولیدات، تجهیزات و فرآورده‌های پزشکی و دارویی ارائه نماید، به‌نحوی که مقدار ارز حاصل از صادرات خدمات و تولیدات مزبور معادل سی درصد (۳۰٪) مصارف ارزی بخش بهداشت و درمان، در پایان سال پایانی برنامه چهارم باشد.

۹۱ ماده

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است، به منظور ارتقای مستمر کیفیت خدمات سلامت و تعالی عملکرد خدمات بالینی، افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از امکانات بهداشتی درمانی کشور، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- تدوین، نظارت و ارزشیابی استانداردها و شاخصهای بهبود کیفیت خدمات و اصلاح رتبه‌بندی بیمارستانها، بر اساس الگوی ارتقای عملکرد بالینی

ب- مشتری‌مدار نمودن واحدهای بهداشتی، درمانی، از طریق اصلاح فرایندها و ساختار مدیریت اقتصادی (از جمله: اصلاح نظام حسابداری، پرداخت مبتنی بر عملکرد، بودجه‌ریزی عملیاتی)

ج- اداره بیمارستانهای پیشنهادی دانشگاههای علوم پزشکی، به صورت هیئت امنایی و یا شرکتی و تفویض اختیارات مدیریت، جذب و به‌کارگیری نیروی انسانی و اداری - مالی به آنها در چارچوب تعرفه‌های مصوب

د- تفکیک بیمارستانها، از نظر تخته‌های آموزشی و غیر آموزشی و اعمال شاخصهای اعتباری و نیروی انسانی بر اساس آن

ه- طراحی و استقرار نظام جامع اطلاعات سلامت شهروندان ایرانی

۹۲ ماده ۴۴

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است، به منظور دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی، درمانی و منطقی نمودن آن متناسب با نیازها در نقاط مختلف کشور، نظام ارائه حداقل استاندارد خدمات بهداشتی، درمانی کشور را مبتنی بر سطح‌بندی خدمات طراحی نماید. ایجاد، توسعه و تجهیز با تغییر در ظرفیتهای پزشکی و درمانی کشور و همچنین اختصاص نیروی انسانی جهت ارائه خدمات، مطابق با سطح‌بندی خدمات درمانی کشور انجام خواهد شد. احداث، ایجاد و توسعه واحدهای بهداشتی و درمانی توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون و نیروهای مسلح، صرفاً با تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تصویب هیئت وزیران امکانپذیر خواهد بود.

در خصوص واحدهای سلامت و ایمنی محیط کار H.S.E، طبق مقررات اختصاصی ذی‌ربط عمل خواهد شد.

تبصره- مفاد این ماده شامل خدمات بهداشتی درمانی که از طریق سرمایه‌گذاری و اداره بخش خصوصی انجام می‌گردد نمی‌باشد.

۹۳ ماده ۴۴

به منظور ارتقای عدالت توزیعی در دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی و در جهت کاهش سهم خانوارهای کم درآمد و آسیب‌پذیر از هزینه‌های بهداشتی و درمانی آنها، توزیع منابع و امکانات بهداشتی و درمانی باید به نحوی صورت گیرد که "شاخص مشارکت عادلانه مالی مردم" به ۰/۹۰ ارتقا یابد، سهم مردم از هزینه‌های سلامت حداکثر از سی درصد (۳۰٪) افزایش نیابد و میزان خانوارهای آسیب‌پذیر از هزینه‌های غیرقابل تحمل سلامت به یک درصد (۱٪) کاهش یابد. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است، با مشارکت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، آیین‌نامه چگونگی متعادل نمودن سهم مردم در تأمین منابع بهداشت و درمان برای تحقق اهداف مذکور را، ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

۹۴ ماده

به منظور افزایش اثربخشی نظام ارائه خدمات سلامت در کشور و تقویت و توسعه نظام بیمه خدمات درمانی، اقدامهای ذیل انجام خواهد شد:

الف- کلیه شرکتهای بیمه تجاری و غیر تجاری صرفاً با رعایت قوانین و مقررات شورای عالی بیمه خدمات درمانی مجاز به ارائه خدمات بیمه پایه و مکمل می‌باشند.

ب- تا پایان برنامه چهارم، شورای عالی بیمه خدمات درمانی تمهیدات لازم، جهت استقرار بیمه سلامت با محوریت پزشک خانواده و نظام ارجاع را فراهم نماید.

ج- به منظور تعمیم عدالت در بهره‌مندی از خدمات بهداشتی درمانی، خدمات بیمه پایه درمانی روستائیان عشایری، معادل مناطق شهری تعریف و اجرا می‌شود.

د- کلیه اتباع خارجی مقیم کشور، موظف به دارا بودن بیمه‌نامه برای پوشش حوادث و بیماریهای احتمالی در مدت اقامت در ایران می‌باشند.

ه- تأمین اعتبارات بیمه‌های خدمات درمانی در بودجه‌های سنواتی در طول برنامه چهارم براساس سرانه واقعی خواهد بود که سالانه به تصویب هیئت دولت می‌رسد.

و- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۹۵ ماده

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است نسبت به درمان فوری و بدون قید و شرط مصدومین حوادث و سوانح رانندگی، در مراکز خدمات بهداشتی و درمانی اقدام کند.

به منظور تأمین منابع لازم برای ارائه خدمات فوق، عوارضی معادل ده درصد (۱۰٪) حق بیمه شخص ثالث، سرنشین، مازاد توسط شرکتهای بیمه تجاری وصول و به حساب درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی واریز می‌گردد و هزینه‌های درمان کلیه مصدومان ترافیکی، جاده‌ای و رانندگی از محل وجوه واریز شده به این حساب و سایر منابع موجود پرداخت خواهد شد. توزیع

این منابع بر اساس عملکرد هر یک از سازمانهای بیمه‌گر پایه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، هر شش ماه یک بار صورت خواهد گرفت.

۹۶ ماده

الف- به منظور تنظیم بازار دارو فهرست داروهای مجاز همه ساله توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود. ورود، عرضه و تجویز دارو خارج از فهرست فوق ممنوع است.

ب- عرضه دارو (به استثنای داروهای غیرنسخه‌ای که فهرست آن توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌شود) به مصرف کننده نهایی خارج از داروخانه‌ها ممنوع است.

ج- به منظور تضمین داروهای تولیدی، کلیه کارخانه‌های تولید کننده دارو موظف‌اند با ایجاد کنترل کیفیت و به کارگیری متخصصین ذی‌ربط نسبت به کنترل کیفیت تولیدات خود اقدام نمایند. به این منظور به کارخانه‌های ذی‌ربط اجازه داده می‌شود با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از پنجاه درصد (۵۰٪) درآمد موضوع قانون اصلاح بند (۲) تبصره (۲) ماده (۵) قانون لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۵، در قالب بودجه‌های سالانه استفاده کنند.

۹۷ ماده

ماده (۱۹۴) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

فصل هشتم

ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

◀ ماده ۹۸

دولت مکلف است، به منظور استقرار عدالت و ثبات اجتماعی، کاهش نابرابریهای اجتماعی و اقتصادی، کاهش فاصله دهکهای درآمدی و توزیع عادلانه درآمد در کشور و نیز کاهش فقر و محرومیت و توانمندسازی فقرا، از طریق تخصیص کارآمد و هدفمند منابع تأمین اجتماعی و یارانههای پرداختی، برنامه‌های جامع فقرزدایی و عدالت اجتماعی را با محورهای ذیل تهیه و به اجرا بگذارد و ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به بازنگری مقررات و همچنین تهیه لوایح برای تحقق سیاستهای ذیل اقدام نماید:

الف - گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین اجتماعی، در ابعاد جامعیت - فراگیری و اثربخشی

ب - اعمال سیاستهای مالیاتی، با هدف باز توزیع عادلانه درآمدها

ج - تعیین خط فقر و تبیین برنامه‌های توانمندسازی متناسب و ساماندهی نظام خدمات حمایتیهای اجتماعی، برای پوشش کامل جمعیت زیر خط فقر مطلق و نظام تأمین اجتماعی، برای پوشش جمعیت بین خط فقر مطلق و خط فقر نسبی و پیگیری و ثبت مستمر آثار برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی بر وضعیت خط فقر، جمعیت زیر خط فقر، همچنین میزان درآمد سه دهک پایین درآمدی و شکاف فقر و جبران آثار برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی به سه دهک پایین درآمدی از طریق افزایش قدرت خرید آنان

دولت موظف است کلیه خانوارهای زیر خط فقر مطلق را حداکثر تا پایان سال دوم برنامه چهارم توسعه به صورت کامل توسط دستگاهها و نهادهای متولی نظام تأمین اجتماعی شناسایی و تحت پوشش قرار دهد.

- د- طراحی برنامه‌های ویژه اشتغال، توانمندسازی، جلب مشارکتهای اجتماعی، آموزش مهارت‌های شغلی و مهارت‌های زندگی، به ویژه برای جمعیت‌های سه دهک پایین درآمدی در کشور
- ه- ارتقای مشارکت نهادهای غیر دولتی و مؤسسات خیریه، در برنامه‌های فقرزدایی و شناسایی کودکان یتیم و خانواده‌های زیر خط فقر، در کلیه مناطق کشور توسط مدیریتهای منطقه‌ای و اعمال حمایت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای افراد یاد شده توسط آنان و دستگاه‌ها و نهادهای مسئول در نظام تأمین اجتماعی
- و- امکان تأمین غذای سالم و کافی، در راستای سبد مطلوب غذایی و تضمین خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی رایگان و تأمین مسکن ارزان قیمت، همچنین حصول اطمینان از قرار گرفتن جمعیت کمتر از ۱۸ سال تحت پوشش آموزش عمومی رایگان برای خانوارهای واقع در سه دهک پایین درآمدی، از طریق جابه‌جایی و تخصیص کارآمد منابع یارانه‌ها
- ز- فراهم کردن حمایت‌های حقوقی، مشاوره‌های اجتماعی و مددکاری، برای دفاع از حقوق فردی، خانوادگی و اجتماعی فقرا
- ح- اتخاذ رویکرد توانمندسازی و مشارکت محلی، بر اساس الگوی نیازهای اساسی توسعه و تشخیص نیاز توسط جوامع محلی برای ارائه خدمات اجتماعی، از طریق نظام انگیزشی برای پروژه‌های عمرانی کوچک، متناسب با ظرفیتهای محلی - از طریق اعمال موارد فوق در سطوح محلی و جلب مشارکتهای عمومی
- ط- طراحی روشهای لازم برای افزایش بهره‌وری و درآمد روستائیان و عشایر و ایجاد فرصتهای اشتغال به ویژه در دوره‌های زمانی خارج از فصول کاشت و برداشت با رویکرد مشارکت روستائیان و عشایر، با حمایت از صندوق قرض‌الحسنه توسعه اشتغال روستایی و صندوق اشتغال نیازمندان

۹۹ ماده ۴۴

دولت مکلف است، با توجه به استقرار سازمانی نظام جامع تأمین اجتماعی در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران پوشش جمعیتی، خدمات و حمایت‌های مالی

موردنظر در اصل بیست و نهم قانون اساسی را طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، از طریق فعالیتهای بیمه‌ای، حمایتی و امدادی به صورت تدریجی و به شرح ذیل افزایش و به اجرا بگذارد:

الف- افزایش پوشش بیمه‌های اجتماعی با توجه خاص به روستائیان، عشایر و شاغلین شهری که تاکنون تحت پوشش نبوده‌اند، به نحوی که برنامه بیمه‌های اجتماعی روستائیان و عشایر، با مشارکت دولت و روستائیان و عشایر پس از تهیه و تصویب دولت از سال دوم برنامه چهارم، به اجرا گذاشته شود.

ب- پوشش کامل (صد درصد) جمعیتی، از بیمه همگانی پایه خدمات درمانی

ج- تأمین بیمه خاص (در قالب فعالیتهای حمایتی)، برای حمایت از زنان سرپرست خانوار و افراد بی‌سرپرست با اولویت کودکان بی‌سرپرست

د- هدفمند نمودن فعالیتهای حمایتی، جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش مؤسسات و نهادهای حمایتی در راستای ورود به پوشش بیمه‌ای

ه- اتخاذ تمهیدات لازم جهت بازپرداخت بدهی دولت به سازمانهای بیمه‌ای، به نحوی که ضمن جلوگیری از ایجاد بدهی جدید تا پایان برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، کل بدهی دولت به سازمانهای بیمه‌ای تسویه شده باشد.

و- اتخاذ تدابیر مورد نیاز برای کاهش طول دوره استفاده از مقرری بیکاری در جهت تنظیم بازار کار، افزایش سابقه مورد نیاز برای احراز مقرری بیمه بیکاری در سال اول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

ز- با توجه به تغییرات و روند صعودی شاخص‌های جمعیتی امید به زندگی و لزوم پایداری صندوقهای بیمه‌های اجتماعی و اصلاحات منطقی در مبانی محاسباتی آنها، دولت موظف است با استفاده از تجربه جهانی در چارچوب محاسبات بیمه‌ای اقدامات لازم را معمول دارد.

ح- در صورتی که نرخ رشد دستمزد اعلام شده کارگران در دو سال آخر خدمت آنها بیش از نرخ رشد طبیعی دستمزد کارگران بوده و با سالهای قبل سازگار نباشد، مشروط بر آنکه این افزایش دستمزد

به دلیل ارتقای شغلی نباشد، سازمان تأمین اجتماعی علاوه بر دریافت مابه‌التفاوت میزان کسور سهم کارگران و کارفرما به نسبت دستمزد واقعی و دستمزد اعلام شده سالهای قبل از کارفرمای ذی‌ربط، خسارت وارده به سازمان را براساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد از کارفرمایان اخذ خواهد کرد.

◀ ماده ۱۰۰

دولت مکلف است، به منظور پیشگیری و کاهش آسیبهای اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع کنترل کاهش آسیبهای اجتماعی، با تأکید بر پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر، مشتمل بر محورهای ذیل اقدام نماید:

الف- ارتقای سطح بهداشت روان، گسترش خدمات مددکاری اجتماعی، تقویت بنیان خانواده و توانمندسازی افراد و گروههای در معرض آسیب

ب- بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی، تعمیق ارزشهای دینی و هنجارهای اجتماعی

ج- شناسایی نقاط آسیب‌خیز و بحران‌زای اجتماعی در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت‌های اجتماعی، خدمات بهداشتی - درمانی، مددکاری، مشاوره اجتماعی و حقوقی و برنامه‌های اشتغال حمایت شده، با اعمال راهبرد همکاری بین بخشی و سامانه مدیریت آسیبهای اجتماعی در مناطق یاد شده

د- پیشگیری اولیه از بروز آسیبهای اجتماعی از طریق: اصلاح برنامه‌های درسی دوره آموزش عمومی و پیش‌بینی آموزشهای اجتماعی و ارتقای مهارتهای زندگی

ه- خدمات رسانی به موقع به افراد در معرض آسیبهای اجتماعی با مشارکت سازمانهای غیر دولتی

و- بازتوانی آسیب‌دیدگان اجتماعی و فراهم نمودن زمینه بازگشت آنها به جامعه

ز- تهیه طرح ملی مبارزه با مواد مخدر و روانگردان بر اساس محورهای ذیل:

- ۱- پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر و قاچاق آن با استفاده از تمامی امکانات و توانمندیهای ملی.
- ۲- در اولویت قراردادن استراتژی کاهش آسیب و خطر، کار درمانی، آموزش مهارتهای زندگی سالم، روان درمانی، درمان اجتماع مدار معتادان و بهره‌گیری از سایر یافته‌های علمی و تجارب جهانی در اقدامها و برنامه‌ریزیهای عملی
- ۳- جلوگیری از تغییر الگوی مصرف مواد مخدر به داروهای شیمیایی و صنعتی
- ۴- جلوگیری از هرگونه تطهیر عواید ناشی از فعالیتهای مجرمانه مواد مخدر و روانگردانها
- ۵- به کار گرفتن تمام امکانات و توانمندیهای ملی برای مقابله با حمل و نقل و ترانزیت مواد مخدر و همچنین عرضه و فروش آن در سراسر کشور
- ۶- تقویت نقش مردم و سازمانهای غیر دولتی در امر پیشگیری و مبارزه با اعتیاد
- ح- تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی بیماران روانی مزمن با پوشش حداقل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) جمعیت هدف در پایان برنامه
- ط- تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی سالمندان با پوشش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) جمعیت هدف
- ی- تهیه و تدوین طرح جامع توانمندسازی زنان خودسرپرست و سرپرست خانوار با همکاری سایر سازمانها و نهادهای ذی‌ربط و تشکلهای غیردولتی و تصویب آن در هیئت وزیران در شش ماهه نخست سال اول برنامه
- ک- ساماندهی و توسعه مشارکتهای مردمی و خدمات داوطلبانه در عرصه بهزیستی و برنامه‌ریزی و اقدامات لازم برای حمایت از مؤسسات خیریه و غیردولتی با رویکرد بهبود فعالیت
- ل- افزایش مستمری ماهیانه خانواده‌های نیازمند و بی سرپرست و زنان سرپرست خانواده تحت پوشش دستگاههای حمایتی بر مبنای چهل درصد (۴۰٪) حداقل حقوق و دستمزد در سال اول برنامه

« ماده ۱۰۱

دولت مکلف است، به منظور حفظ و ارتقای سرمایه اجتماعی، ارتقای رضایتمندی عمومی و گسترش نهادهای مدنی، طی سال اول برنامه چهارم، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- تصویب ضوابط و ساز و کارهای سنجش و ارزیابی سرمایه اجتماعی کشور

ب- ارائه گزارش سالانه سرمایه اجتماعی کشور و احصای علل و عوامل تأثیرگذار بر آن

ج- تصویب ساز و کارهای اجرایی لازم جهت افزایش سرمایه اجتماعی اعم از اعتماد عمومی، وفاق اجتماعی، قانون‌گرایی و وجدان فردی و اجتماعی

د- ارزیابی رضایتمندی عمومی به صورت سالانه و انتشار تغییرات آن در اثر عملکرد عمومی حاکمیت

ه- تدوین و تصویب طرح جامع توانمندسازی و حمایت از حقوق زنان و برقراری عدالت جنسیتی، در ابعاد حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و اجرای آن در مراجع ذی‌ربط

و- تدوین طرح جامع مشارکت و نظارت مردم، سازمانها، نهادهای غیر دولتی و شوراهای اسلامی، در توسعه پایدار کشور و فراهم کردن امکان گسترش کمی و کیفی نهادهای مدنی، با اعمال سیاستهای تشویقی

« ماده ۱۰۲

دولت موظف است، ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون، نسبت به تدوین و اجرای سند راهبردی خدمات رسانی به ایثارگران (خانواده معظم شهدا، جانبازان، آزادگان و خانواده آنان)، با رویکرد توانمندسازی و بهبود وضعیت اشتغال، مسکن ارزان قیمت، ارتقای سطح اجتماعی، درمانی، معیشتی و بهبود وضعیت آموزشی و فرهنگی، حفظ و تثبیت موقعیت شغلی آنان اقدام نموده و ساز و کار نظارت بر حسن اجرای سند را پیش‌بینی نماید. منابع مالی سند از محل بودجه عمومی دولت و منابع داخلی نهادها تأمین خواهد شد. در تمامی برنامه‌های اشتغالزایی اعم از جذب و استخدام و اعطای امتیازات و تسهیلات، ایثارگران در اولویت هستند و دولت موظف است حمایت‌های لازم در حفظ و تثبیت موقعیت شغلی آنان را اعمال نماید.

◀ ماده ۱۰۳

دولت موظف است به منظور ارتقای حقوق انسانی، استقرار زمینه‌های رشد و تعالی و احساس امنیت فردی و اجتماعی در جامعه و تربیت نسلی فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط با روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن، "منشور حقوق شهروندی" را مشتمل بر محورهای ذیل تنظیم و به تصویب مراجع ذی‌ربط برساند:

الف- پرورش عمومی قانون‌مداری و رشد فرهنگ نظم و احترام به قانون و آیین شهروندی

ب- تأمین آزادی و صیانت از آرای مردم و تضمین آزادی، در حق انتخاب شدن و انتخاب کردن

ج- هدایت فعالیتهای سیاسی، اجتماعی به سمت فرایندهای قانونی و حمایت و تضمین امنیت فعالیتها و اجتماعات قانونی

د- تأمین آزادی و امنیت لازم برای رشد تشکلهای اجتماعی در زمینه صیانت از حقوق کودکان و زنان

هـ- ترویج مفاهیم وحدت آفرین و احترام آمیز نسبت به گروههای اجتماعی و اقوام مختلف در فرهنگ ملی

و- تعریف جرایم سیاسی و تفکیک آنها از جرایم حقوقی

ز- حفظ و صیانت از حریم خصوصی افراد

ح- ارتقای احساس امنیت اجتماعی در مردم و جامعه

◀ ماده ۱۰۴

دولت موظف است برنامه ملی توسعه "کار شایسته" را به عنوان گفتمان جدید عرصه کار و توسعه، بر اساس راهبرد "سه‌جانبه‌گرایی" که متضمن عزت نفس، برابری فرصتها، آزادی و امنیت نیروی کار، همراه با صیانت لازم باشد و مشتمل بر محورهای ذیل تهیه و از سال دوم برنامه چهارم، به مرحله اجرا درآورد:

- الف-** حقوق بنیادین کار (آزادی انجمنها و حمایت از حق تشکلهای مدنی روابط کار، حق سازماندهی و مذاکره دسته‌جمعی، تساوی مزدها برای زن و مرد در مقابل کار هم‌ارزش، منع تبعیض در اشتغال و حرفه، رعایت حداقل سن کار، ممنوعیت کار کودک، رعایت حداقل مزد متناسب با حداقل معیشت)
- ب-** گفتگوی اجتماعی دولت و شرکای اجتماعی (نهادهای مدنی روابط کار) ارتقای سرمایه انسانی و اجتماعی، ارتقای روابط صنعتی و روابط کار، نقش شرکای اجتماعی، مذاکرات و چانه‌زنی جمعی، انعقاد پیمانهای دسته‌جمعی، تشکیل شورای سه جانبه مشاوره ملی، گسترش مکانیزمهای سه جانبه در روابط کار، اصلاحات ساختاری، ترویج گفتگوی اجتماعی و تقویت تشکلهای مدنی روابط کار
- ج-** گسترش حمایت‌های اجتماعی (تأمین اجتماعی، بیمه بیکاری، ایجاد، توسعه و تقویت ساز و کارهای جبرانی، حمایت‌های اجتماعی از شاغلین بازار کار غیر رسمی، توانبخشی معلولین و برابری فرصتها برای زنان و مردان و توانمندسازی زنان از طریق دستیابی به فرصتهای شغلی مناسب)
- د-** حق پیگیری حقوق صنفی و مدنی کارگری
- ه-** اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات تأمین اجتماعی و روابط کار (تغییر در قوانین تأمین اجتماعی و روابط کار بر اساس ساز و کار سه‌جانبه ((دولت، کارگر و کارفرما))، به منظور تعامل و انعطاف بیشتر در بازار کار)
- و-** اشتغال مولد (ظرفیت‌سازی برای اشتغال در واحدهای کوچک و متوسط، آموزشهای هدف‌دار و معطوف به اشتغال، برنامه‌ریزی آموزشی با جهت‌گیری اشتغال، آموزشهای کارآفرینی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات بازار کار، ارتباط و همبستگی کامل آموزش و اشتغال، رفع موانع بیکاری ساختاری، توسعه آموزشهای مهارتی فنی و حرفه‌ای معطوف به نیاز بازار کار)
- ز-** اصلاح قوانین و مقررات (در جهت انطباق قوانین و مقررات ملی با استانداردها و مقاوله‌نامه‌های بین‌المللی، کنسولی، تحولات جهانی کار و امحای تبعیض در همه عرصه‌های اجتماعی به ویژه در عرصه روابط کار و اشتغال)
- ح-** اتخاذ تدابیر لازم برای اعزام نیروی کار به خارج از کشور

◀ ماده ۱۰۵

دولت موظف است، برنامه توسعه بخش تعاونی را با رویکرد استفاده مؤثر از قابلیت‌های بخش تعاونی، در استقرار عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه درآمدها، تأمین منابع لازم برای سرمایه‌گذاریها، از طریق تجمیع سرمایه‌های کوچک، اجرای بند «۲» اصل ۴۳ قانون اساسی، افزایش قدرت رقابتی و توانمندسازی نگاه‌های اقتصادی متوسط و کوچک، کاهش تصدی‌های دولتی، گسترش مالکیت و توسعه مشارکت عامه مردم در فعالیتهای اقتصادی مشتمل بر محورهای ذیل تهیه و از سال دوم برنامه چهارم به مرحله اجرا درآورد:

الف- توانمندسازی جوانان، زنان، فارغ‌التحصیلان و سایر افراد جویای کار، در راستای برقراری تعاملات

اجتماعی لازم جهت شکل‌گیری فعالیت واحدهای تعاونی

ب- ارتقای بهره‌وری و توسعه و بهبود مدیریت تعاونیها

ج- ترویج فرهنگ تعاون و اصلاح محیط حقوقی توسعه بخش و ارائه لوایح قانونی مورد نیاز

د- اولویت دادن به بخش تعاونی، در انتقال فعالیتها و کاهش تصدی‌های بخش دولتی اقتصاد به بخش

غیر دولتی

ه- توسعه حیطه فعالیت بخش تعاونی، به تمام عرصه‌های اقتصادی از جمله بانکداری و بیمه

و- تسهیل فرایند دستیابی تعاونیها به منابع، امکانات، فناوریهای نوین و بازارها و بهبود محیط کسب و

کار

ز- تسهیل ارتباطات و توسعه پیوندهای فنی، اقتصادی و مالی بین انواع تعاونیها

◀ ماده ۱۰۶

ماده (۴۲) بند (الف) ماده (۴۶) و مواد (۴۸) الی (۵۱) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.^۱

بخش چهارم

صیانت از هویت و فرهنگ

اسلامی - ایرانی

فصل نهم

توسعه فرهنگی

◀ ماده ۱۰۷

دولت مکلف است، به منظور رونق اقتصاد فرهنگ، افزایش اشتغال، بهبود کیفیت کالا و خدمات، رقابت‌پذیری، خلق منابع جدید، توزیع عادلانه محصولات و خدمات فرهنگی، و ایجاد بستر مناسب برای ورود به بازارهای جهانی فرهنگ و هنر و تأمین فضاهای کافی برای عرضه محصولات فرهنگی، اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- اصلاح قوانین و مقررات، برای رفع موانع انحصاری، تقویت رقابت‌پذیری و فراهم‌سازی زمینه‌های بسط مشارکت مردم، نهادهای غیر دولتی، صنفی و حرفه‌ای در امور فرهنگی و هنری

ب- تأسیس صندوقهای غیر دولتی ضمانت، به منظور حمایت از تولید، توزیع و صادرات کالاها و خدمات فرهنگی و هنری، سینمایی، مطبوعاتی و ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی

ج- احصا و ارتقای سهم بخش فرهنگ، بر اساس شاخصهای مورد نظر در اقتصاد ملی و منظور نمودن رشد متناسب سالانه در لوايح بودجه برای دستیابی به استانداردهای ملی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب دولت می‌رسد.

د- تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور، از فضاهای فرهنگی، هنری، ورزشی و گردشگری و توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های ذی‌ربط در هر یک از سالهای برنامه چهارم برای رسیدن به شاخصها و استانداردها بر اساس شاخصهایی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ه- به توسعه ساختارها و زیربنای لازم، برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی توسط بخش خصوصی و تعاونی با اولویت کمک نماید.

و- تمهید تسهیلات ویژه برای ورود مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز صنایع بخش فرهنگ، برای نیل به بهبود کیفیت تولیدات و صدور محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی در مقیاسهای جهانی

ز- ساماندهی نظام یارانه‌ای بخش فرهنگ، با اولویت کودکان، دانش‌آموزان و دانشجویان با رویکرد تغییر نظام پرداخت یارانه از تولید به سمت مصرف، برای کلیه اقشار جامعه و خرید محصولات فرهنگی

ح- حمایت یا مشارکت با هنرمندان و مجموعه‌دارانی که قصد ایجاد موزه شخصی آثار هنری خویش و یا کتابخانه را دارند، از جمله: استفاده از فضاهای دولتی به صورت امانی، با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت مسکن و شهرسازی، کلیه شهرداریها و سایر دستگاههای اجرایی ذی‌ربط

ط- انجام حمایت‌های لازم، از اشخاص حقیقی و حقوقی، که در چارچوب مقررات در توسعه فضاهای مجازی فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط‌های رایانه‌ای و اینترنتی فعالیت می‌کنند، و به ویژه اعطای تسهیلات لازم برای برپایی پایگاه‌های رایانه‌ای و اطلاع‌رسانی حاوی اطلاعات فرهنگی، دینی، تاریخی و علمی به زبان و خط فارسی توسط بخشهای مختلف اجرایی کشور جهت استفاده عموم و همچنین ایجاد شرایط لازم برای دریافت برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق شبکه‌های اطلاع‌رسانی کابلی و کانالهای ماهواره‌ای مجاز

آیین‌نامه اجرایی مربوطه با هماهنگی وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ی- به دولت اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون را به پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ک- متناسب با ویژگیهای جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و حداقل‌های بهره‌مندی، ترتیبی اتخاذ نماید تا با همکاری بخش خصوصی و تعاونی، شهرداریها و منابع مردمی، تا سال آخر برنامه چهارم در کلیه شهرها و مراکز استانها، نسبت به ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری شامل: کتابخانه مرکزی، تالار فرهنگ و هنر، پردیسهای سینمایی موزه هنرهای معاصر و مرکز دائمی برگزاری نمایشگاههای فرهنگی و هنری، پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورد.

ل- حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی و هنری نیمه تمام بخش غیردولتی را که تکمیل و بهره‌برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آیین‌نامه مصوب دولت به‌صورت کمک تأمین نماید. در صورت تغییر کاربری اینگونه مراکز از استفاده عمومی به خصوصی باید وجوه دولتی پرداخت شده به قیمت روز مسترد گردد.

م- کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، امکانات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی متعلق به خود را در چارچوب ضوابطی که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، برای اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی در اختیار متقاضیان قرار دهند.

◀ ماده ۱۰۸

مواد (۱۵۶)، (۱۶۱) و بند "الف" ماده (۱۶۲) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.^۱

◀ ماده ۱۰۹

دولت مکلف است، به منظور تعمیق ارزشها، باورها، فرهنگ معنویت و نیز حفظ هویت اسلامی-ایرانی، اعتلای معرفت دینی و توسعه فرهنگ قرآنی، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- بسط آگاهیها و فضایل اخلاقی، در میان اقشار مختلف مردم و زمینه‌سازی اقدامهای لازم، برای ایجاد فضای فرهنگی سالم و شرایط مناسب برای احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر و اهتمام به آن

ب- گسترش فعالیتهای رسانه‌های ملی و ارتباط جمعی در جهت مقابله با تهاجم فرهنگی، سالم‌سازی فضای عمومی، اطلاع رسانی صحیح و تحقق سیاستهای کلی برنامه چهارم، با فراهم آوردن زمینه‌های مناسب انتشار گزارشهای عملکرد دستگاهها و افزایش امکان دسترسی جامعه به آموزشهای عمومی، فنی حرفه‌ای، ترویجی و آموزشهای عالی از طریق شبکه‌های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ج- حمایت از پژوهشهای راهبردی و بنیادی در زمینه اعتلای معرفت دینی و توسعه فعالیتهای قرآنی

د- تهیه طرح جامع ترویج و توسعه فرهنگ نماز

ه- تهیه طرح جامع گسترش فضاهای مذهبی و مساجد، توسط سازمانهای تبلیغات اسلامی و اوقاف و امور خیریه با همکاری سازمان میراث فرهنگی تا پایان سال اول برنامه چهارم

و- تداوم نهضت قرآن آموزی

ز- تقویت سهم کتابخوانی در حوزه دین در کشور، خصوصاً مناطق محروم و طراحی کتابخانه حوزه دین در مساجد و سایر اماکن مذهبی

ح- تهیه طرح جامع، با رویکرد گسترش فرهنگ وقف و امور خیریه

ط- به‌کارگیری شیوه‌ها و راهکارها و ابزارهای نوین در عرصه تبلیغات دینی

ی- حمایت از برنامه‌ریزی، نیازسنجی و ارائه آموزشهای ضروری به مبلغین دینی در جهت بهبود کیفیت تبلیغات دینی

ک- استمرار اجرای طرح ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

ل- ساماندهی تبلیغات رسانه‌ای، بهبود محتوای کتب درسی، استقرار محیط و ساختارهای حقوقی در جهت حفظ و ارتقای هویت اسلامی - ایرانی، تقویت نهاد خانواده براساس تعالیم میراث معنوی جامعه ایرانی

م- تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی، تبلیغی و ترویجی در کلیه سطوح اجتماعی برای آموزش، گسترش و تعمیق فرهنگ کار و نظم اجتماعی، شناخت ارزش زمان و رعایت آن در انجام کلیه فعالیتها

ن- تهیه طرح جامع مطالعه و اجرای همگرایی مذاهب، حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم، برای تقویت همگرایی بیشتر میان فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی در کشور

س- توسعه مشارکتهای مردمی در عرصه فرهنگ دینی، برنامه‌ریزی و اقدامهای لازم برای حمایت از هیئتهای مذهبی و تشکلهای دینی با رویکرد بهبود کیفیت فعالیتها و پرهیز از خرافات و انحرافات

ع - حوزه‌های علمیه از تمامی تسهیلات و معافیهایی که برای مراکز آموزشی و پژوهشی تعیین گردیده یا می‌گردد برخوردار خواهند بود.

ف - به منظور ارتقای پژوهش درخصوص بنیادهای نظری این نظم و پاسخگویی به مسائل مستحدثه در جمهوری اسلامی ایران، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم موظف است در برنامه چهارم توسعه ساماندهی مناسب را با استفاده از امکانات و ظرفیتهای علمی حوزه دین پژوهشی را به انجام رساند.

« ماده ۱۱۰

ماده (۱۶۳) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

« ماده ۱۱۱

دولت موظف است به منظور زنده و نمایان نگهداشتن اندیشه دینی و سیاسی و سیره عملی حضرت امام خمینی (ره) و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و تسری آن در مجموعه ارکان نظام، اقدام‌های زیر را انجام دهد:

الف- حمایت از انجام مطالعات بنیادی و کاربردی در عرصه فرهنگ سازی، پژوهشی، آموزشی و اطلاع رسانی با تکیه بر علوم، فناوری و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و حمایت از پایان نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی با موضوعات مربوط به امام (ره) و انقلاب اسلامی.

ب- حمایت از تولید و نشر آثار ارزنده علمی، هنری و ادبی مربوط به حضرت امام با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و تجهیز کتابخانه‌های عمومی کشور به آثار منتشره شده در این زمینه.

ج- حمایت از تولید برنامه‌های متنوع و متناسب در جهت تبیین و بزرگداشت سیره و آرای حضرت امام (ره) و معرفی چهره جامع ایشان در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با همکاری مؤسسه مذکور در بند ب.

د- شناسایی، بازسازی حفظ و نگهداری اماکن، میادین و خیابان‌هایی که مهمترین وقایع انقلاب اسلامی را شاهد بوده و نیز بهره‌گیری از مراکز فرهنگی، هنری و فضاهای عمومی در جهت نشر و تبلیغ اندیشه و سیره عملی و بزرگداشت یاد امام (ره) توسط شهرداری‌ها.

ه- تهیه برنامه‌های مناسب برای ارتباط و همکاری اشخاص حقیقی و حقوقی تاثیرگذار خارج از کشور در انجام امور مذکور در این ماده توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و وزارت امور خارجه با همکاری مؤسسه مذکور در بند ب صورت می‌گیرد.

و- تهیه و اجرای برنامه‌های سازنده توسط سازمان ملی جوانان با همکاری مؤسسه مذکور در بند ب به‌منظور آشنایی و ارتباط نسل جوان با اندیشه و زندگی امام و آرمان‌های انقلاب اسلامی.

ز- دستگاههای فرهنگی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند و شهرداری‌ها و فرهنگسراها موظف‌اند حداقل سه درصد (۳٪) از بودجه عملیات فرهنگی و تبلیغی خود را جهت اجرای وظایف مذکور در این ماده اختصاص دهند.

ح- آیین‌نامه حدود وظایف دستگاههای اجرایی و نهادهای عمومی و انقلاب اسلامی درباره این ماده و نحوه جلوگیری از تحریف و تخریب شخصیت و آرای حضرت امام (ره) توسط مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (ره) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، تهیه و به تصویب خواهد رسید.

◀ ماده ۱۱۲

دولت موظف است، به منظور حفظ و شناساندن هویت تاریخی ایران و بهره‌گیری از عناصر و مؤلفه‌های هویت ایرانی به ویژه زبان فارسی، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- حمایت از پژوهشهای علمی و بین رشته‌ای در زمینه ایران‌شناسی و گذشته طولانی تاریخی و تدوین گزارشها و کتابهای لازم، در سطوح مختلف عمومی، آموزشی و پژوهشی

ب- بررسی و گردآوری نظام یافته تاریخ شفاهی، گویشها و لهجه‌ها، آداب و رسوم و عناصر فرهنگ ملی و بومی

ج- حمایت از گسترش منابع و اطلاعات به خط و زبان فارسی و تدوین و تصویب استانداردهای ملی و بین‌المللی نمایش الفبای فارسی در محیطهای رایانه‌ای

د- تربیت و تشویق معلمان ورزیده و کارآزموده درس زبان فارسی، در مقاطع مختلف آموزشی به ویژه مقطع ابتدایی

ه- تقویت تعامل فرهنگها و زبانهای بومی با فرهنگ و میراث معنوی ملی و معرفی وجوه گوناگون فرهنگ بومی، در سطح ملی با رویکرد تحکیم وحدت ملی به ویژه در نظام آموزشی کشور، رسانه‌ها و تولید محصولات فرهنگی و هنری

و- شناسایی، تکریم و معرفی مفاخر و آفرینشهای دینی، فرهنگی، ورزشی، هنری، ادبی و علمی کشور

ز- شناسایی اصول و ضوابط شکل‌گیری معماری ایرانی - اسلامی در شهرها و روستاهای کشور
به‌منظور معرفی ویژگیهای هنرهای معماری ایرانی - اسلامی، از طریق انجام پژوهشهای مورد نیاز

۱۱۳ ماده

دولت مکلف است، به منظور ترویج فرهنگ صلح، مفاهمه، عدم خشونت و همزیستی مسالمت‌آمیز
میان ملتها در مناسبات بین‌المللی و تحقق گفتگو میان فرهنگها و تمدنها، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- برنامه‌ریزی در زمینه مشارکت و حضور فعال در فرایندها، نهادها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی
در باب گفت و گوی تمدنها

ب- فراهم‌سازی شرایط لازم برای تبادل آرا و نظرهای متفکران، دانشمندان، هنرمندان و نهادهای
علمی، فرهنگی و مدنی

ج- اهتمام به معرفی جلوه‌های فرهنگی، هنری و ادبی ایران، در سایر مناطق جهانی و فراهم‌سازی
زمینه آشنایی و انتخاب فعال نخبگان و مراکز علمی و فرهنگی و جامعه ایرانی، نسبت به
دستاوردهای جدید فرهنگی در جهان

د- عقد موافقتنامه‌های فرهنگی منطقه‌ای، قاره‌ای و بین‌المللی و فراهم آوردن شرایط اجرای این
موافقتنامه‌ها در برنامه‌های دستگاههای اجرایی

ه- بهبود ساختارهای اجرایی و حمایت از تأسیس نهادهای غیردولتی، برای تحقق عملی گفتگوی
فرهنگها و تمدنها، با رویکرد کاهش تصدی دولت و غیردولتی شدن این فعالیت

و- حمایت از برگزاری مراسم، نشستها، همایشها و جشنواره‌های علمی، فرهنگی، هنری و مسابقات
ورزشی با هدف دوستی میان ملتها و بزرگداشت یادبودها و مفاخر فرهنگی سایر کشورها

ز- تهیه و تصویب برنامه جامع تعیین حدود وظایف و تکالیف کلیه دستگاههای اجرایی و نهادهای
عمومی و انقلاب اسلامی تا پایان سال اول برنامه چهارم

۱۱۴ ماده

دولت موظف است، با هدف تقویت نقش زنان در جامعه و توسعه فرصت‌ها و گسترش سطح مشارکت آنها در کشور، اقدام‌های ذیل را معمول دارد:

الف- تدوین، تصویب و اجرای برنامه جامع توسعه مشارکت زنان مشتمل بر بازنگری قوانین و مقررات به ویژه قانون مدنی، تقویت مهارت‌های زنان متناسب با نیازهای جامعه و تحولات فناوری، شناسایی و افزایش ساختارهای سرمایه‌گذاری در فرصت‌های اشتغال‌زا، توجه به ترکیب جنسیتی عرضه نیروی کار، ارتقای کیفیت زندگی زنان و نیز افزایش باورهای عمومی نسبت به شایستگی آنان

ب- تنظیم و ارائه لوایح، مربوط به تحکیم نهاد خانواده جهت تصویب در مراجع ذی صلاح

ج- انجام اقدام‌های لازم از جمله تهیه برنامه‌های پیشگیرانه و تمهیدات قانونی و حقوقی، به منظور رفع خشونت علیه زنان

د- حمایت از ایجاد و گسترش سازمان‌های غیر دولتی، نهادهای مدنی و تشکلهای زنان

تبصره- کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند اعتبار لازم برای انجام تکالیف قانونی موضوع این ماده را که مرتبط با وظایف قانونی آنها است در لوایح بودجه سنواتی ذیل برنامه مربوط، پیش‌بینی و اقدام‌های لازم را با هماهنگی مرکز امور مشارکت زنان به عمل آورند.

۱۱۵ ماده

دولت مکلف است، به منظور تبیین و تقویت جایگاه جوانان در جامعه، به عنوان سرمایه انسانی و اجتماعی کشور و عنایت و اهتمام ویژه به اعتلا و رشد و تعالی نسل جوان، برنامه ساماندهی امور جوانان، حاوی برنامه‌های اجرایی لازم، مشتمل بر: شیوه‌های اصلاح نگرش عمومی و ایجاد فرهنگ مثبت‌اندیشی نسبت به جوان، زمینه‌سازی برای رشد فکری، علمی، حضور، توانمندسازی و ارتقای سطح مشارکت همه‌جانبه آنان در فرایند توسعه پایدار کشور، افزایش رفاه و سلامت جسمی و روانی و ایجاد شوق، انگیزه و امید به آینده در میان جوانان و رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان در چارچوب نگرش فرابخشی و به عنوان یک خط مشی محوری با استفاده حداکثر از ظرفیتهای موجود

دستگاههای اجرایی و سازمانهای غیر دولتی و ظرفیت‌سازی در کشور و نیز بهره‌گیری از اصلاح ساختارهای نظام اداری، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، از طریق اعمال نظام مدیریت راهبردی، در چارچوب برنامه چهارم را ظرف مدت شش ماه از تصویب این قانون تهیه نماید.

« ماده ۱۱۶

دولت مکلف است، به منظور تجلی و توسعه مفاهیم و نمادهای هویت اسلامی و ایرانی، در ساختار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و علمی و نیز تعامل اثربخش میان ایران فرهنگی، تاریخی، جغرافیایی و زبانی با رویکرد توسعه پایدار:

الف- طرح "کاربرد نمادها و نشانه‌ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری، نامگذاری اماکن و محصولات داخلی" را طی سال اول برنامه چهارم تهیه و در سالهای بعد اجرا نماید.

ب- برای احداث موزه علوم و فناوری و پارکهای علمی عمومی، موزه‌های کوچک فرهنگی، ورزشی، تاریخی، صنعتی، دفاع مقدس و نمایشگاههای معرفی دستاوردهای نوین صنعتی کشور زمینه‌سازی نماید.

ج- نسبت به تدوین و اجرای سیاستهای حمایتی از تولیدکنندگانی که محصولات خود را متناسب با مزیتها و مؤلفه‌های فرهنگی کشور تولید می‌کنند، اقدام نماید.

د- از ظرفیتها و مزیتهای فرهنگی، در تسهیل و بهبود روابط و مناسبات بین‌المللی استفاده نماید.

ه- نسبت به سیاست‌گذاری، هماهنگی و حمایت از فعالیتهای فرهنگی خارج از کشور و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ایرانیان خارج از کشور، اقدامهای لازم را معمول دارد.

و- کلیه دستگاههای اجرایی و مجریان طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مجازند، تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمانهای خود را برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمانهای دفاع مقدس در همان طرح صرف نمایند.

◀ ماده ۱۱۷

دولت موظف است، به منظور اهتمام ملی در شناسایی، حفاظت، پژوهش، مرمت، احیا، بهره‌برداری و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارتقای توان گردشگری، تولید ثروت و اشتغالزایی و مبادلات فرهنگی در کشور اقدامات زیر را در طول برنامه چهارم به انجام برساند:

الف- تهیه و اجرای طرح‌های مربوط به «حمایت از مالکین» متصرفین قانونی و بهره‌برداران آثار تاریخی - فرهنگی و اموال واقع در حریم آنها و مدیریت ساماندهی، نظارت و حمایت از مالکین و دارندگان اموال فرهنگی - تاریخی منقول مجاز تا پایان سال اول برنامه چهارم.

ب- ایجاد و توسعه موزه‌های پژوهشی - تخصصی وابسته به دستگاه‌های اجرایی

ج- شناسایی و مستندسازی آثار تاریخی - فرهنگی، در محدوده‌های جغرافیایی اجرای طرح، توسط دستگاه مجری با نظارت بر تأیید سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

د - ایجاد و تجهیز پایگاه‌های میراث فرهنگی در آثار تاریخی مهم کشور و مضامین اصلی مرتبط با موضوع میراث فرهنگی

ه- شناسایی و حمایت از آثار فرهنگی تاریخی حوزه فرهنگی ایران موجود در کشورهای همسایه و منطقه بعنوان میراث فرهنگی مشترک

و- به منظور جلب مشارکت بخش خصوصی و تعاونی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مجاز است نسبت به صدور مجور تأمین و فعالیت موزه‌های خصوصی و تخصصی و مؤسسات مشاوره و کارشناسی مرتبط با موضوع فعالیت‌های میراث فرهنگی، کارگاه‌های مرمت آثار فرهنگی - تاریخی منقول و غیرمنقول، مؤسسات مدیریت موزه‌ها و محوطه‌های تاریخی - فرهنگی، مؤسسات کارشناسی اموال فرهنگی - تاریخی، کارگاه‌های هنرهای سنتی و سایر مؤسسات خصوصی مرتبط با میراث فرهنگی اقدام نماید، آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ز- به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری اجازه داده می‌شود به منظور اعطای مجوز کاربری و بهره‌برداری مناسب از بناها و اماکن تاریخی قابل احیا با هدف سرمایه‌گذاری بخش خصوصی

داخلی و خارجی "صندوق احیا و بهره‌برداری از بناها و اماکن تاریخی - فرهنگی" ایجاد نماید. بناها و اماکن تاریخی قابل احیا به تشخیص سازمان مذکور از مشمول ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی کشور خارج است. اساسنامه این صندوق به پیشنهاد سازمان فوق به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید

ح- ارتقای جایگاه بخش غیردولتی و افزایش رقابت پذیری در صنعت گردشگری از طریق اصلاح قوانین و مقررات و ارائه تسهیلات لازم، تهیه و تصویب ضوابط حمایتی، اداری، بانکی برای مؤسسات بخش غیردولتی و نیز جذب سرمایه‌گذاران و مشارکت مؤسسات تخصصی داخلی و بین‌المللی و بیمه برای گردشگران خارجی.

ط- تکمیل نظام جامع آماری گردشگری با نظارت و هدایت مرکز آمار ایران

ی- به منظور حفظ آثار و فرهنگ سنتی، قومی، ایلی، ملی و ایجاد جاذبه برای توسعه صنعت گردشگری در کشور، دولت مکلف است نسبت به ایجاد مراکز حفظ آثار و فرهنگ ایلی در شهرستانها و استانهای کشور از قبیل دهکده توریستی، مراکز و اطراق‌های تفرجگاهی ایلی، موزه و نمایشگاه اقدام نموده و با پیش‌بینی اعتبارات و تسهیلات لازم در قانون بودجه سالانه اقدام نماید. مشارکت بخش دولتی و خصوصی و واگذاری زمین امکانات اعطاء تسهیلات به بخش خصوصی برای اجرای اینگونه پروژه‌ها بلامانع است. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور عشایری ایران) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دفتر مناطق محروم کشور - ریاست جمهور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱۱۸ ماده

مواد (۱۶۵) و (۱۶۶) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

۱۱۹ ماده

دولت مکلف است، به منظور حمایت از حقوق پدید آورندگان آثار فرهنگی، هنری و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر مطبوعات و قلم، بستر سازی برای حضور بین المللی در عرصه های فرهنگی و هنری و تنظیم مناسبات و روابط میان اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با امور فرهنگی و هنری اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- تهیه لایحه امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر، و استقرار نظام صنفی بخش فرهنگ تا پایان سال اول برنامه چهارم

ب- بازنگری و اصلاح قوانین مطبوعات و تبلیغات، نظام جامع حقوقی مطبوعات و رسانه ها و تبلیغات

ج- اصحاب فرهنگ و هنر که شغل خود را از دست می دهند به تشخیص دولت به مدت حداکثر سه سال تحت پوشش بیمه بیکاری دولت قرار گیرند. دولت در چارچوب لوایح بودجه سنواتی کمکهای اعتباری در اختیار صندوق بیمه بیکاری قرار خواهد داد.

۱۲۰ ماده

به منظور اصلاح ساختار تربیت بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و توسعه نظام استعدادیابی، تقویت حضور بخش غیر دولتی، توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی در برنامه چهارم:

الف-

۱- دولت موظف است، پشتیبانیهای لازم را از ورزش کشور بر اساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش در بخش تأمین منابع مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز و تربیت نیروی انسانی، با مشارکت بخش غیردولتی به عمل آورد به گونه ای که سرانه فضاهای ورزشی (سرپوشیده و روباز) حداقل یک مترمربع تا پایان برنامه افزایش یابد. سند مذکور مبنای تنظیم فعالیتهای ورزشی سازمان تربیت بدنی و کلیه دستگاهها خواهد بود.

۲- نهادهای عمومی غیر دولتی و کلیه شهرداریها و دهیاریها موظفاند، حمایتهای لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم، جهت دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزش به عمل آورند.

۳- وزارتخانههای آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفاند، بر اساس سند موضوع بند "۱" فوق، برنامه جامع ارتقای ورزش مدارس، هماهنگی و انسجام و رشد و ارتقای ورزش دانشجویی، توسعه اماکن و فضاها و ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) و روباز، افزایش ساعات درس تربیت بدنی، ایجاد باشگاههای ورزشی و تربیت نیروهای انسانی مورد نیاز بخش تربیت بدنی حسب مورد را تنظیم و پس از تصویب هیئت وزیران اجرا نمایند. ضمناً سازمان تربیت بدنی موظف است با استفاده از خدمات کارشناسان و متخصصان عالی داخلی و عنداللزوم خارجی در مراکز ستادی، اجرایی و پشتیبانی برنامههای خود را براساس سند موضوع بند (۱) فوق به اجرا درآورد.

ب- کلیه دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون مجازند در طول برنامه چهارم، یک درصد (۱٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاههای ورزشی و فدراسیونهای ورزشی در چارچوب سیاست گذاری با هماهنگی سازمان تربیت بدنی اختصاص دهند. اماکن ورزشی خصوصی که از محل منابع این بند کمک دریافت نموده اند در صورت تغییر کاربری مکلفند وجوه دریافتی را با محاسبه نرخ تورم سنواتی مسترد نمایند.

دستگاههای مذکور در این بند مکلفند گزارش کامل کمکهای انجام یافته از محل این بند را همه ساله به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و کمیسیونهای برنامه و بودجه و محاسبات و فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.

ج- وزارت جهاد کشاورزی موظف است، اراضی غیر کشاورزی و غیر مناطق چهارگانه محیط زیست خارج از حریم استحقاقی شهرها را که مورد نیاز سازمان تربیت بدنی است و در اختیار دارد، به منظور احداث و توسعه اماکن و فضاها و ورزشی تأمین و به طور رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. ضمناً وزارت مذکور موظف است، با تأیید سازمان تربیت بدنی، اراضی با شرایط فوق را

که مورد نیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار نماید. کاربری این قبیل اراضی به هیچ وجه تغییر نخواهد کرد. مناطق چهارگانه محیط زیست از شمول مفاد این بند مستثنا هستند.

۵- وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداریها، در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند، به هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرکها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور، متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند.

ه- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است، اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور با هماهنگی سازمان تربیت‌بدنی خریداری نموده و به روشهای ذیل واگذار نماید:

۱- به صورت رایگان برای سازمان تربیت‌بدنی و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور

۲- به قیمت تمام شده برای بخش خصوصی و تعاونی

این‌نامه نحوه اجرای این بند، با پیشنهاد وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان تربیت‌بدنی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

و- حق‌الثبت و هزینه‌های عملیاتی ثبتی مربوط به نقل و انتقالات اماکن، باشگاههای ورزشی و ورزشگاهها با تأیید سازمان تربیت بدنی، مطابق تعرفه مقرر برای تأسیسات و اماکن فرهنگی و آموزشی محاسبه شود.

ز- تشکلهای و بخشهای خصوصی و تعاونی و باشگاههای حرفه‌ای در توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای از طریق اصلاح ساختار تربیت بدنی و ورزش کشور و اعمال پشتیبانی و حمایت لازم در زمینه‌های اداری، مالی و منابع انسانی تقویت می‌شود، به گونه‌ای که تا پایان برنامه اهداف ذیل حاصل گردد:

۱- سهم بخش غیردولتی و باشگاههای خصوصی در توسعه ورزش قهرمانی حداقل به پنج‌جا درصد (۵۰٪) افزایش یابد.

۲- صد درصد (۱۰۰٪) فعالیتهای اجرایی و تأمین منابع ورزش حرفه‌ای، با عاملیت بخشهای خصوصی و تعاونی و باشگاهها صورت گرفته و حمایت‌های دولتی به پشتیبانی قانونی و اداری و تسهیلاتی و کمک‌های اعتباری موردی محدود گردد.

« ماده ۱۲۱

مواد (۱۶۹) و (۱۷۰) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

بخش پنجم

تأمین مطمئن امنیت ملی

فصل دهم

امنیت ملی

« ماده ۱۲۲

دولت موظف است، به منظور ارتقای امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، اقدامهای لازم را برای تحقق موارد ذیل به عمل آورد:

- الف- آموزش عمومی و ترویج فرهنگ قانونمداری، نظم، مدارا و زیست سالم
- ب- توسعه خطوط مواصلاتی، راههای مرزی و ارتقای مراودات و تبادل اطلاعات با کشورهای منطقه و همسایگان به منظور مهار جرائم، قاچاق کالا و مواد مخدر، تردد غیر مجاز و خرابکاری، در قالب توافقنامه‌های دو جانبه و چند جانبه و ترتیبات امنیت جمعی
- ج- توسعه مشارکت همه جانبه همه ایرانیان، بر اساس حق برابر شهروندی، در نظام تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و مدیریت اجرایی کشور
- د- تعمیق شناخت مؤلفه‌های قدرت ملی و ترویج روحیه دفاع از منافع ملی و مخالفت با ظلم و سلطه‌گری
- ه- ایمن‌سازی ساختار و پراکندگی جمعیت (به ویژه در مرزهای کشور)، در پرتو مؤلفه‌ها و ملاحظات امنیتی به منظور پرهیز از عدم تعادل جمعیت
- و- تهیه طرح راهبردی توسعه نظم و امنیت کشور با رویکرد جامعه‌محوری، مشارکت همگانی و جایگزینی ارزشها و کنترل‌های درونی به جای رویکرد امنیتی و ارتقای احساس امنیت در جامعه
- ز- مبارزه با زمینه‌های بروز بی‌هنجاری، ناسازگاری اجتماعی، خشونت سیاسی و خشونت شهری
- ح- حفظ و ارتقای منزلت اجتماعی گروههای مختلف مردم و پیشگیری از بحرانهای منزلتی
- ط- تهیه ساز و کارهای لازم جهت توسعه مشارکت مردمی، برای تأمین نظم و امنیت عمومی

ی- تهیه سازوکارهای لازم جهت تقویت نهادهای مدنی و احزاب در کشور

۱۲۳ ماده ۴۴

به منظور سیاست‌گذاری همه جانبه در مسائل مربوط به اقلیتها و تقویت مشارکت آنان در اداره امور کشور و تحکیم همگرایی و همبستگی ملی، شورای سیاست‌گذاری همگرایی ملی و امور اقلیتها تشکیل می‌شود. شرح وظایف و ترکیب اعضای شورا را وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رساند.

۱۲۴ ماده ۴۴

دولت موظف است، به منظور تقویت بنیه دفاعی کشور و ارتقای توان بازدارندگی نیروهای مسلح و حفاظت از تمامیت ارضی و امنیت کشور و آمادگی در برابر تهدیدات و حفاظت از منافع ملی، انقلاب اسلامی ایران و منابع حیاتی کشور و هوشمندسازی سیستمهای دفاعی، اقدامهای لازم را برای تحقق موارد مذکور به عمل آورد:

۱- تقویت مولفه‌های بنیه دفاعی، با تأکید بر مدرن‌سازی و هوشمندسازی تجهیزات، ارتقای

منابع انسانی و سیستمهای فرماندهی C₄I

۲- ارتقای فناوریهای نوین و هوشمند و سیستمهای اطلاعاتی در به‌کارگیری سامانه‌های دفاعی

به ویژه سامانه‌های الکترونیکی، هوافضا، دریایی و پدافند هوایی

۳- بهینه‌سازی و بهبود ساختارهای چابک و پاسخگو در دفاع ملی

۴- ارتقای حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و به‌کارگیری متقابل

و بهینه‌سازی امکانات و توان منابع انسانی

۵- نوسازی و بازسازی و بهبود صنایع دفاعی با نگرش به سامانه و فرایندهای صنعتی نوین

۶- ارتقای ابتکار عمل و توان مقابله مؤثر در برابر تهدیدها و حفاظت از منافع ملی، منابع حیاتی

و انقلاب اسلامی ایران

۷- ارتقا و افزایش سطح دانش و مهارت نیروهای مسلح، به صورت کمی و کیفی

۸- ارتقای سطح آموزش، تحقیقات، فناوری در بخش دفاع و گسترش همکاریها با مراکز علمی

دانشگاهی داخلی و خارجی

۹- حضور و استقرار متناسب با تهدیدها در حوزه‌های آبی کشور (خلیج فارس، دریای عمان و

دریای خزر)

۱۰- ارتقای منزلت اجتماعی و معیشت کارکنان نیروهای مسلح

۱۱- رعایت اصول پدافند غیر عامل در طراحی و اجرای طرحهای حساس و مهم و یا در دست

مطالعه و نیز تأسیسات زیربنایی و ساختمانهای حساس و شریانهای اصلی و حیاتی کشور و

آموزش عمومی مردم توسط دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، به منظور

پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیر طبیعی

آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده ظرف مدت دو ماه از تصویب این قانون، توسط سازمان مدیریت و

برنامه‌ریزی کشور و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

◀ ماده ۱۲۵

به وزارت کشور اجازه داده می‌شود، از طریق نیروی انتظامی نسبت به اعطای مجوز فعالیت به

متقاضیان تشکیل مؤسسات غیر دولتی خدمات حفاظتی و مراقبتی و واگذاری بخشی از خدمات انتظامی

و حفاظتی به مؤسسات مذکور با حفظ کنترل و نظارت دقیق بر اساس آیین‌نامه اجرایی، که به پیشنهاد

وزارت کشور و تأیید فرمانده کل قوا به تصویب شورای امنیت کشور می‌رسد اقدام نماید.

◀ ماده ۱۲۶

به منظور بهینه کردن استفاده از فناوریها در امور امنیتی و انتظامی شورای امنیت کشور موظف است،

با همکاری دستگاههای ذی‌ربط، نسبت به سیاست‌گذاری و استانداردسازی سامانه حفاظتی و امنیتی مورد

نیاز سازمانها، ادارات، نهادها و وزارتخانه‌ها، اقدام نماید.

۱۲۷ ماده

به منظور ایجاد هماهنگی و تبادل اطلاعات بین دستگاههای ذی ربط:

الف- وزارت اطلاعات موظف است، در سال ۱۳۸۴ برنامه جامع تبادل اطلاعات و همکاری امنیتی با سرویسهای امنیتی سایر کشورها را در چارچوب منافع ملی و اصول سیاستهای خارجی کشور تدوین و پس از تأیید رئیس جمهور اجرا نماید.

ب- به منظور ساماندهی، انسجام و استفاده از ظرفیتهای جامعه اطلاعاتی کشور، وزارت اطلاعات مکلف است متناسب با وظایف و اختیارات مصرح در قانون تاسیس و تمرکز اطلاعات و سیاستها و خط مشیهای فرماندهی کل قوا، طرح اصلاح ساختار جامع اطلاعاتی را تدوین و ماحصل آن را جهت طی تشریفات قانونی به هیئت وزیران ارائه نماید.

ج- به وزارت اطلاعات اجازه داده می شود در کشف مفاسد کلان اقتصادی و سرقت میراث فرهنگی اقدامات لازم را به عمل آورد.

۱۲۸ ماده

نظر به اهمیت جایگاه امنیت ملی در رشد و توسعه همه جانبه کشور و به منظور تدوین طرح جامع در این خصوص با بهره گیری کارآمد از مطالعات و تحقیقات مربوط به آن، دولت موظف است با استفاده از ظرفیتهای دستگاه مربوطه نسبت به تهیه طرح جامع امنیت ملی با مسئولیت وزارت اطلاعات و با همکاری وزارتخانه های دفاع و پشتیبانی نیروی مسلح، کشور، امور خارجی، دادگستری و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اقدام و نتیجه آن را جهت طی تشریفات قانونی به هیئت وزیران ارائه نماید.

۱۲۹ ماده

به منظور به کارگیری جوانان در سازندگی و فعالیتهای اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شهرداریها، دهیاریها، جمعیت هلال احمر و سایر دستگاههای ذی ربط مجازند در اجرای طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای و خدمات اجتماعی خود، از ظرفیت جوانان کشور

اعم از تشکلهای غیردولتی جوانان و نیروی مقاومت بسیج استفاده نمایند. آیین‌نامه اجرایی این بند، به پیشنهاد مشترک وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و سازمان ملی جوانان به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱۳۰ ماده ۴۴

وزارت امور خارجه مکلف است، به منظور پیشبرد سیاست خارجی کشور و در چارچوب حفظ و توسعه منافع ملی اقدامهای ذیل را به عمل آورد:

الف- توسعه و تقویت روشها و زمینه‌های ارتباط و مراوده با ایرانیان مقیم خارج از کشور به منظور حفظ هویت ملی و اسلامی و بهره‌گیری از سرمایه‌های مادی، معنوی و علمی آنان در چارچوب مصوبات شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور

ب- تنظیم و اعطای کمکهای توسعه‌ای رسمی به کشورهای هدف به منظور ایجاد بازار برای کالاهای ایرانی و صدور خدمات فنی و مهندسی در چارچوب قوانین بودجه‌های سالانه

ج- تسهیل و ارائه بهتر خدمات کنسولی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات به منظور افزایش رضایتمندی و تکریم ارباب رجوع

د- هماهنگی بخشهای بین‌المللی کلیه دستگاههای اجرایی به منظور پیشبرد اهداف سیاست خارجی کشور در چارچوب آیین‌نامه‌ای که به همین منظور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱۳۱ ماده ۴۴

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است بر اساس نظر ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به تهیه و اجرای طرح جامع نحوه استقرار نیروهای مسلح در سطح کشور متناسب با اندازه و نوع تهدیدات و شرایط زیست‌محیطی، به منظور رعایت پراکندگی در استقرار تأسیسات حساس و حیاتی و صنایع دفاعی از شهرهای بزرگ به ویژه تهران اقدام و به تصویب فرماندهی معظم کل قوا برساند.

دولت مکلف است نسبت به تأمین و واگذاری تسهیلات اعتباری، بانکی، زمین، تغییر کاربری و ایجاد حریم جهت تأسیسات مورد نیاز اقدامات لازم را به عمل آورد. اعتبارات دریافتی از منابع بانکی از محل فروش اماکن منتقل شده بازپرداخت می‌شود.

◀ ماده ۱۳۲

مواد (۱۷۱)، (۱۷۵) الی (۱۸۱) و (۱۸۳) الی (۱۸۶) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تنفیذ می‌گردد.^۱

فصل یازدهم

توسعه امور قضایی

◀ ماده ۱۳۳

قوه قضائیه موظف است، لوايح ذیل را تهیه و به تصویب مراجع ذیصلاح برساند:

الف- لایحه "جرم‌زدایی از قوانین کیفری"، به منظور جلوگیری از آثار سوء ناشی از جرم‌انگاری در مورد تخلفات کم اهمیت، کاهش هزینه‌های نظام عدالت کیفری و جلوگیری از گسترش بی‌رویه قلمرو حقوق جزا و تضییع حقوق و آزادیهای عمومی

ب- لایحه "جایگزینهای مجازات حبس"، به منظور بهره‌گیری از روشهای نوین اصلاح و تربیت مجرمان در جامعه و همچنین ایجاد تناسب بیشتر میان جرم و مجازات و شخصیت مجرم را تهیه و ارائه نماید.

ج- لایحه "حمایت از حقوق شهود و متهمان"

د- لایحه "حمایت از بزه‌دیدگان اجتماعی"

ه- لایحه "حفظ و ارتقای حقوق شهروندی و حمایت از حریم خصوصی افراد، در راستای اجرای اصل بیستم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران"

و- لایحه "تعریف جرم سیاسی و تفکیک آن از سایر جرایم"

ز- نسبت به موارد ذیل اقدام نماید:

۱- استقرار نظام قضایی سریع، دقیق، بالسویه در دسترس، ارزان، قابل پیش‌بینی قانونی، منصفانه

و قاطع

۲- پایه‌گذاری و تضمین بنیادهای حقوق مالکیت خصوصی و معنوی، در قلمرو قضایی

۳- رفع هرگونه تبعیض جنسیتی، قومی و گروهی، در قلمرو حقوقی و قضایی

- ۴- تمهید ساز و کارهای لازم برای پیشگیری از وقوع جرم، بر اساس اصل ۱۵۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۵- طراحی و استقرار نظام جامع اطلاعات MIS، عملیات و مدیریت قضایی به منظور سرعت بخشیدن به عملیات و مدیریت کارآمد، اصلاح فرایندها و بهبود روشهای انجام امور قضایی، تا پایان برنامه چهارم
- ۶- فراهم نمودن زمینه تشکیل نهادهای داوری غیر دولتی
- ۷- به منظور اجرای اصل ۳۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و نیز به منظور تأمین و حفظ حقوق عامه و گسترش خدمات حقوقی هر یک از اصحاب دعوی حق انتخاب، معرفی و حضور وکیل، در تمامی مراحل دادرسی اعم از تحقیقات، رسیدگی و اجرای احکام قضایی را دارند.

۱۳۴ ماده ۴۴

به قوه قضائیه اجازه داده می‌شود:

الف- بر اساس آیین‌نامه‌ای که توسط وزیر دادگستری با همکاری دادستانی کل کشور و سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تأیید رئیس قوه قضائیه می‌رسد، اسناد و اوراق پرونده‌های قضایی که نگهداری سوابق آنها ضروری می‌باشد را با استفاده از فناوریهای اطلاعاتی روز، به اسناد الکترونیکی تبدیل و سپس نسبت به امحای آنها اقدام نماید مشروط بر آنکه حداقل سی سال از مدت بایگانی قطعی آنها گذشته باشد. اطلاعات و اسناد تبدیلی در کلیه مراجع قضایی و اداری سندیت داشته و قابل استناد خواهد بود.

اصل پرونده‌های مهم و ملی که جنبه سندیت تاریخی دارد، توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران حفظ و نگهداری خواهد شد.

ب- به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور اجازه داده می‌شود اقدامات و ارائه خدمات را در قسمتهای مختلف به صورت رایانه‌ای انجام دهد. اصل کتابت در تنظیم اظهارنامه، صورت مجلس تحدید حدود و دفتر املاک و اسناد رسمی باید رعایت گردد.

◀ ماده ۱۳۵

سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف است، به منظور بهبود وضعیت زندانها و ایجاد محیط بازپروری مناسب و اصلاح و تربیت زندانیان با هدف بازگشت آنان به زندگی سالم اجتماعی و کاهش بازگشت مجدد به جرم توسط زندانیان آزاد شده نسبت به انجام موارد ذیل اقدام نماید:

الف- بهینه‌سازی فضاهای فیزیکی با اولویت توسعه کانونهای اصلاح و تربیت

ب- حمایت از خانواده زندانیان و معدومین از طریق سازمانها و نهادهای خیریه مردمی و غیردولتی و انجمنهای حمایت از زندانیان

ج- اتخاذ ساز و کارهای لازم جهت حذف سابقه کیفری زندانیان اصلاح شده

◀ ماده ۱۳۶ (اصلاح شده ماده ۱۴۰ قانون برنامه سوم)

به منظور صدور سند مالکیت املاک واقع در بافت مسکونی روستاها، وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) موظف است به نمایندگی از طرف روستائیان طی مدت برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه روستاهای دارای شورای اسلامی و مراکز دهستانها نقشه تفکیکی وضع موجود روستاها را تهیه و به اداره ثبت اسناد و املاک ارسال نماید. نقشه‌های تفکیکی تهیه شده نیاز به تأیید سایر مراجع دولتی ندارد و ادارات ثبت اسناد و املاک بر اساس آن به شرح زیر اقدام می‌نمایند:

۱- در صورتی که محدوده مورد عمل قبلاً تحدید حدود شده باشد، پس از کنترل نقشه و تطبیق آن با محل با توجه به مدارک متصرفین صورتجلسه تفکیکی حاوی حدود قطعات و مشخصات متصرفین توسط نماینده و نقشه‌بردار ثبت تنظیم و به امضای نماینده بنیاد مسکن و شورای اسلامی

روستا می‌رسد تا بر اساس آن به نام متصرفینی که دارای مدارک دال بر مالکیت می‌باشند سند مالکیت صادر و تسلیم گردد.

۲- در صورتی که متصرف نتواند مدارک دال بر مالکیت ارائه نماید، یا در مالکیت و تصرف اشخاص اختلاف باشد، همچنین در صورتی که محدوده مورد عمل تحدید حدود نشده باشد یا عرصه آن از املاک متعلق به دولت، سازمانها و مؤسسات و نهادهای عمومی یا اوقاف باشد، موضوع در هیئتی مرکب از رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان و رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضاییه مطرح و رأی مقتضی صادر می‌گردد.

هیئت می‌تواند برای رسیدگی به موضوع از خبرگان ثبتی استفاده و با تحقیقات و شهادت شهود رأی خود را صادر نماید. رأی صادره توسط ثبت محل به طرفین ابلاغ می‌شود، در صورت عدم اعتراض ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ رأی، ادارات ثبت اسناد و املاک و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی حسب مورد مکلف به اجرای آن می‌باشند. در صورت وصول اعتراض، معترض به دادگاه هدایت می‌شود. رسیدگی به این اعتراضات در دادگاه خارج از نوبت خواهد بود.

۳- مشمولین این قانون از پرداخت کلیه هزینه‌های ثبتی معاف می‌باشند. نقل و انتقالات بعد از صدور سند مالکیت شامل معافیت نخواهد بود.

۴- نحوه تشکیل جلسات و اختیارات هیئتها و نحوه انتخاب کارشناسان و خبرگان ثبتی و چگونگی تهیه نقشه تفکیکی و میزان مبالغ دریافتی و هزینه نمودن آنها مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) حداکثر ظرف دو ماه تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۵- خانواده‌های تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه عوارض و مالیات و هرگونه هزینه دیگر معاف می‌باشد.

◀ ماده ۱۳۷

ماده (۱۸۹) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد^۱.

بخش ششم

نوسازی دولت

و ارتقای اثربخشی حاکمیت

فصل دوازدهم

نوسازی دولت و ارتقای اثربخشی حاکمیت

◀ ماده ۱۳۸

نقش و وظایف دولت، در حوزه‌های "امور حاکمیتی"، "امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی"، "امور زیربنایی" و امور "تصدیهای اقتصادی" تعریف و به شرح ذیل تنظیم گردد:

الف - امور حاکمیتی

امور حاکمیتی دولت، که تحقق آن موجب اقتدار حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه می‌گردد عبارتند از:

- ۱- سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخشهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۲- برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و باز توزیع درآمد
- ۳- ایجاد فضای سالم، برای رقابت و جلوگیری از انحصار و تضییع حقوق مردم
- ۴- فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم، برای رشد و توسعه کشور و رفع فقر و بیکاری
- ۵- قانونگذاری، امور ثبتی، استقرار نظم و امنیت و اداره امور قضایی
- ۶- حفظ تمامیت ارضی کشور و ایجاد آمادگی دفاعی ملی
- ۷- صیانت از هویت ایرانی، اسلامی
- ۸- اداره امور داخلی، مالیه عمومی، تنظیم روابط کار و روابط خارجی
- ۹- حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی
- ۱۰- علوم و تحقیقات بنیادی، آمار و اطلاعات ملی
- ۱۱- پیشگیری از بیماری‌های واگیر، مقابله و کاهش اثرات حوادث طبیعی و بحران‌های پیچیده

ب- امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی

آن دسته از وظایفی است که، منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد می‌گردد، از قبیل: آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، علوم و تحقیقات، بهداشت و درمان، تربیت بدنی و ورزش، اطلاعات و ارتباطات جمعی و امور فرهنگی، هنری و تبلیغات دینی

ج- امور زیربنایی

آن دسته از طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که، موجب تقویت زیرساختهای اقتصادی و تولیدی کشور می‌گردد، نظیر طرحهای آب و خاک، عمران شهری و روستایی و شبکه‌های انرژی‌رسانی، ارتباطات و حمل و نقل

د- امور تصدیهای اقتصادی

آن دسته از وظایفی است که دولت، متصدی اداره و بهره‌برداری از اموال جامعه است و مانند اشخاص حقیقی و حقوقی در حقوق خصوصی عمل می‌کند، نظیر تصدی در امور صنعتی، کشاورزی، حمل و نقل و بازرگانی و بهره‌برداری از طرحهای مندرج در بند (ج) این ماده

۱۳۹ ماده ۴۴

به منظور ایجاد زمینه مناسب برای رشد و توسعه کشور، افزایش کارایی و بهره‌وری دستگاههای اجرایی، تقویت امور حاکمیتی دولت و توسعه مشارکت مردم در امور کشور، نحوه اجرای وظایف مذکور در ماده (۱۳۸) این قانون به طریق ذیل پالایش و اصلاح می‌گردد:

الف- امور حاکمیتی دولت، توسط دستگاههای دولتی و عندالزوم با جلب مشارکت مردم انجام می‌گردد و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط در ابعاد منابع انسانی، فناوری انجام کار، تجهیزات و تخصیص منابع، تقویت و توسعه کیفی خواهند یافت.

ب- وظایف امور تصدیهای اجتماعی، فرهنگی و خدماتی دولت با رعایت اصول بیست و نهم (۲۹) و سی‌ام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با استفاده از شیوه‌های ذیل انجام می‌گردد:

- ۱- اعمال حمایت‌های لازم برای توسعه بخش غیردولتی مجری این وظایف
 - ۲- خرید خدمات از بخش غیردولتی
 - ۳- مشارکت با بخش غیردولتی از طریق اجاره و واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی
 - ۴- واگذاری مدیریت واحدهای دولتی به بخش غیردولتی، با پرداخت تمام یا بخشی از هزینه سرانه خدمات
 - ۵- ایجاد و اداره واحدهای دولتی با رویکرد هدفمند و نتیجه‌گرا (مطابق ماده ۱۴۷ این قانون) با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در مناطقی که هیچ کدام از حالت‌های فوق‌الذکر امکان‌پذیر نباشد.
- ج- وظایف زیربنایی دولت با مدیریت، حمایت و نظارت دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی توسط بخش غیر دولتی انجام خواهد شد.
- د- وظایف مربوط به تصدی‌های اقتصادی دولت با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به بخش غیر دولتی واگذار می‌گردد. دولت در این بخش نسبت به تنظیم مقررات برای جلوگیری از ایجاد انحصار، تضییع حقوق تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، ایجاد فضای سالم رقابت، رشد توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری و نظایر آن اقدام خواهد نمود.
- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

◀ ماده ۱۴۰

الف- دولت مکلف است، تشکیلات کلان دستگاه‌های اجرایی و وزارتخانه‌ها را، متناسب با سیاست‌ها و احکام این برنامه و تجربه سایر کشورها، جهت برطرف کردن اثربخشی ناقص، تعارض‌های دستگاهی و غیر کارآمدی و عدم جامعیت، عدم کفایت، تمرکز امور، موازی‌کاری‌ها و همچنین بهره‌گیری همه جانبه از فناوری‌های نوین و روش‌های کارآمد، با هدف نو سازی، متناسب‌سازی، ادغام و تجدید ساختار به صورت یک منظومه منسجم، کارآمد، فراگیر و با کفایت، اثربخش و غیر متمرکز

طراحی نماید و لایحه ذی ربط را شش ماه پس از تصویب این قانون به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند، به طوری که امکان اجرای آن از ابتدای سال دوم برنامه چهارم میسر باشد.

ب- آن دسته از تصدیهای قابل واگذاری دستگاههای دولتی، در امور توسعه و عمران شهر و روستا، با تصویب شورای عالی اداری همراه با منابع مالی ذی ربط به شهرداریها و دهیاریها واگذار می شود.

۱۴۱ ماده

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است با همکاری دستگاههای ذی ربط به منظور اصلاح نظام بودجه ریزی از روش موجود به روش هدفمند و عملیاتی و به صورت قیمت تمام شده خدمات، اقدامات ذیل را حداکثر تا پایان سال دوم برنامه چهارم انجام دهد:

- الف- شناسایی و احصاء فعالیت و خدماتی که دستگاههای اجرایی ارائه می نمایند.
- ب- تعیین قیمت تمام شده فعالیتها و خدمات، متناسب با کیفیت و محل جغرافیایی مشخص.
- ج- تنظیم لایحه بودجه سالانه بر اساس حجم فعالیتها و خدمات و قیمت تمام شده آن.
- د- تخصیص اعتبارات بر اساس عملکرد و نتایج حاصل از فعالیتها و متناسب با قیمت تمام شده آن.
- تبصره ۱-** به منظور تحقق رویکرد فوق و همچنین تسریع در تغییر نظام بودجه ریزی کشور و تقویت نظام برنامه ریزی و نظارت، سازمان مذکور موظف است ضمن اصلاح ساختار سازمان، مدیریت نیروی انسانی، روشها و فناوری اداری خود، ترتیبی اتخاذ نماید تا با سازمانی کوچک، منعطف، کارآ و اثربخش و به کارگیری نخبگان و اندیشمندان امکان انجام وظایف محوله به طور مطلوب و بهینه فراهم گردد.

تبصره ۲- سازمان فوق الذکر و وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به تهیه لوایح لازم برای اصلاح قوانین و مقررات مالی، اداری و استخدامی و بودجه ریزی کشور اقدام نماید به نحوی که نظام موجود تبدیل به نظام کنترل نتیجه و محصول گردد.

هـ - آیین نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می رسد.

◀ ماده ۱۴۲

به منظور اصلاح ساختار و تشکیلات دستگاههای اجرایی، اقدامهای ذیل انجام می‌گردد:

الف- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است تا پایان برنامه چهارم حداقل بیست درصد (۲۰٪) از تعداد سازمانها، نهادها، مؤسسات و شرکتهای و نظایر آن را از طریق حذف و یا واگذاری آن به سایر بخشها و تجدید ساختار و انحلال دستگاههای غیر ضرور با تأیید شورای عالی اداری کشور کاهش دهد.

ب- ممنوعیت ایجاد وزارتخانه، مؤسسه دولتی، نهاد عمومی غیر دولتی، شرکت دولتی و دستگاههایی با عناوین مشابه، مگر در موارد استثنا با تأیید هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی

ج- ادغام کلیه واحدهای سازمانی هر وزارتخانه (به استثنای شرکتهای دولتی) در سطح استان، شهرستان، بخش و ... در یک واحد سازمانی، به طوری که واحدهای مربوطه در مرکز عهده‌دار راهبری و انجام امور ستادی آنها باشند. سطح سازمانی واحدهای موضوع این بند و موارد استثنا، با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای عالی اداری می‌رسد.

د- بازنگری و تجدید ساختار داخلی دستگاههای اجرایی، بر اساس ضوابطی که به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. در صورتی که با اصلاح تشکیلات، پستهای دارای شاغلین رسمی حذف گردند، اینگونه پستها صرفاً تا خروج طبیعی مستخدمین ذی‌ربط پایدار خواهد بود.

ه- کلیه واحدهای استانی، شهرستانی و ... دستگاههای اجرایی موظف‌اند، ضمن اقدام لازم در خصوص بازنگری و تجدید ساختار سازمانی خود، پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان اصلاحات لازم را به مورد اجرا گذارند و نیروهای مازاد را به سایر واحدهای مستقر در همان محل منتقل نمایند.

و- نصاب جمعیت برای تشکیل شهرستان، شهر و بخش با رویکرد عدم توسعه سطوح تقسیمات کشوری در سال اول برنامه چهارم توسط هیئت وزیران تعیین خواهد شد.

◀ ماده ۱۴۳

به دولت اجازه داده می‌شود، به منظور توسعه بخش خصوصی و تعاونی و جلب مشارکت تشکلهای غیردولتی و سایر بخشهای جامعه مدنی در اداره امور کشور و افزایش کارآمدی مدیریت دولتی، در مواجهه با چالشها و استفاده از فرصتها و منابع ملی، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- کمک به ایجاد و توسعه و قانونمندی نهادهای غیردولتی لازم برای توسعه کارآفرینی، ترویج فرهنگ خدمت، توسعه سلامت و شفافیت اداری و حفاظت از محیط زیست و ارتقای استانداردهای زیست‌محیطی و سلامت مردم، بر مبنای هدف‌محوری و مسئولیت‌پذیری

ب- تشکیل واحد سازمانی مناسب، برای تقویت و حمایت از بخش غیر دولتی، در زمینه‌های نهادسازی، آموزش، ایجاد تسهیلات، توجیه و رفع موانع اداری در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل دولتی از محل پستهای سازمانی موجود

ج- انتخاب یکی از شهرستانهای کشور و یک دستگاه اجرایی بدون رعایت قوانین و مقررات اداری و استخدامی و مالی مورد عمل، برای اجرای کامل احکام، سیاستها و جهت‌گیری‌های مذکور در این فصل در آن شهر و دستگاه و استفاده از نتایج آن در اصلاح قوانین و مقررات مربوطه و تعمیم آن به سایر نقاط کشور و دستگاهها

ضوابط مربوط به این بند به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای عالی اداری خواهد رسید.

◀ ماده ۱۴۴

دولت موظف است، به منظور استقرار نظام شایسته‌گرایی و ایجاد ثبات در خدمات مدیران، اقدامهای ذیل را انجام دهد:

الف- مشاغل مدیریتی را در دو بخش سیاسی و حرفه‌ای، تعریف و طبقه‌بندی نماید.

- ب- در انتخاب و انتصاب افراد، به پستهای حرفه‌ای، شرایط تخصصی لازم را تعیین نماید تا افراد از مسیر ارتقای شغلی به مراتب بالاتر ارتقا یابند. در مواردی که از این طریق امکان انتخاب وجود نداشته باشد، با انجام ارزیابی‌های مدیریتی و تخصصی لازم، انتخاب صورت پذیرد.
- ج- در خصوص عزل و نصب پستهای مدیریتی سیاسی، اختیارات لازم به مقامات منصوب کننده داده شود.
- د- دوره خدمات در پستهای مدیریتی (حرفه‌ای) چهار ساله می‌باشد، که امکان تمدید آن نیز وجود خواهد داشت.

◀ ماده ۱۴۵

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون موظفاند، به منظور افزایش پاسخگویی دستگاههای اجرایی در مقابل مردم، با استفاده از فناوریهای نوین اداری و بازنگاری و مهندسی فرایندها و روشها و رشد شاخصهای مربوط به مشتری مداری و آموزش اداری مردم و توسعه فرهنگ مدیریت و ارزیابی عملکرد و راهکارهای لازم برای جلوگیری از مفاسد اداری، سطح کیفی خدمات خود را افزایش داده و در تدوین ضوابط و مقررات بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌های ذی ربط رضایت و تکریم ارباب رجوع به عنوان یکی از اهداف اصلی و تاثیرگذار در سرنوشت اداری و استخدامی کارکنان ملحوظ نمایند.

◀ ماده ۱۴۶

- به منظور اصلاح و بهبود مدیریت نیروی انسانی بخش دولتی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای اجرایی مذکور در ماده (۱۶۵) این قانون موظفاند اقدامات ذیل را به عمل آورند:
- الف- تجزیه و تحلیل و باز طراحی مشاغل دولتی با رویکرد جذب متخصصین و نخبگان
- ب- به کارگیری نیروی انسانی به هر شکل در دستگاههای فوق‌الذکر در فضای رقابتی و کسب حداقل امتیازات در امتحانات استخدامی ادواری

ج- پیش‌بینی ضوابط و دستورالعمل‌های پرداخت حقوق کارکنان بر اساس تلفیق مناسب نتیجه‌گرایی و بهره‌وری به جای وقت‌مزدی

د- ارتقای سطح کیفی مدیران و سرپرستان با پیش‌بینی ضوابط خاص آموزش و شرایط احراز تصدی آنها و کاهش حداقل بیست درصد (۲۰٪) از پستهای مدیریت و سرپرستی

ه- توسعه آموزش‌های شغلی و تخصصی کوتاه‌مدت برای کارکنان دستگاههای اجرایی و حذف دروهایی که با استفاده از امکانات دولتی و ماموریت منجر به دریافت مدارک دانشگاهی رسمی و یا غیر رسمی می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۱۴۷ ماده ۴۴

کلیه دستگاههای اجرایی موظف‌اند، به منظور افزایش کارایی و بهره‌وری و استقرار نظام کنترل نتیجه و محصول، به جای کنترل مراحل انجام کار و اعطای اختیارات لازم به مدیران برای اداره واحدهای تحت سرپرستی خود به صورت مستقل و هدفمند نمودن تخصیص منابع، بر اساس دستورالعمل مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی، قیمت تمام شده آن دسته از فعالیتها و خدماتی که قابلیت تعیین قیمت تمام شده را دارند (از قبیل واحدهای آموزشی، پژوهشی و بهداشتی، درمانی، خدماتی و اداری)، بر اساس کمیت و کیفیت محل جغرافیایی مشخص و پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور یا استان و با اعطای اختیارات لازم به مدیران ذی‌ربط اجرا نمایند. به دستگاههایی که بر اساس ضوابط این ماده خدمات خود را ارائه می‌نمایند، اجازه داده می‌شود، حسب نیاز نسبت به جابه‌جایی فصول و برنامه‌های اعتبارات هزینه اقدام و مابه‌التفاوت هزینه‌های قبلی فعالیت با قیمت تمام شده را صرف ارتقای کیفی خدمات، تجهیز سازمان و پرداخت پاداش به کارکنان و مدیران واحدهای ذی‌ربط نمایند. اعتباراتی که بر اساس قیمت تمام شده در اختیار واحدها قرار می‌گیرد، کمک تلقی شده و پس از پرداخت به هزینه قطعی منظور می‌گردد.

« ماده ۱۴۸

به منظور کاهش حجم تصدیها و افزایش مشارکت مردم در اداره امور کشور و کوچک سازی دولت، اقدامهای ذیل انجام می شود:

الف - توسعه فعالیتهای اجتماعی، فرهنگی، تولیدی و خدماتی، صرفاً از طریق روشهای مذکور در بند "ب" ماده (۱۳۹) انجام گردد.

ب - کاهش سالانه حداقل سه درصد (۳٪) از تصدیهای اجتماعی، فرهنگی، تولیدی، خدماتی و نظایر آن توسط دستگاههای اجرایی با استفاده از روشهای مذکور در اجزای «۱» و «۲» و «۳» و «۴» بند "ب" ماده (۱۳۹) و اختصاص بخشی از منابع مربوط برای توسعه بخشهای غیر دولتی

ج - ممنوعیت شروع هر نوع طرح و پروژه تملک داراییهای سرمایه ای در سطوح ملی و استانی به استثنای موارد مربوط، به امور حاکمیتی و زیربنایی و مواردی که، با تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، استفاده از شیوههای مذکور در اجزای ۱، ۲ و ۳ بند "ب" ماده (۱۳۹) امکانپذیر نباشد، اعتبارات طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای فصول مربوط به صورت وجوه اداره شده برای توسعه بخش غیر دولتی در همان فصل اختصاص خواهد یافت.

د - مشارکت و سرمایه گذاریهای جدید شرکتهای دولتی در سایر شرکتهای سازمانها و تفکیک و تکثیر آنها، در قالب شرکتهای موسوم به نسل دوم و نظایر آن، ممنوع می باشد.

هـ - تعیین اهداف کمی برنامه خصوصی سازی شرکتهای دولتی و سقف اعتبارات آنها، در قوانین بودجه سالانه، به نحوی که نسبت اعتبارات شرکتهای دولتی و بودجه کل کشور به تولید ناخالص داخلی هر ساله حداقل دو درصد (۲٪) کاهش یابد.

-و

۱- در پایان برنامه چهارم تعداد کل کارکنان دولت از تعداد آن در آغاز برنامه به میزان پنج درصد (۵٪) کاهش یابد.

۲- مجموع استخدامهای جدید در بخشهای دولتی در چارچوب جدول شماره (۹) این قانون، از پنجاه درصد (۵۰٪) کل تعداد کارکنانی که از خدمت خارج می شوند تجاوز نکند.

ز- ممنوعیت ایجاد، اداره هر گونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، درمانی، فضاهای ورزشی و تفریحی و نظایر آن، توسط دستگاههای موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، کلیه دستگاههای اجرایی موظفاند، این نوع تأسیسات و خدمات یا بهره‌برداری از آنها را حداکثر تا پایان سال سوم برنامه چهارم، به بخش غیر دولتی واگذار نمایند. موارد مستثنا با پیشنهاد دستگاه اجرایی مربوط و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیئت وزیران بلامانع است.

ح- کلیه خدماتی که در حال حاضر توسط دستگاههای موضوع ماده ۱۶۵ این قانون، برای کارکنان خود در زمینه‌های مختلف نظیر سرویس رفت و آمد، سلف‌سرویس، تعاونیه‌های مصرف، امور ورزش کارکنان، مهد کودک و موارد مشابه به صورت امانی و یا خرید خدمات صورت می‌گیرد، از سال سوم برنامه با پرداخت یارانه مستقیم انجام خواهد شد و کلیه واحدهای اداری ذی‌ربط منحل گردیده و کارکنان رسمی آنها به واحدهای نیازمند دیگر منتقل می‌شوند.

ط- وزارت آموزش و پرورش و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای می‌توانند برای اجرای بند "ب" ماده (۱۳۹) با کادر آموزشی خود مشروط بر اینکه از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند، به روش مذکور در این بند عقد قرارداد نمایند. سوابق خدمت این گونه مستخدمین با پرداخت کسور بازنشستگی در صندوق ذی‌ربط مستخدم منظور خواهد شد.

هزینه سرانه مدارس که به روشهای مذکور در اجزای «۲» و «۳» و «۴» بند "ب" ماده (۱۳۹) توسط بخش غیر دولتی اداره می‌گردند، متناسب با ویژگیهای هر بند و توانمندیهای مناطق توسط دولت تأمین و پرداخت می‌شود.

ی- صدور مجوز استخدام هر یک از وزارتخانه‌ها و سازمانهای مستقل، در چارچوب جدول شماره (۹)

پیوست این قانون، بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیئت وزیران

ک - آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

◀ ماده ۱۴۹

به منظور متناسب سازی تعداد کارکنان هر دستگاه با اهداف و مأموریت اصلی آن و تطبیق نحوه انجام وظایف دستگاههای اجرایی با سیاستها و احکام بخش توسعه مدیریت دولت، اقدامهای ذیل به عمل خواهد آمد:

الف- در سال اول برنامه چهارم، سقف تعداد پرسنل هر کدام از دستگاههای اجرایی و برنامه زمانبندی شده، تحقق آن مشترکاً توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و دستگاه ذی ربط تهیه و به تصویب شورای عالی اداری می رسد.

ب- انتقال کارکنان رسمی یا ثابت مازاد دستگاههای اجرایی در سطح یک شهرستان بدون موافقت مستخدم با توافق دستگاههای ذی ربط، انتقال به سایر شهرستانها با موافقت مستخدم باید صورت گیرد.

ج- دستورالعمل های اجرایی این ماده، شامل امتیازات، تشویقات، ممنوعیتها و سایر موارد توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

د- بار مالی اجرای این ماده، از محل فروش اموال منقول و غیر منقول دستگاههای اجرایی و اعتبارات پیش بینی شده در بودجه عمومی تأمین می گردد.

◀ ماده ۱۵۰

به منظور تقویت صندوقهای بازنشستگی و سهولت جابه جایی کارکنان اقدامهای ذیل به عمل می آید:

الف- به کارکنان مشمول صندوقهای بازنشستگی اجازه داده می شود در صورتی که باز خرید خدمت شوند و یا به دستگاههای دیگر منتقل شوند و یا با استفاده از مرخصی بدون حقوق (بدون محدودیت زمان) در بخش غیردولتی اشتغال یابند کماکان مشمول صندوق بازنشستگی خود باشند.

ب- مستخدمین پیمانی دستگاههای مشمول صندوق بازنشستگی کشوری می توانند از نظر مزایای تأمین اجتماعی مشمول صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان بیمه خدمات درمانی گردند.

۱۵۱ ماده

موارد زیر به وظایف و اختیارات شورای عالی اداری اضافه می‌شود:

- ۱- اتخاذ تصمیم در مورد کارکنان مازاد دستگاههای اجرایی
- ۲- تنظیم ضوابط و مقررات، برای سالم‌سازی ادارات
- ۳- تبیین نقش و اندازه دولت و اتخاذ ضوابط و سیاستهای مناسب، برای کوچک‌سازی دولت
- ۴- اصلاح نظام تصمیم‌گیری کشور، به نحوی که ضمن ارتقای کیفی و کوتاه نمودن مراحل آن، مراجع و نهادهای تصمیم‌گیرنده موازی و غیر ضرور حذف شوند.
- ۵- اصلاح نظام مدیریت شرکتهای دولتی

تبصره- تصمیمات شورای عالی اداری برای کلیه دستگاههای اجرایی موضوع بند "۱۱" ماده (۲) "قانون برنامه و بودجه کشور مصوب سال ۱۳۵۱/۱۲/۱۵" لازم‌الاجراست.

۱۵۲ ماده

کارکنان دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۱۶۵) این قانون و واحدهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) از سهام، دارایی و یا مالکیت آنها از ابتدای برنامه سوم به بخش غیردولتی واگذار شده و می‌شود، بر اساس آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد از نظر رابطه استخدامی، پاداش پایان خدمت و سایر موارد تعیین تکلیف می‌گردند.

تبصره- این گونه کارکنان که رابطه استخدامی آنها با دستگاه اجرایی ذی‌ربط قطع می‌گردد می‌توانند با حفظ سوابق استخدامی همچنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

◀ ماده ۱۵۳

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است، به منظور تقویت نظم و انضباط اداری و مالی در نظام اداره امور کشور و صرفه جویی در اعتبارات هزینه ای دولت، نسبت به تدوین ضوابط مربوطه اقدام تا پس از تصویب هیئت وزیران، توسط دستگاههای اجرایی به مورد اجرا گذاشته شود.

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مکلف است، با تدوین شاخصهایی نحوه اجرای ضوابط مذکور را در دستگاههای اجرایی مورد ارزیابی قرار داده و هر ساله گزارش آن را به هیئت وزیران تقدیم نماید.

◀ ماده ۱۵۴

دولت موظف است، حقوق کلیه کارکنان و بازنشستگان دولت را طی برنامه چهارم و در ابتدای هر سال برای تمامی رشته های شغلی، متناسب با نرخ تورم افزایش دهد.

تبصره- به دستگاههای اجرایی اجازه داده می شود تا هفتاد درصد (۷۰٪) اعتباراتی که از محل اصلاح ساختار و کاهش نیروی انسانی صرفه جویی می نمایند را به عنوان فوق العاده کارایی غیر مستمر به کارکنانی که خدمات برجسته انجام می دهند، پرداخت نمایند.

آیین نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

◀ ماده ۱۵۵

وزارتخانه های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و کشور موظف اند در چارچوب تدابیر فرمانده معظم کل نیروهای مسلح، دستورالعملهای لازم برای اجرای احکام این فصل را برای نیروهای نظامی و انتظامی تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران جهت اجرا به واحدهای ذی ربط ابلاغ نمایند.

« ماده ۱۵۶

دولت موظف است، به منظور ساماندهی، استفاده بهینه از امکانات موجود، ارتقای کیفیت ساخت و ساز و نیز لزوم رعایت مقررات، ضوابط و استانداردها در احداث ساختمانهای دولتی و عمومی و همچنین حذف تشکیلات غیرضروری، امور برنامه‌ریزی، مطالعه، طراحی و اجرای ساختمانهای مزبور را در سازمانهای دولتی که بدین منظور و بر اساس قانون تشکیل شده است، متمرکز نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

« ماده ۱۵۷

کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۱۶۵) موظفاند در راستای احکام بخش‌نوسازی دولت و ارتقای اثر بخشی حاکمیت، ضمن اجرای دقیق احکام مربوط و تصمیمات شورای عالی اداری و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های ذی‌ربط گزارش عملکرد خود را هر شش ماه یکبار به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نمایند و این سازمان با رتبه‌بندی میزان موفقیت دستگاه‌ها نتیجه را برای هیئت وزیران و کمیسیون‌های مربوط مجلس شورای اسلامی گزارش نمایند.

« ماده ۱۵۸

مواد (۱)، (۹۰) و (۱۲۳) "قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و اصلاحیه‌های آن" برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تنفیذ می‌گردد.^۱

فصل سیزدهم

سامان عملیات اجرایی برنامه

◀ ماده ۱۵۹

کلیه عملیات اجرایی، طرحهای تملک داراییهای سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری که در سالهای برنامه چهارم بر مبنای اسناد ملی توسعه بخشی، اسناد ملی توسعه استانی و اسناد ملی توسعه ویژه، با خصوصیات ذیل و بر مبنای این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، سازماندهی و اجرا می‌شود:

الف- سند ملی توسعه بخش، سندی راهبردی است که با توجه به قابلیت‌ها، امکانات، محدودیت‌ها و مسائل اساسی، جهت‌گیری‌های اصلی، هدفهای کمی و کیفی بلندمدت و میان‌مدت، فعالیتهای محوری و سیاستهای فضایی و منطقه‌ای و همچنین اقدامهای مهم محوری و فعالیتهای اولویت‌دار توسعه بخش را تبیین می‌نماید. اسناد ملی توسعه امور بخشی به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط، تهیه می‌شود.

ب- سند توسعه استان، سندی راهبردی است که با توجه به قابلیت‌ها، محدودیت‌ها و تنگناهای توسعه استان، اصلی‌ترین جهت‌گیریها در زمینه جمعیت و نیروی انسانی، منابع طبیعی، زیربناها و فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و هدفهای کمی و کیفی بلندمدت و میان‌مدت توسعه استان را در چارچوب راهبردهای کلان برنامه چهارم و سند ملی آمایش سرزمین و طرحهای توسعه و عمران و اسناد ملی توسعه بخشی تبیین می‌نماید.

ج- سند ملی توسعه ویژه (فرا بخشی)، مجموعه‌ای از چند طرح و فعالیت با پوشش فراگیر برای مناطق و بخشهای مختلف مانند قلمرو تأمین اجتماعی، فقرزدایی و اشتغال موضوعیت یافته و تنظیم می‌شود. زمان‌بندی، اولویتهای زمانی، موضوعی (بخشهای مختلف) و مکانی (استانهای مختلف) اجرای طرحها و پروژههای آن در این سند مشخص می‌شود.

د- اقدامها و عملیاتی که، در جهت تحقق هدفهای پیش‌بینی شده در اسناد توسعه بخشی، استانی و ویژه (فرا بخشی) ضرورت اجرا می‌یابند، در لایحه بودجه سالانه کل کشور درج و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

ه- کلیه دستگاههای اجرایی ملی کشور موظف‌اند، برنامه اجرایی و عملیاتی خود را در قالب اسناد ملی توسعه در چارچوب ضوابط فوق با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و پس از تصویب در هیئت وزیران به مرحله اجرا درآورند. بودجه سنواتی این دستگاهها بر اساس اسناد فوق تنظیم می‌شود.

و- کلیه دستگاههای اجرایی استانی موظف‌اند، برنامه اجرایی و عملیاتی خود را در قالب اسناد توسعه استانی در چارچوب ضوابط فوق با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهیه و پس از تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به مرحله اجرا درآورند. بودجه سنواتی دستگاههای استانی بر اساس این اسناد تنظیم می‌شود.

ز- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، نسبت به تلفیق اسناد توسعه بخشی، استانی و ویژه با هماهنگی دستگاههای اجرایی ذی‌ربط اقدام و موارد را به تصویب هیئت وزیران برساند.

فصل چهاردهم

تنفیذ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

◀ ماده ۱۶۰

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۶ برای دوره برنامه چهارم (۱۳۸۸-۱۳۸۴) تمدید می‌گردد.^۱

فصل پانزدهم

نظارت

◀ ماده ۱۶۱

به منظور تقویت و کارآمد کردن نظام بازرسی و نظارت و رفع تداخل میان وظایف نهادهای نظارتی و بازرسی، شورایی عالی مرکب از روسای سه قوه و عضویت روسای سازمانهای بازرسی کل کشور، سازمان حسابرسی دیوان محاسبات، دیوان عدالت اداری و ریاست سازمان مدیریت و برنامه ریزی به نام شورای عالی نظارت کشور تشکیل می گردد. این شورا موظف است ضمن پیش بینی راه کارهای تقویت و کارآمد کردن نظام بازرسی و نظارت و گردش صحیح اطلاعات بین سازمانهای نظارتی وظایف تکراری و موازی سازمان های متولی بازرسی و نظارت را حذف و رویه های اجرائی سازمان های مذکور را هماهنگ نماید. بانک اطلاعات نظارتی زیر نظر دبیرخانه شورای عالی تشکیل می گردد و دبیرخانه شورای عالی در نهاد ریاست جمهوری تشکیل و دبیر آن به پیشنهاد رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و تصویب شورای عالی تعیین و با حکم رئیس جمهور منصوب می شود.

◀ ماده ۱۶۲

به منظور حسن اجرای برنامه چهارم، رئیس جمهور گزارش نظارت و ارزیابی پیشرفت هر سال برنامه را حداکثر تا پایان آذر ماه سال بعد، شامل موارد ذیل به مجلس شورای اسلامی، ارائه نماید:

الف- بررسی عملکرد مواد قانونی برنامه

ب- بررسی عملکرد سیاستهای اجرایی

ج- بررسی عملکرد متغیرهای عمده کلان و بخشی، از جمله تولید و سرمایه گذاری، تجارت خارجی، تراز

پرداختها، بودجه، بخش پولی و تورم، اشتغال و بیکاری

د- پیشرفت عملیات اسناد ملی توسعه بخشی، استانی و ویژه

هـ- ارزیابی نتایج عملکرد و تبیین علل مغایرت با برنامه

و- ارائه پیشنهادهای لازم به منظور بهبود عملکرد برنامه

۱۶۳ ماده ۴۴

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، به منظور ارزیابی میزان پیشرفت کشور در چارچوب موازین برنامه، چشم‌انداز و سیاستهای کلی نظام، شاخصهای مربوط را متناسب با شاخصهای بین‌المللی تنظیم و مقایسه و در تیرماه هر سال نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخصهای مذکور را به همراه نقاط قوت و ضعف و پیشنهادهای مؤثر برای بهبود وضعیت کشور به مقام معظم رهبری، دولت و مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌نماید.

۱۶۴ ماده ۴۴

دولت مکلف است حداکثر تا پایان نیمه اول سال ۱۳۸۴ کلیه آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای اجرایی این قانون را تهیه و به تصویب برساند.

۱۶۵ ماده ۴۴

کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی موضوع ماده (۴) "قانون محاسبات عمومی کشور، مصوب ۱۳۶۶/۶/۱" و سایر شرکتهایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی، به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکتهای و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است، از جمله: شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابع و وابسته به وزارت نفت و شرکتهای تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکتهای تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکتهای تابعه در موارد مربوط، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

◀ ماده ۱۶۶

کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون در طول اجرای آن ملغی الاثر می باشد.

لایحه فوق مشتمل بر یکصد و شصت و شش ماده و چهل و چهار تبصره و نه جدول پیوست در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سیزدهم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

مهدی کروبی

رئیس مجلس شورای اسلامی

بخش هفتم

جداول کمی برنامه چهارم توسعه

جدول شماره ۱- شاخصهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی برنامه چهارم توسعه

اجتماعی				اقتصادی			
۱۳۸۸	۱۳۸۰	۱۳۷۰	نسبت هزینه ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها	رشد متوسط ۱۳۸۴-۸۸	رشد متوسط ۱۳۷۰-۸۰	شاخص	
۱۴/۰	۱۹/۴	۳۳/۴	نسبت هزینه ۲۰٪ به ۲۰٪ پایین خانوارها	۸	۳/۹	رشد تولید ناخالص داخلی (٪)	
۵/۵	۱۰/۰	۱۴/۲	ضریب جینی	۶/۶	۲/۴	رشد تولید ناخالص داخلی سرانه (٪)	
-۰/۳۸	-۰/۴۳	-۰/۴۹	شاخص رفاه اجتماعی	۱۲/۲	۴/۳	رشد سرمایه گذاری (٪)	
۸۰۰	۴۲۳	۲۵۱	شاخص توسعه انسانی	۱/۴	۱/۵	رشد جمعیت (٪)	
-۰/۸۲۰	-۰/۷۱۹	-۰/۷۳۶	درصد جمعیت زیر خط فقر نسبی	۳/۵	۱/۳	رشد بهره وری نیروی کار (٪)	
۷	۱۵	-	(۵۰٪ میانه درآمدی)	-۴/۲	۴/۷	رشد جمعیت بیکار (٪)	
۱۷/۰	۳۴/۰	۶۴/۵	میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال (در ۱۰۰۰ نفر)	۱۰/۷	۵/۶	رشد صادرات غیر نفتی (٪)	
۷۳	۶۹/۸	۶۴/۷	امید به زندگی در بدو تولد (سال)	۲۰/۰	۲۷/۳	رشد نقدینگی (٪)	
				۹/۹	۲۳/۰	نرخ تورم (٪)	

فرهنگی، پژوهشی و فناوری				ساختار دولت			
۱۳۸۸	وضع موجود	۱۳۸۸	۱۳۷۰	شاخص	کاهش تعداد کارکنان دولت	افزایش تعداد واحدهای دولتی که به روش قیمت تمام شده اداره می شوند	حجم تصدی های اجتماعی، فرهنگی واگذار شده به بخش غیر دولتی
۰/۴۵	۰/۲۶	۸۴	۷۸	۵٪	کاهش نسبت بودجه کل کشور به تولید ناخالص داخلی	کاهش تعداد پست های مدیریتی و سرپرستی	متوسط زمان تصدی مدیران در پست های مدیریتی
۲/۵	۰/۸۷	۲۰۰۰	۳۳۶	۱۵٪	تعداد ثبت جواز امتیاز علمی (به ازای هر میلیون نفر)	درصد برخورداری دستگاههای دولتی از امکانات اینترنتی	درصد رضایتمندی مراجعه کنندگان از نحوه خدمات ارائه شده
۴	۱	۶	۲	۲۰٪	درصد صادرات کالاهای فناوری پیشرفته به کل صادرات غیر نفتی	متوسط سرانه آموزش مدیران و کارکنان دولت در سال	نسبت بودجه دستگاههای اجرایی که برای توسعه به بخش غیردولتی واگذار میشود
۹۰	۸۵/۵	۵۴/۹	۳۳/۷	۱۰۰٪	درصد یاسوآدان ۶ ساله و بالاتر	تعداد عناوین کتابهای منتشر شده به ۱۰۰ هزار نفر جمعیت	

جدول شماره ۲- تصویر شاخصهای کلان اقتصادی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه

شرح	رشد متوسط سالانه (درصد) ۱۳۷۰-۸۰	به قیمت‌های ثابت ۱۳۸۱				رشد متوسط سالانه (درصد) ۱۳۸۳-۸۸	رشد متوسط سالانه (درصد) ۱۳۸۸-۹۴
		۱۳۸۱	۱۳۸۳	۱۳۸۸	۱۳۹۴		
سرمایه گذاری، رشد و ساختار تولید ملی							
تولید ناخالص داخلی	۳/۹	۹۲۲۲۳۳/۰	۱۰۵۱۰۱۸/۰	۱۵۴۲۲۹/۳	۲۵۳۸۲۲۴/۸	۸/۰	۸/۶
تولید ناخالص داخلی سرانه (هزار ریال)	۲/۴	۱۴۰۴۹/۳	۱۵۵۳۴/۷	۲۱۳۲۲/۸	۳۲۴۷۲/۱	۶/۵	۷/۳
- کشاورزی	۳/۱	۱۰۷۸۹۲/۹	۱۱۹۲۰۵/۳	۱۶۳۵۹۵/۷	۲۲۶۶۶۷/۱	۶/۵	۵/۶
- نفت	-۰/۸	۲۰۳۷۸۶/۳	۲۲۵۹۵۰/۱	۲۶۱۹۳۸/۱	۳۱۲۷۶۷/۸	۳/۰	۳/۰
- صنایع و معادن	۵/۷	۱۷۰۶۳۱/۷	۲۰۰۸۷۱/۷	۳۴۲۰۷۳/۲	۶۲۳۰۰۹۸/۳	۱۱/۳	۱۰/۵
- (صنعت)	۵/۰	(۱۲۰۵۳۳/۹)	(۱۴۰۹۱۶/۳)	(۲۳۹۴۷۲/۶)	(۴۹۵۳۴۴/۰)	۱۱/۳	۱۲/۹
- خدمات	۵/۳	۴۳۰۱۲۲/۱	۵۰۴۷۹۰/۸	۷۷۶۶۸۳/۲	۱۳۷۵۹۲۱/۶	۹/۰	۱۰/۰
سرمایه گذاری	۴/۳	۲۵۹۱۴۲/۵	۳۰۱۴۲۴/۷	۴۵۳۵۸۶/۹	۹۳۳۲۱۴/۶	۱۲/۲	۹/۷
جمعیت و نیروی انسانی							
جمعیت (هزار نفر)	۱/۵	۶۵۶۵۷/۰	۶۷۶۵۶/۱	۷۲۳۲۹/۵	۷۸۱۷۴/۰	۱/۴	۱/۳
جمعیت ۱۰ ساله به بالا (هزار نفر)	۳/۱	۵۳۴۷۹/۰	۵۵۳۰۳/۵	۵۹۲۵۷/۸	۶۵۰۰۹/۰	۱/۵	۱/۵
عرشه نیروی کار (هزار نفر)	۲/۸	۲۰۱۷۳/۰	۲۱۵۶۸/۴	۲۵۵۳۹/۴	۳۱۲۰۴/۰	۳/۴	۳/۴
نرخ مشارکت (درصد)	-۰/۴	۳۷/۷	۳۹/۰	۴۳/۰	۴۸/۰	۲/۰	۱/۹
بهره وری نیروی کار (هزار ریال)	۱/۳	۵۲۲۳۷/۸	۵۵۵۹۱/۸	۶۶۰۲۵/۶	۸۷۴۷۴/۲	۳/۵	۴/۸
تقاضای نیروی کار (هزار نفر)	۲/۶	۱۷۵۹۱/۰	۱۸۹۰۶/۰	۲۳۳۸۹/۳	۲۹۰۱۹/۲	۴/۳	۳/۷
جمعیت بیکار (هزار نفر)	۲/۷	۲۵۸۲/۰	۲۶۶۲/۴	۲۱۵۰/۱	۲۱۸۴/۳	-۲/۲	-۰/۳
نرخ بیکاری (درصد)	۱/۸	۱۲/۸	۱۲/۳	۸/۳	۷/۰		
بخش خارجی							
صادرات کالا (میلیون دلار)	۲/۵	۲۸۱۸۶/۰	۳۰۲۷۳/۰	۳۸۰۸۲/۰	۴۷۱۷۸/۴	۴/۷	۳/۶
صادرات کالاهای غیر نفتی (میلیون دلار)	۵/۶	۵۳۷۹/۰	۷۷۲۰/۰	۱۲۸۱۷/۰	۱۵۷۴۵/۴	۱۰/۷	۳/۵
صادرات صنعتی (میلیون دلار)	۱۳/۲	۲۶۱۹/۷	۳۸۶۰/۰	۷۶۹۰/۲	۱۱۸۰۹/۰	۱۴/۸	۷/۴
واردات کالا (میلیون دلار)	-۳/۲	۲۳۷۸۶/۰	۳۰۷۴۲/۰	۴۲۳۸۸/۰	۴۷۱۷۸/۴	۶/۶	۱/۸
تراز تجاری (میلیون دلار)	-	۴۴۰۰/۰	-۴۶۹/۰	-۴۲۰۶/۰	-۰/۰	-	-
سرمایه گذاری خارجی (میلیون دلار)	-	۶۲۰/۹	۷۰۷/۵	۳۸۰۲/۰	۳۴۹۱/۰	۴۰/۰	-۱/۲
شاخص سرعت تعامل با اقتصاد جهانی	۱/۷		۲/۷	۷/۹			
نقدینگی و تورم *							
نقدینگی	۲۷/۳	۴۱۷۵۲۴/۰	۶۵۶۷۸۰/۴	۱۶۳۴۲۷۹/۸	۳۶۶۱۷۲۵/۴	۲۰/۰	۱۴/۴
نرخ تورم (درصد)	-	۱۵/۸	۱۴/۵			۹/۹	۵/۰

* اطلاعات این بخش به قیمت‌های جاری می باشد

فروش اساسی در برنامه چهارم:

- ۱- افزایش بهره وری نیروی کار، بهره وری سرمایه و بهره وری کل عوامل تولید با رشد متوسط سالانه به ترتیب ۱، ۳/۵ و ۲/۵ درصد در برنامه چهارم و افزایش سهم بهره وری کل عوامل تولید در رشد تولید ناخالص داخلی به ۳۱/۳ درصد.
- ۲- افزایش نسبت سرمایه گذاری به تولید از ۲۸/۷ درصد به ۳۴/۷ درصد.
- ۳- افزایش نسبت صادرات غیر نفتی به تولید ناخالص داخلی از ۶/۳ درصد به ۱۰ درصد.
- ۴- نرخ برابری دلار: رشد ۷٪ طی دوره، ۱۱۹۲۲ ریال در سال ۱۳۸۸
- ۵- افزایش نسبت سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی از ۰/۶ درصد به ۳ درصد.
- ۶- کاهش نرخ تورم از ۱۷ درصد به ۶/۸ درصد (به طور متوسط ۹/۹ درصد طی برنامه)
- ۷- کاهش نرخ بیکاری به ۸/۴ درصد در سال ۱۳۸۸

جدول شماره ۲-۱- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه

میلیارد ریال - قیمتهای ثابت ۱۳۸۱

رشد متوسط (%)	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۶/۵	۱۶۳.۵۹۵/۷	۱۵۲.۰۰۷/۳	۱۴۲.۳۱۳/۳	۱۳۲.۹۵۰/۳	۱۲۶.۵۲۱/۹	۱۱۹.۴۰۵/۴	ارزش افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۲۶۱.۹۳۸/۱	۲۵۲.۸۷۴/۶	۲۴۵.۰۰۸/۲	۲۳۸.۱۶۰/۸	۲۳۱.۸۸۱/۸	۲۲۵.۹۵۰/۱	ارزش افزوده بخش نفت
۱۱/۲	۳۴۲.۱۰۳/۸	۳۰۴.۳۲۶/۳	۲۷۲.۹۲۴/۹	۲۴۵.۸۰۲/۶	۲۲۱.۸۸۷/۴	۲۰۰.۸۷۱/۷	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۲۳۹.۴۷۲/۶	۲۱۳.۰۲۸/۵	۱۹۱.۰۰۴۷/۴	۱۷۲.۰۶۱/۹	۱۵۵.۳۲۱/۲	۱۴۰.۶۱۰/۲	صنعت
۱۱/۲	۹.۲۳۶/۸	۸.۲۱۶/۸	۷.۳۶۸/۹	۶.۶۳۶/۷	۵.۹۹۱/۰	۵.۴۲۳/۵	معدن
۱۱/۹	۸۰.۳۹۴/۴	۷۱.۰۶۰/۲	۶۳.۳۱۸/۶	۵۶.۷۸۰/۴	۵۰.۸۱۲/۲	۴۵.۷۹۸/۷	ساختمان
۷/۵	۱۲.۹۹۹/۹	۱۲.۰۲۰/۹	۱۱.۱۸۹/۹	۱۰.۳۲۳/۷	۹.۷۶۳/۱	۹.۰۳۹/۲	آب و برق و گاز
۹/۰	۷۷۶.۶۵۲/۷	۷۰۳.۴۹۸/۸	۶۴۲.۹۸۸/۶	۵۹۱.۰۲۴/۳	۵۴۵.۳۴۸/۹	۵۰۴.۷۹۰/۸	ارزش افزوده بخش خدمات
۱۱/۰	۲۵۶.۲۶۸/۰	۲۲۸.۷۲۵/۹	۲۰۵.۲۷۵/۷	۱۸۵.۲۱۴/۴	۱۶۷.۶۹۷/۵	۱۵۲.۲۶۰/۶	بازرگانی، رستوران و هتلداری
۱۱/۰	۱۳۶.۰۴۹/۹	۱۲۱.۲۰۶/۷	۱۰۸.۷۹۶/۷	۹۸.۱۸۰/۱	۸۸.۹۰۹/۳	۸۰.۷۳۹/۰	حمل و نقل و انبارداری
۱۸/۰	۲۶.۳۶۷/۴	۲۱.۱۲۲/۰	۱۸.۱۴۹/۲	۱۵.۶۱۹/۶	۱۳.۴۳۲/۰	۱۱.۵۲۵/۴	ارتباطات
۹/۰	۲۲۰.۱۸۳/۸	۱۹۹.۸۱۱/۱	۱۸۲.۶۴۰/۶	۱۶۷.۸۹۴/۸	۱۵۴.۹۳۳/۱	۱۴۳.۴۲۳/۱	مؤسسات پولی و مالی
-۰/۱	۹۰.۶۴۷/۸	۹۱.۲۳۸/۷	۹۱.۵۵۲/۲	۹۱.۶۵۵/۰	۹۱.۴۹۳/۷	۹۱.۰۹۶/۴	خدمات عمومی
۱۲/۹	۴۷.۱۳۵/۸	۴۱.۳۹۴/۴	۳۶.۵۷۴/۲	۳۲.۴۶۰/۴	۲۸.۸۸۳/۴	۲۵.۷۴۶/۳	خدمات اجتماعی و شخصی
۸/۰	۱.۵۴۴.۲۹۰/۳	۱.۴۱۲.۷۰۷/۰	۱.۳۰۳.۲۳۵/۰	۱.۲۰۸.۹۳۸/۰	۱.۱۲۵.۶۴۰/۰	۱.۰۵۱.۰۱۸/۰	تولید ناخالص داخلی

جدول شماره ۲-۲- تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشهای اقتصادی در برنامه چهارم توسعه

میلیارد ریال - قیمتهای ثابت ۱۳۸۱

رشد متوسط (%)	۱۳۸۸				۱۳۸۳	
	جمع	رشد (درصد)	از محل ارتقای بهره وری عوامل	رشد (درصد) از محل منابع تولید (کار و سرمایه)		
۶/۵	۱۶۳.۵۹۵/۷	۴/۰	۲۸.۶۰۱/۵	۲/۵	۱۳۴.۹۹۴/۲	ارزش افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۲۶۴.۵۵۸/۲	۱/۰	۰/۰	۲/۰	۲۵۲.۳۰۹/۹	ارزش افزوده بخش نفت و گاز
۱۱/۳	۳۳۹.۴۸۳/۶	۴/۲	۵۸.۹۳۲/۹	۷/۲	۲۸۰.۵۵۰/۷	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۲۳۹.۴۷۲/۶	۴/۵	۴۴.۷۱۷/۹	۶/۷	۱۹۴.۷۵۴/۷	صنعت
۱۱/۲	۹.۲۳۶/۸	۴/۵	۱.۷۲۱/۷	۶/۷	۷.۵۱۵/۱	معادن
۱۱/۹	۸۰.۳۹۴/۴	۳/۱	۱۰.۶۹۲/۳	۸/۸	۶۹.۷۰۲/۱	ساختمان
۸/۹	۱۰.۳۷۹/۸	۴/۱	۱.۸۰۱/۱	۴/۸	۸.۵۷۸/۷	آب و برق
۹/۰	۷۷۶.۶۵۲/۷	۱/۹	۷۰.۸۶۹/۰	۶/۹	۷۰۵.۷۸۳/۷	ارزش افزوده بخش خدمات
۱۱/۰	۱۳۶.۰۴۹/۹	۴/۰	۲۲.۸۰۹/۳	۷/۰	۱۱۳.۲۴۰/۶	حمل و نقل، انبارداری
۱۸/۰	۲۶.۳۶۷/۴	۷/۶	۷.۴۶۵/۶	۱۰/۴	۱۸.۹۰۱/۸	ارتباطات
۸/۳	۶۱۴.۲۳۵/۴	۱/۵	۴۸.۰۵۹/۷	۶/۸	۵۷۳.۶۴۱/۳	سایر خدمات
۸/۰	۱.۵۴۴.۲۹۰/۲	۲/۵	۱۵۸.۴۰۳/۴	۵/۵	۱.۳۷۳.۶۳۸/۵	تولید ناخالص داخلی

جدول شماره ۳- پیش‌بینی بخش واقعی اقتصاد در برنامه چهارم توسعه

میلیارد ریال

		۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	جمع برنامه چهارم	رشد(%)
۱۷۱۱ قیمت‌های ثابت	تولید ناخالص داخلی	۱۰۵۱۰۱۸	۱۰۱۲۵۶۴۰	۱۰۲۰۸۹۳۸	۱۰۳۰۳۰۲۳۵	۱۰۴۱۲۰۷۰۷	۱۰۵۴۴۰۲۹۰	۶۰۵۹۴۰۸۱۰	۸/۰
	هزینه های مصرفی کل	۵۹۸۰۲۶۷	۶۲۷۰۲۳۳	۶۶۱۰۷۰۷	۷۰۰۰۴۴۴	۷۴۵۰۳۳۲	۸۰۰۰۶۱۶	۳۰۵۳۵۰۳۲۲	۶/۰
	پس انداز ناخالص داخلی	۴۵۲۰۷۵۱	۴۹۸۰۴۰۷	۵۴۷۰۲۳۱	۶۰۲۰۷۹۱	۶۶۷۰۳۸۵	۷۴۳۰۶۷۴	۳۰۰۵۹۰۴۸۸	۱۰/۴
	تغییر در موجودی انبار	۱۷۶۰۹۲۲	۱۸۸۰۹۴۵	۲۰۱۰۱۳۳	۲۱۳۰۳۶۷	۲۲۵۰۵۰۴	۲۳۷۰۳۶۶	۱۰۰۶۶۰۳۱۵	۶/۱
	پس انداز منهای تغییر موجودی	۲۷۵۰۸۲۹	۳۰۹۰۴۶۲	۳۴۶۰۹۸	۳۸۹۰۴۲۴	۴۴۱۰۸۸۱	۵۰۶۰۳۰۸	۱۰۹۹۳۰۱۷۳	۱۲/۹
	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی	۳۰۱۰۴۲۵	۳۳۵۰۴۴۱	۳۷۲۰۳۵۳	۴۱۵۰۸۸۱	۴۶۹۰۴۴۳	۵۳۵۰۸۶۹	۲۰۱۲۸۰۹۸۵	۱۲/۲
	کسری پس انداز	-۲۵۰۵۹۶	-۲۵۰۹۷۹	-۲۶۰۲۵۵	-۲۶۰۴۵۷	-۲۷۰۵۶۲	-۲۹۰۵۶۰	-۱۳۵۰۸۱۲	۲/۹
	شاخص قیمت (۱۰۰=۱۳۸۱)	۱۳۷	۱۵۷	۱۷۵	۱۹۱	۲۰۶	۲۲۰	-	۹/۹
۱۷۱۲ قیمت‌های جاری	پس انداز منهای تغییر موجودی	۳۷۷۰۸۸۶	۴۸۵۰۸۵۵	۶۰۵۰۶۷۲	۷۴۳۰۸۰۰	۹۱۰۰۲۷۵	۱۰۱۱۳۰۸۷۸	۳۰۸۵۹۰۴۸۰	۲۴/۱
	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی	۴۱۲۰۹۵۲	۵۲۶۰۶۴۲	۶۵۱۰۶۱۸	۷۹۴۰۳۳۲	۹۶۷۰۰۵۲	۱۰۱۷۸۰۹۱۱	۴۰۱۱۸۰۵۵۴	۲۳/۳
	کسری پس انداز	-۳۵۰۰۶۷	-۴۰۰۷۸۷	-۴۵۰۹۴۶	-۵۰۰۵۳۲	-۵۶۰۷۷۷	-۶۵۰۰۳۳	-۲۵۹۰۰۷۴	۱۳/۱
	نرخ ارز (ریال)	۸۰۵۰۰	۹۰۰۹۵	۹۰۷۳۲	۱۰۰۴۱۳	۱۱۰۱۴۲	۱۱۰۹۲۲	-	۷/۰
	کسری پس انداز (میلیون دلار)	-۴۰۱۲۵	-۴۰۴۸۵	-۴۰۷۲۱	-۴۰۸۵۳	-۵۰۰۹۶	-۵۰۴۵۵	-۲۴۰۶۱۰	۵/۷

جدول شماره ۴- چارچوب کلی بودجه عمومی دولت در برنامه چهارم توسعه (۸۸-۱۳۸۴)

مبلغ به میلیارد ریال

عنوان	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	رشد ۱۳۸۳-۸۸ (درصد)
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
منابع	۲۱۳۱۴۷/۹	۳۸۲۳۰۰/۶	۴۵۹۹۲۴/۶	۴۵۷۴۹۱/۴	۵۲۱۱۸۳/۶	۵۹۳۱۱۰/۶	۶۷۰۸۰۸/۲	۷۵۸۶۴۵/۰	۱۰/۵
درآمدها	۶۱۹۷۳/۵	۱۸۲۸۵۹/۰	۲۲۲۶۶۵/۸	۲۷۰۲۰۶/۱	۳۲۲۷۲۷/۳	۳۷۶۸۵۸/۸	۴۳۷۹۴۷/۵	۵۱۱۱۶۷/۰	۱۸/۱
درآمدهای مالیاتی	۵۰۵۸۷/۰	۶۵۰۲۳/۰	۸۸۹۹۸/۲	۱۱۷۸۳۰/۲	۱۵۰۳۹۷/۷	۱۸۲۵۲۱/۹	۲۱۸۵۵۸/۷	۲۶۲۴۳/۲	۲۴/۲
شفاف سازی قیمت حاملهای انرژی	۰/۰	۱۰۳۸۸۶/۰	۱۰۴۰۰۰/۰	۱۲۳۴۱۷/۰	۱۳۶۷۷۶/۰	۱۵۰۹۳۷/۰	۱۶۶۴۴۱/۰	۱۸۵۷۹۴/۰	۱۲/۳
سایر درآمدها	۱۱۲۸۶/۵	۱۳۹۵۰/۰	۲۹۶۶۷/۶	۲۹۱۵۸/۷	۳۵۵۷۳/۷	۴۳۳۹۹/۹	۵۲۲۹۷/۸	۶۲۷۴۱/۵	۱۶/۲
واگذاری دارائی های سرمایه ای	۱۰۳۱۸۳/۲	۱۳۷۲۴۷/۳	۱۵۰۸۳۳/۷	۱۳۲۷۶۴/۸	۱۴۸۰۵۴/۷	۱۶۶۱۱۸/۱	۱۸۶۱۱۷/۳	۲۰۳۳۱۰/۹	۶/۳
بهره مالکانه نفت	۱۰۱۱۲۶/۸	۱۳۲۸۷۷/۳	۱۴۵۲۹۰/۰	۱۲۸۹۹۴/۲	۱۴۰۷۳۴/۵	۱۵۷۵۱۷/۵	۱۷۵۹۵۴/۵	۱۹۲۲۲۲/۳	۵/۸
فروش فرآورده های نفتی	۱۵۰۰/۰	۱۵۰۰/۰	۱۵۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-۱۰۰/۰
واگذاری سایر دارائی های سرمایه ای	۵۵۶/۴	۸۷۰/۰	۴۰۳۳/۷	۶۲۷۰/۷	۷۳۲۰/۲	۸۶۰۰/۷	۱۰۱۶۲/۸	۱۲۰۶۸/۷	۲۱/۲
واگذاری دارائی های مالی	۴۷۹۹۱/۲	۶۲۱۹۴/۳	۸۶۴۲۵/۱	۵۳۲۲/۵	۵۰۳۸۱/۶	۵۰۱۳۳/۷	۴۶۷۲۳/۴	۴۳۱۶۷/۱	-۱۳/۰
مصارف	۲۱۳۱۴۷/۹	۳۸۲۳۰۰/۶	۴۵۹۹۲۴/۶	۴۵۷۴۹۱/۴	۵۲۱۱۸۳/۶	۵۹۳۱۱۰/۷	۶۷۰۸۰۸/۲	۷۵۸۶۴۴/۹	۱۰/۵
اعتبارات هزینه ای (جاری)	۱۴۸۲۹۷/۳	۱۸۱۸۶۳/۹	۲۰۰۸۳۵/۷	۲۲۲۲۳۴/۱	۲۴۴۵۵۷/۵	۲۶۸۹۰۳/۳	۲۹۵۹۹۳/۶	۳۲۵۷۳۷/۹	۱۰/۰
پارانه حاملهای انرژی	۰/۰	۱۰۳۸۸۶/۰	۱۰۴۰۰۰/۰	۱۲۳۴۱۷/۰	۱۳۶۷۷۶/۰	۱۵۰۹۳۷/۰	۱۶۶۴۴۱/۰	۱۸۵۷۹۴/۰	-۱۰/۲
اعتبارات جبرانی هدفمند کردن پارانه انرژی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
هزینه واردات بنزین	۰/۰	۰/۰	۱۰۸۵۵/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
تملك دارائی های سرمایه ای (عمرانی)	۳۷۲۱۲/۵	۶۰۹۹۷/۰	۹۹۸۶۱/۳	۱۰۲۸۲۰/۷	۱۳۲۷۶۶/۱	۱۷۱۰۷۰/۴	۲۱۳۳۳۷/۶	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۲/۲
تملك دارائی های مالی	۲۷۶۳۸/۱	۳۵۵۵۳/۷	۴۳۷۷۲/۷	۲۸۰۱۹/۶	۲۵۲۰۴/۰	۲۲۲۰۰/۰	۱۹۲۰۰/۰	۱۹۲۰۰/۰	-۱۶/۸
تراز عملیاتی بودجه	-۸۶۳۲۳/۸	-۱۰۲۸۹۰/۹	-۸۲۱۶۹/۹	-۷۵۲۴۵/۰	-۵۸۴۸۶/۲	-۴۲۹۸۱/۵	-۲۴۲۸۷/۱	۰/۰	-۱۰۳/۶
تراز دارائیهای سرمایه ای	۶۵۹۷۰/۷	۷۶۲۵۰/۳	۵۰۹۷۲/۴	۳۱۹۴۴/۱	۱۳۳۰۸/۶	-۴۹۵۲/۳	-۲۸۲۵۶/۳	-۷۱۵۳۰/۱	-۲۰/۰
تراز دارائیهای مالی	۲۰۳۵۳/۱	۲۶۶۴۰/۶	۴۲۰۵۲/۵	۲۴۳۰۰/۹	۲۵۱۷۷/۶	۲۷۹۳۳/۷	۲۷۵۲۴/۴	۲۳۹۶۷/۱	-۱۰/۶
تراز پارانه انرژی	۰/۰	۰/۰	-۱۰۸۵۵/۰	۱۹۰۰۰/۰	۲۰۰۰۰/۰	۲۰۰۰۰/۰	۲۵۰۰۰/۰	۲۷۵۶۳/۰	-
تراز کلی بودجه	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-

فروض اساسی برنامه چهارم:

- افزایش نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی به ۸ درصد در سال ۱۳۸۸
- برآورد منابع حاصل از عواید نفت بر مبنای ۸۱۶۰۴ میلیون دلار طی برنامه شامل ۵۹۷۱ میلیون دلار مالیات عملکرد و ۲۵۶۲۲ میلیون دلار بهره مالکانه نفت و گاز
- استفاده ۱۵۳۹۶ میلیون دلار از حساب ذخیره ارزی
- کاهش تدریجی فروش اوراق مشارکت از ۸۵۰۰ میلیارد ریال به صفر
- محدود کردن رشد اعتبارات هزینه ای به سالانه ۱۰٪ به عبارت دیگر ثبات این اعتبارات به قیمت ثابت
- حذف تدریجی منابع حاصل از واگذاری شرکتهای دولتی و اختصاص آن به بازسازی و نوسازی صنایع
- تامین تدریجی کل اعتبارات هزینه ای از محل منابع غیر نفتی بودجه عمومی

جدول شماره ۵- پیش‌بینی تراز پرداختهای خارجی در برنامه چهارم توسعه

میلیون دلار

ورشد(٪)	جمع برنامه چهارم	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۵/۷	-۲۴,۶۱۰	-۵,۴۵۵	-۵,۰۹۶	-۴,۸۵۳	-۴,۷۲۱	-۴,۴۸۵	-۴,۱۲۵	۲,۳۴۳	۳,۷۲۱	تراز حساب جاری
۵۵/۸	-۱۲,۵۱۵	-۴,۳۰۶	-۳,۱۴۶	-۲,۲۹۸	-۱,۶۶۲	-۱,۱۰۳	-۴۶۹	۵,۸۱۹	۴,۴۰۰	تراز بازرگانی
۴/۷	۱۷۲,۸۷۲	۳۸,۰۸۲	۳۶,۶۳۴	۳۴,۲۳۹	۳۲,۷۲۸	۳۱,۱۸۹	۳۰,۲۷۳	۳۰,۰۶۹	۲۸,۱۸۶	صادرات
۲/۳	۱۲۰,۰۰۰	۲۵,۳۶۵	۲۵,۰۵۲	۲۳,۷۷۴	۲۳,۲۷۳	۲۲,۶۴۵	۲۲,۵۵۳	۲۳,۰۹۴	۲۲,۸۰۷	نفت و گاز
۰/۵	۹۲,۰۰۰	۱۹,۰۱۶	۱۸,۹۲۶	۱۸,۰۸۳	۱۸,۰۱۱	۱۷,۹۶۴	۱۸,۵۰۹	۱۹,۱۳۵	۱۸,۷۰۲	نفت خام
۱۰/۷	۵۲,۸۶۳	۱۲,۸۱۷	۱۱,۵۸۲	۱۰,۴۶۵	۹,۴۵۵	۸,۵۴۴	۷,۷۲۰	۶,۹۷۵	۵,۳۷۹	صادرات غیرنفتی
۶/۶	۱۸۵,۳۸۷	۴۲,۳۸۸	۳۹,۷۸۰	۳۶,۵۳۷	۳۴,۳۹۰	۳۲,۲۹۲	۳۰,۷۴۲	۲۴,۳۵۰	۲۳,۷۸۶	واردات
-۹/۸	-۱۸,۹۰۵	-۲,۷۸۲	-۳,۴۳۵	-۳,۹۰۵	-۴,۲۸۶	-۴,۴۹۷	-۴,۶۷۰	-۴,۳۹۸	-۱,۸۶۵	خدمات
۱۴/۹	۴۰,۰۶۹	۱۰,۷۰۳	۹,۰۷۳	۷,۶۶۲	۶,۷۱۹	۵,۹۱۲	۵,۳۳۷	۴,۴۹۵	۵,۶۹۹	دریافت
۶/۱	۵۸,۹۷۴	۱۳,۴۸۵	۱۳,۵۰۸	۱۱,۵۶۷	۱۱,۰۰۵	۱۰,۴۰۹	۱۰,۰۰۷	۸,۸۹۳	۷,۵۶۴	پرداخت
۱۰/۰	۶,۸۱۰	۱,۶۳۳	۱,۴۸۵	۱,۳۵۰	۱,۲۳۷	۱,۱۱۵	۱,۰۱۴	۹۲۲	۱,۱۹۶	انتقالات
-۱/۶	۳۱,۳۱۰	۵,۸۵۵	۶,۰۹۶	۶,۰۵۳	۶,۶۲۱	۶,۶۸۵	۶,۳۳۶	۱,۷۶۱	۲,۹۴۳	تراز حساب سرمایه
-۹/۶	۲۴,۳۷۲	۳,۹۹۳	۴,۵۷۶	۴,۶۷۶	۵,۳۹۹	۵,۷۲۸	۶,۶۲۱	۳۰۰	۴,۱۱۳	بلندمدت (خالص)
-۱۹/۸	۱۷,۳۷۲	۱,۹۴۳	۲,۹۲۶	۳,۳۲۶	۴,۲۹۹	۴,۸۷۸	۵,۸۷۱	۰	۳,۸۶۳	دولتی
۱۹/۷	۷,۰۰۰	۱,۶۰۰	۱,۵۵۰	۱,۴۵۰	۱,۳۰۰	۱,۱۰۰	۶۵۰	-۱۵۰		بمع متقابل
-۲۲/۰	۱۰,۴۷۲	۳۴۳	۱,۳۷۶	۱,۸۷۶	۲,۹۹۹	۳,۷۷۸	۵,۲۴۱	۱۵۰		دیون
۲۲/۳	۷,۰۰۰	۲,۰۵۰	۱,۶۵۰	۱,۳۵۰	۱,۱۰۰	۸۵۰	۷۵۰	۳۰۰	۲۵۰	سایر
-۲۴۵/۶	۶,۹۳۸	۱,۸۶۲	۱,۵۲۰	۱,۳۷۷	۱,۲۲۲	۹۵۷	-۲۸۵	۱,۴۶۱	-۱,۱۷۰	کوتاه مدت
-۲۴۵/۶	۶,۹۳۸	۱,۸۶۲	۱,۵۲۰	۱,۳۷۷	۱,۲۲۲	۹۵۷	-۲۸۵	۱,۴۶۱	-۷۴	حساب ذخیره ارزی و سرمایه گذاری
-	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱,۰۹۶	بانکها و سایر
-	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	-۱,۸۱۶	اشتباهات آماری
-۲۹/۰	۶,۷۰۰	۴۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۹۰۰	۲,۲۰۰	۲,۲۱۱	۴,۱۰۲	۴,۸۵۸	موازنه کل (تغییر در ذخایر بین‌المللی)

جدول شماره ۶- خلاصه ترازنامه تلفیقی سیستم بانکی

(میلیارد ریال)

۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
								دارائی ها :
۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۱۱۵۸۲۵/۴	۸۸۲۱۶/۶	۶۱۰۳۴/۸	خالص دارائی های خارجی
۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۸۷۲۸۳/۵	۱۳۰۴۲۰/۰	۱۳۶۸۹۵/۸	خالص بدهی بخش دولتی
۱۴۹۹۱۷۰/۹	۱۲۷۱۷۹۶/۷	۱۰۵۷۱۸۴/۰	۸۵۸۴۶۸/۵	۶۷۹۲۹۸/۸	۵۲۱۶۷۱/۵	۳۷۱۷۰۵/۱	۲۷۷۵۷۸/۰	بدهی بخش غیر دولتی
۱۷۰۲۲۷۹/۸	۱۴۷۴۹۰۵/۶	۱۲۶۰۲۹۲/۹	۱۰۶۱۵۷۷/۴	۸۸۲۴۰۷/۷	۷۲۴۷۸۰/۴	۵۹۰۳۴۱/۷	۴۷۵۵۰۸/۶	جمع
								بدهی ها :
۱۶۳۴۲۷۹/۸	۱۴۰۶۹۰۵/۶	۱۱۹۲۲۹۲/۹	۹۹۳۵۷۷/۴	۸۱۴۴۰۷/۷	۶۵۶۷۸۰/۴	۵۲۲۳۳۱/۱	۴۱۷۵۲۴/۰	نقدینگی
۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۰۰/۰	۶۸۰۱۰/۶	۵۷۹۸۴/۶	خالص سایر بدهی ها

جدول شماره ۷- منابع مالی برنامه چهارم توسعه (برای تأمین منابع مالی سرمایه‌گذاری ثابت برنامه)

(برای تأمین منابع مالی سرمایه‌گذاری ثابت برنامه)									
به قیمت های جاری	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
الف- منابع داخلی (میلیارد ریال)	۳۷۹۳۵۶۴/۵	۱۱۰۹۱۰۷/۷	۸۹۹۱۳۰/۴	۷۲۱۳۰۲/۱	۵۸۷۱۸۲/۴	۴۶۵۸۴۱/۹	۳۶۲۷۹۵/۰	۲۸۲۰۱۵/۶	۲۱۵۴۸۷/۵
۱- بودجه عمومی دولت	۸۹۸۸۵۱/۸	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۱۴۲۷۳/۶	۱۷۱۰۷۰/۴	۱۳۴۷۴۶/۱	۱۰۲۸۲۰/۷	۹۹۸۶۱/۳	۶۰۹۹۷/۰	۳۷۲۱۲/۵
۱-۱- از محل منابع عمومی	۸۸۰۳۵۱/۸	۲۷۵۸۴۱/۰	۲۱۴۲۷۳/۶	۱۶۷۰۷۰/۴	۱۳۴۲۴۶/۱	۹۵۸۲۰/۷	۹۱۳۶۱/۳	۵۳۲۱۲/۰	۳۴۷۱۴/۴
۱-۲- از محل فروش اوراق مشارکت	۱۸۵۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۵۵۰۰/۰	۷۰۰۰/۰	۸۵۰۰/۰	۷۷۸۵/۰	۲۴۹۸/۱
۲- بودجه شرکت های دولتی	۴۷۲۲۹۶/۱	۱۱۶۹۲۷/۹	۱۰۷۸۱۱/۸	۹۳۵۷۱/۲	۸۲۳۴۸/۵	۷۲۶۳۶/۶	۴۲۴۹۸/۵	۳۲۹۲۷/۶	۲۵۴۲۸/۴
۲-۱- از محل استفاده از تسهیلات سیستم بانکی	۱۴۸۰۰/۰	۰/۰	۱۴۸۰۰/۰	۲۹۶۰/۰	۴۴۰/۰	۵۹۲۰/۰	۷۲۰۰/۰	۷۴۰۰/۰	۱۱۰۱۱/۰
۲-۲- از محل سایر منابع	۴۵۸۴۹۶/۱	۱۱۶۹۲۷/۹	۱۰۶۳۳۱/۸	۹۰۶۱۱/۲	۷۷۹۰۸/۵	۶۶۷۱۶/۶	۳۵۰۹۸/۵	۲۵۵۲۷/۶	۱۴۴۱۷/۴
۳- منابع بخش خصوصی	۲۴۲۰۴۱۶/۶	۷۱۶۳۳۸/۸	۵۷۶۹۴۵/۰	۴۶۶۶۶۰/۵	۳۷۰۰۸۷/۸	۲۹۰۳۸۴/۶	۲۲۰۴۳۵/۲	۱۸۸۰۹۱/۰	۱۵۲۸۴۶/۶
۳-۱- از محل تسهیلات سیستم بانکی	۹۱۰۵۹۳/۲	۲۲۲۶۰۵/۴	۲۰۳۴۷۰/۷	۱۸۶۲۱۹/۹	۱۶۰۶۷۸/۹	۱۳۷۶۱۸/۳	۱۳۴۲۹۱/۷	۹۴۱۲۷/۱	۷۳۷۸۵/۸
۳-۲- از محل پس انداز بخش خصوصی	۸۱۹۵۳۴/۹	۲۰۰۳۴۴/۹	۱۸۳۱۳۴/۶	۱۶۷۵۹۷/۹	۱۴۴۶۱۱/۰	۱۳۳۸۵۶/۵	۹۴۰۵۵/۵	۹۳۹۶۳/۹	۷۹۰۶۰/۸
۳-۳- از محل سایر منابع *	۶۹۰۳۸۹/۵	۲۹۳۴۸۸/۵	۱۹۰۳۵۰/۷	۱۱۲۸۴۲/۷	۶۶۷۹۷/۹	۲۸۹۰۹/۸	-	-	-
ب- منابع خارجی (میلیون دلار)	۳۱۳۱۰/۰	۵۸۵۵/۰	۶۰۹۶/۰	۶۰۵۳/۰	۶۶۳۱/۰	۶۶۸۵/۰	۶۶۳۱/۰	۱۷۶۱/۰	۳۳۳۱/۰
۱- تسهیلات فاینانس	۱۰۳۷۲/۰	۳۴۴/۰	۱۳۷۶/۰	۱۸۷۶/۰	۲۹۹۱/۰	۳۷۷۸/۰	۵۲۲۱/۰	۱۵۰/۰	-
۲- سایر تسهیلات موضوع بند (ب) ماده ۳ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی	۷۰۰۰/۰	۱۶۰۰/۰	۱۵۵۰/۰	۱۴۵۰/۰	۱۳۰۰/۰	۱۱۰۰/۰	۶۵۰/۰	۱۵۰/۰	۳۰۸۱/۰
۳- سرمایه‌گذاری خارجی	۱۳۹۴۸/۰	۳۹۱۲/۰	۳۱۷۰/۰	۳۷۱۷/۰	۳۳۲۲/۰	۱۸۰۷/۰	۷۵۰/۰	۱۷۶۱/۰	۲۵۰/۰
جمع منابع	۴۱۱۸۵۵۵/۰	۱۱۷۸۹۱۱/۰	۹۶۷۰۵۲/۰	۷۹۴۳۳۲/۰	۶۵۱۶۱۸/۰	۵۲۶۶۴۲/۰	۴۱۲۹۵۲/۰	۳۰۹۵۲۵/۰	۲۳۹۰۳۱/۵

فروض اساسی در برنامه چهارم:

- ۱- منابع قابل تأمین از محل بودجه عمومی براساس جدول شماره ۴
- ۲- منابع قابل تأمین از بودجه شرکتهای دولتی بر مبنای حذف تدریجی تسهیلات سیستم بانکی و ثبات سهم سرمایه‌گذاری این شرکتها
- ۳- رشد متوسط سالانه سرمایه‌گذاری به قیمت ثابت - ۱۲/۲ درصد
- ۴- نرخ متوسط تورم - ۹/۹ درصد، سال ۱۳۸۸ - ۶/۸٪
- ۵- نرخ برابری دلار: رشد متوسط سالانه ۷٪، ۱۹۲۲ ریال در سال ۱۳۸۸
- ۶- منابع قابل تأمین بخش خصوصی براساس تسهیلات بانکی حاصل از جدول شماره ۶ نسبت ۹۰ درصد آورده بخش خصوصی به تسهیلات بانکی
- ۷- سرمایه‌گذاری خارجی بر اساس فرض جداول شماره ۲ و ۵
- ۸- تأمین باقیمانده منابع خارجی مورد نیاز از محل تسهیلات خارجی
- ۹- مبالغ ارزی مندرج در بند (ب) جدول فوق پیش بینی تغییر در مانده تسهیلات و سرمایه‌گذاری است مبالغ قطعی در چارچوب حکم بند (ب) ماده ۳۴ قانون برنامه

جدول شماره ۸- پیش‌بینی عواید حاصل از نفت

میلیون دلار

کل برنامه چهارم	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۷۵۶۳۳	۱۶۱۲۵	۱۵۷۹۲	۱۵۱۲۷	۱۴۴۶۱	۱۴۱۲۸	الف- بهره مالکانه نفت و گاز
۵۹۷۱	۱۲۸۲	۱۲۵۲	۱۱۹۴	۱۱۳۶	۱۱۰۷	ب- مالیات عملکرد
۸۱۶۰۴	۱۷۴۰۷	۱۷۰۴۴	۱۶۳۲۱	۱۵۵۹۷	۱۵۲۳۵	جمع

جدول شماره ۹- تغییرات تعداد کارکنان دولت*

سال	تعداد نیروی انسانی موجود در ابتدای سال	کاهش طبیعی نیروی انسانی دستگاهها در طول سال	جذب نیروی انسانی دستگاهها در طول سال
۱۳۸۴	۲۰۰۲۱،۸۲۰	۴۰،۴۴۶	۲۰،۲۲۳
۱۳۸۵	۲۰۰۱۰،۵۹۷	۳۹،۹۰۰	۱۹،۹۵۰
۱۳۸۶	۱،۹۸۱،۶۴۷	۳۹،۳۷۰	۱۹،۶۸۵
۱۳۸۷	۱،۹۶۱،۹۶۲	۳۸،۸۴۰	۱۹،۴۲۰
۱۳۸۸	۱،۹۴۲،۵۴۲	۳۸،۳۲۰	۱۹،۱۶۰

* شامل کارکنان کشوری و لشکری رسمی، پیمانی، قراردادی و کارگران و نظایر آن